

BİR KEZ GÖNÜL
YIKTIN İSE

İsmail Dinçer

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ / 5

YÛNUS EMRE KİMDİR / 13

GÖNÛL NEDİR / 40

BİR KEZ GÖNÛL YIKTIN İSE / 47

KENDİMİZE ÖĞÜTLER / 171

KİTAP KAPAĞI HAKKINDA BİLGİ / 177

ÖNSÖZ

“Gönül ulvî bir Kâbedir
Aşkın kutsal mâbedidir
Yıkma gönül Kâbesini
Gönül Allah’ın evidir.”

Gönül yıkan Kâbe yıkar demişler.
Gönül yıkanın iki dünyada yeri olmaz demişler.
Sakın gönül yıkma, Allah’ın gücüne gider demişler.

Diller tutulmalı.
Gönüller yıkılmamalı.
Dillerden kötü sözler akmamalı.
Gönül kıran sözler söylenmemeli.
Güzel sözlerle gönüller yapılmalı.

Diller tutulmalı.
Kırıcı sözler edilmemeli.
Aşağılayıcı sözler edilmemeli.
Sert sözler edilmemeli.
Dışlayıcı sözler edilmemeli.

Gönüller üzülmemeli.
Gönüller okşanmalı.
Gönüller sevindirilmeli.
Gönüllere umut ekilmeli.
Gönüllere hoş gelen sözler edilmeli.

Kimse dışlanmamalı.
Kimse hor görülmemeli.
Kimse yargılanmamalı.
Kimseyle alay edilmemeli.
Kimse azarlanmamalı.

Diller tutulmalı.
Öfke dolu sözler edilmemeli.
Öfkeler yutulmalı.
Kimseye düşmanlık edilmemeli.
Bakışlar sert olmamalı.

Diller tutulmalı.
Gönüller yıkılmamalı.
Kimsenin âhı alınmamalı.
Acı, hüznün verilmemeli.
Kimsenin boynunu eğilmemeli.

İlâhi aşk kanalı kapatılmamalı.
İlâhi huzur kapısı kapatılmamalı.
Allah'ın sevgisinden uzaklaşılmamalı.
Şefkat, merhamet duyguları örtülmemeli.
Diller tutulmalı, gönüller yıkılmamalı.

Her şey dilden akan sözlerle başlar.
Sözler kötü ise, gönüller yıkılır.
Sözler iyi ise, gönüller okşanır.
Asla gönül yıkmamalıyız.
Asla gönül kırıcı sözler etmemeliyiz.

Gönül neden yıkılmamalı öğrenmeliyiz.

Dil nasıl tutulur öğrenmeliyiz.

Gönül yapmalıyız.

Asla gönül yıkan olmamalıyız.

Gönüllere acı, ızdırıp ekmemeliyiz.

Gönül yıkan Kâbe yıkar demişler.

Gönül neden bu kadar önemlidir?

Gönül yıkmak nedir?

Gel, gönül Kâbesini yıkmayalım.

Gel, gönüllere Kâbe kuralım.

Her an ona secde hâlinde olalım.

Yerlere göklere sığmayan Allah, müminin gönlüne nasıl sığar?

Hangimiz bilmeden de olsa birilerinin gönlünü yıkmadık ki.

Hangimizin gönlü kırılmadı ki.

Bilerek ya da bilmeyerek nice gönüller kırdık.

Nice boyunlar eğdirdik.

Kırdık, kırdık.

Ağladık, ağlattık.

İçin için yandık, yandırdık.

Hangimizin gözlerinden yaş gelmedi ki.

Hangimiz hüzünlenmedi ki.

Hangimiz birilerini incitmedik ki.

Hangimiz incinmedi ki.

Amaç, gönül yapmak idi.

Amaç, gönüllere sevgi hissettirmek idi.

Amaç, umut olmak idi.

Amaç, rahmet olmak idi.

Amaç, dilimizden güzel sözler söylemektir.
Ağır sözler ederek, nice gönüller kırdık.
Hangimiz kötü söz etmemek için dilimizi tutabildi?
Hangimiz güzel sözler edebildi?
Hangimiz bunu yapabildi?
Hangimiz gönüllere umut olabildi?
Hangimiz gönüllere sevgiyi hissettirebildik?
Hangimiz rahmet ehli olabildi?
Yûnus Emre gönül yıkanın iki dünyada da bedbaht olacağını belirtmiştir.

“Gönül Çalab’ın tahtı,
Çalap gönüle baktı,
İki cihan bedbahtı,
Kim gönül yıkar ise.”

Yûnus Emre ne güzel söylemiş.
“Ben dava için gelmedim
Benim işim sevgi için
Dostun evi gönüllerdir
Gönüller yapmaya geldim.”

Hepimizin tek davası sevgi olmalı.
Hiçbir zaman gönül yıkmamalıyız.
Dilimizi tutmalıyız.
Kötü sözler etmemeliyiz.
Gönüller yapmak için gayret göstermeliyiz.
Birbirimize sevgiyle davranmalıyız.
Dostluğa, kardeşliğe sarılmalıyız.
Merhamet duygusunu gönüllere akıtmalıyız.

Gönüllere umut ekmeliyiz.
Ulû bir duygu olan sevgiyi hissettirmeliyiz.
Birbirimize sevgiyle yaklaşmalı, sevgiyle davranmalıyız.
Sıkıntısı olana koşmalıyız.
Çare olmalıyız.
Şifa olmalıyız.
Hepimiz ilâhi aşkın ulvîyetini hissetmeliyiz.
Her şey Allah'ın sevgisinden yaratılmıştır.
Her varlıkta ilâhi muhabbeti hissedebilmeliyiz.

Gönüller aşkla mayalansın.
Dillerden sevgi aksın.
İnsan rahmet ile donansın.
Gönüller yapılsın, yıkılası değil

Diller sevgiyle söylesin.
Gönüller sevgiyle okşansın.
Yüzlerden tebessüm eksik olmasın.
Gönüller yapılsın, yıkılası değil.

Dillerde kem söz olmasın.
Gönüller hiç kırılmasın.
Sevgi gönüllere taht kursun.
Gönüller yapılsın, yıkılası değil.

Rahmet olsun gönüllerde.
Şefkat olsun hallerde.
Sevgi olsun her yerde.
Gönüller yapılsın, yıkılası değil

Evet, gönüller hiç yıkılmasın, diller tutulsun, dillerde kötü söz olmasın.

Boyunlar eğilmesin, gönüllere hüznün dolmasın, gözlerde yaş olmasın.

Mevlana'nın gönül ile ilgili sözlerinden bazılarını yazalım.

“Kâbe, Azer'in oğlu Halil İbrâhîm'in yaptığı bir binadır.

Kâlb ise, yüce Allah'ın nazargâhıdır.

Bu sebeple, bir gönül yıkmak, bin Kâbe yıkmaktan daha kötüdür.”

“Ey can, kimseyi kırma. Sözden ağırı yoktur. Beden çok yükü kaldırır ama gönül her sözü kaldıramaz.”

“Bir gönlü mü kırdın; ağlamalısın. Hele özür dilemesini bilmiyorsan; senden dost olmaz, senden yâren olmaz. Ya incittiğin, kırdığın gönlü Allah (c.c) seviyorsa, Rasulullah (s.a.v.) seviyorsa, hatta arz-ü sema dahi seviyorsa! Nerden bileceksin, bilmiyorsun. Bilseydin ödün kopardı dokunmaktan.”

“Elini kır, ayağını kır, vur taşlara kafanı kır ama gönül kırma. Gönül kıran Hakk'ı gücendirir. Gönül kıranın abdesti tutmaz, namazı olmaz. Bizim işimiz yıkmak ile değil, yapmak ile. Gönüller kırmaya değil, gönüller yapmaya geldik.”

“Eğer din kardeşinde bir ayıp görürsen, o ayıp sendedir, hâlbuki onda görürsün. Âlem ayna gibidir, kendi nakşını onda görürsün; çünkü 'Mü'min mü'minin aynasıdır' buyrulmuştur”

Hazreti Muhammed kâbe'ye bakarak şöyle söylemiştir.

“Kuşkusuz Allah seni çok şerefli, çok mükerrem/ hürmetli, çok azametli kılmıştır; fakat mümin senden daha hürmetli / daha saygıdeğerdir.” (İbn Mace, Fiten,2; Mecmau'z-zevaid, 1/81)

Hazreti Muhammed burada, mü'minin gönlünün ulvîyetini dile getirmiştir.

Onun için gönüller yıkılmamalı, gönüller kırılmamalıdır.

İnsan âlemlere rahmet olarak gönderildi.

Peki, gönüller bunu hissedebildi mi?

Enbiyâ Sûresi 107: “Ve mâ erselnâke illâ rahmeten lil âlemîn.”
Meâli: “Seni âlemlere rahmet olmaktan başka bir şey için göndermedik.”

Âyette ne güzel belirtilmiş.

İnsan, her hâliyle rahmet içinde olmalıdır.

Çevresine, sevgiyi, rahmeti, umudu hissettirmelidir.

Bu kitabımızda Yûnus Emre’nin “Bir Kez Gönül Yıktın İse”
ilâhisini açıklamaya gayret edeceğiz.

Aşk ehilleri kimseyi kırmazlar.

Onlar Hakk nazarıyla bakarlar.

Onlar Hakk aşkıyla davranırlar.

Rahmet ehli, merhamet olsun ister.

İyilik için koşar.

Yıkılmış gönüllere umut olmak için koşar.

Rahmet ehli, sevgi ehlidir, aşk ehlidir.

Onlar yıkılmış gönülleri tamir etmek için koşarlar.

Bu kitabımızda, aşk ehli kimdir?

Hakk nazarıyla bakmak nedir?

Gönüller yapmak nedir?

Bu konuları Yûnus’un dilinden anlamaya, anlatmaya gayret göstereceğiz.

Elbette Yûnus Emre’nin ilâhilerini layığıyla açıklamak kolay değildir.

Biz de anladığımız kadarıyla tevil etmeye çalışacağız.

Hatamız, eksliğimiz olursa affola.

İsmail Dinçer

7-8-2024

YÛNUS EMRE KİMDİR

Yazdığı ilâhilerle gönülleri fetheden
Her satırında ilâhi aşkı hissettiren
Her dâim Hakk'a yönlendiren
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Anadolu yollarında Hakk için koşturan
Nice makamlara kapılar açtıran
Gönüllere hakikatleri sunup coşturan
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Tevâzû içinde olmayı öğreten
Tenezzül içinde davranmayı gösteren
Sevelim sevilelim diye bildiren
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Her cemaatin sevgisini kazanan
İlâhileri dillerde söylenen
Küçükten büyüğe herkesçe bilinen
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Halk'a ışık olup yol gösteren
Aşk ateşinde kül ettiren
Hakk'ın ulvîyetine erdiren
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Gönlü hep Hakk'ı arardı
Taptuk Emre'nin kapısına vardı
Aşktan soldu sarardı
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Taptuk Emre bahçesinin gülü
Muhammed yolunun bülbülü
Ehl-i Beytin has dili
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

İlâhileriyle hakikatleri sunan
Mânâ şehrine kapılar açan
Gönüllerde taht kuran
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Hakk yolunda derviş olan
Terk edip benliği teslim olan
Her dâim secdede kalan
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Kuru iken yaş olan
Kanatlanıp kuş olan
Cümle varlığa eş olan
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Tüm varlığa bir göz ile bakan
Halk'ta Hakk'a nazar eden
Damladan deryaya akan
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Hakk yoluna başın koyan
Mecnun olup aşka doyan
Ölü iken diri olan
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Gözü pınar olmuş akar
Ten perdesini yakar yıkar
Gönlü aşkla arşa çıkar
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Âşıktır geçer arından
Asla dönmez ikrarından
Hiç ayrılmaz Yârından
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Dervişlerin Hakan'ı
Kâmillerin Sultan'ı
Miskinlerin Yâran'ı
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Âşıktır söyler sözü özünden
Er kişidir belli olur sözünden
Asla dönmez Hakk yüzünden
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Yandın bittin aşk elinden
Düşmedi aşk hiç dilinden
Sevgi akar her hâlinden
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Dağlar ile taşlar ile
Gökte uçan kuşlar ile
Yerde biten güller ile
Aşka aktın Yûnus Emrem

İstedi kimse garip olmasın
Hakk'tan ayrı kalmasın
Hakk'ı duysun bâtilı duymasın
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Dilden akan sözler dinlensin
İlim terazisinde tartılsın
Hakk mı bâtil mı bilinsin
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Taptuk dedi gez belde belde
Hakk'ı anlat her yerde
Vardır nice garip bir yerlerde
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Yûnus'um miskin biçare
Hakk'tır onun derdine çare
Gönlü aşktan pare pare
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Mânâ evine daldın
Vücûd seyrini kıldın
Hakk'ı kendinde buldun
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Musa'nın vardığı tûr'u
Mecmâil bahreynde Hızır'ı
Sırrı Beyt-ül Mamur'u
Kendinde buldun Yûnus Emrem

Tevrat ile İncil'i
Furkan ile Zebur'u
Hakk'ın nice sırrını
Kendinde buldun Yûnus Emrem

Yetmiş bin hicap geçtin
Nice perdeler açtın
Can ilinde dost ile buluştun
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Yıldırım oldun gürledin
Rüzgâr oldun inledin
Sular gibi aktın çağladın
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Gönlünü Kâbe eyledin
Gelenlere Hakk'ı söyledin
Halk'ı Hakk'ta bir eyledin
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Yediden yetmişe herkesçe sevildin
Her yerde her mecliste anıldın
Sevginle aşkınla tanındın
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Ne cennet derdine düştün
Ne cehennemden çekindin
Sadece Hakk'ı istedin
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Fenâdan bekâya göç eyledin
Hakk'ın nûruna gark eyledin
Aşkınla bizleri mest eyledin
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Hakk'ın deryasına daldın
Damla idin ummana karıştın
Tevhîd aşkıyla yaşadın
Gönüller Sultanı Yûnus Emrem

Nice Kâmiller geldi geçti
Sözleri gönülleri deldi geçti
Hepsi hakikat için mücadele etti
Onların yolunda olanlara ne mutlu
Gönlüne aşk düşenler, hakikati ararlar.

“Allah nedir?” hakikatini arayanlar ilâhi aşka düşmüş olanlardır.
O kişilerin gönülleri, aşkla yanıp kavrulur.
İlâhi aşk makamına erişenler, gönül ehilleridir.
İlâhi aşkı tüm hücrelerinde hissedenlerin gönülleri, Allah'a
her an rabîta halindedir.

Onlar aşk içinde yaşarlar.
Söyledikleri sözler aşk üzeredir.
Bakışları, davranışları, hep aşk üzeredir.
İşte bu âşıklardan biri de Yûnus Emre'dir.

Gönlü aşkla yanıp kavrulanlardan olan Yûnus, tüm ilâhilerini aşkla dile getirmiştir.

Yûnus Emre'nin kim olduğu, yazdığı ilâhilerde gizlidir.

Amacı, maksadı Hakk yolunda bellidir.

Onun duyguları, düşünceleri yazdığı ilâhilerde bellidir.

Gönlü ilâhi aşkla dolu olan Yûnus Emre, hep Hakk'ı hatırlatan bir gönül eridir.

Gerçek adı nedir bilemiyoruz.

Büyük bir ihtimalle Mürşid-i Hâce Bektaşî Veli ya da Taptuk Emre tarafından Yûnus Emre adıyla anılmıştır.

Bunu yazdığı ilâhilerin birinden çıkarıyoruz.

“Ol dost bana ümmî demiş,
Hem adımlı Yûnus komuş.”

Böyle dile getirdiğine göre, ona Mürşidi “Yûnus” mahlası koymuştur.

Mürşidi de ilâhisinde dost dediği, Hâce Bektaşî Veli ya da Taptuk Emre olsa gerek!

“Dost bana ümmî demiş” sözü de, “annenden doğduğun saflıkta hakikatleri ara” uyarısıdır.

Ümmî demek, anadan doğduğu saflıkta olan demektir.

“Üm” ana demektir.

Ümmî; anasından doğduğu saflıkta kalmış, o saflıklıkla hakikati sorup arayan demektir.

“Allah nedir?” hakikati, kulların derlediği kitaplardan değil, canlı kitap olan varlık kitabından öğrenilir.

Bu hakikate de erişebilmek, ancak Ümmî makamına erişmekle mümkündür.

Evet, Yûnus Emre Ümmî bir derviş idi.

Hakk aşığı olan biri idi.

Yûnus Emre'yi Yûnus Emre yapan, gönlündeki aşk idi.

Adının anılmasına, unutulmamasına sebep olan şey, aşk ile yazılan ilâhilerdi.

Yûnus Emre doğmuş, yaşamış, vefat edip gitmiştir.

Ama onun bitmeyen, unutulmayan, isminin anılmasına sebep olan aşkını anlamak kolay değildir.

O aşktan doğan ilâhilerden heyecan duymamak mümkün değildir.

Herkese nasip olmayacak bir Allah aşkı onun gönlünde tecelli etmiştir.

Dilinde, hâlinde, bakışında, hep Allah aşkı vardır.

Gittiği illerde, sözleriyle gönüllerde, Allah aşkını hissettirmiştir.

Edebiyle, hâliyle, dinlemesiyle, tefekkürüyle, şahitliğiyle, irfânıyla, derviş olmuştur.

Âşıkların piri...

Dervişlerin gülü...

Muhammed yolunun sevdalısı...

Muhammedi kendine örnek almış...

Tevhîd yolunun yiğididir.

Gönüllere taht kurmuştur.

Teslimiyeti aşk iledir.

Tevekkülü aşk iledir.

Gayreti aşk iledir.

Hakk'ı anlatmak için köy köy dolaşmıştır.

Hakk'tan bahsetmiş, Hakk'ı hatırlatmıştır.

Hakikati söylemiştir.

Hakk'ı arayanlara yol göstermiştir.

Tarlalarda çalışmış, kendi emeğinin karşılığıyla karnını do-yurmuştur.

Hiç kimseye yük olmamış.

Hakk yolunda zerre kadar ecir beklememiştir.

Dervişlere nice kapılar açmıştır.

Tefekkürlere kapılar açmıştır.

Nice sırları paylaşmıştır.

Yûnus Emre'miz Anadolu erenlerinden bir gönül eridir.

Önce Hâce Bektaşî Veli'nin, sonra Taptuk Emre'nin okulunda yetişmiştir.

İlm-i Tevhîd dersleri ile hakikate erişmiştir.

Bunu yazdığı ilâhilerden anlıyoruz.

“Taptuk'un tapusunda kul olduk kapusunda

Miskin Yûnus çiğ idük bişdük elhamdülillâh”

Bu dizelerden anlıyoruz ki, Yûnus Emre'miz, Taptuk Emre'nin okulunda İlm-i Tevhîd eğitimi görmüştür.

Daha önce birçok kapıya gitmiş, ama oralarda anlatılanlar gönlüne uymamıştır.

Ne zaman İlm-i Tevhîd yolunda Hâce Bektaşî Veli ve Taptuk Emre ile buluşmuş, başka kapı aramamıştır, başka bir ele tutunmamıştır.

Bunu da yazdığı ilâhilerden anlıyoruz.

“Beni irşad eden mürşidi kâmil

Yeter, bir el daha almazam gayrı.”

Yûnus Emre gönlünde olan ilâhi aşkı, Allah'ı anlama isteğiyle bir tutmuştur.

Yûnus Emre hep Allah'ı aramış ona şahit olmak istemiştir.

“Aşkın aldı benden beni

Bana seni gerek seni

Ben yanarım dünü günü

Bana seni gerek seni.”

İlâhîde görüldüğü gibi, Yûnus Emre'nin arayışı Hakk arayışıdır.

Yûnus Emre'miz, şiirlerinde hep ilâhî aşkı ve Tevhîd bilincini dile getirmiştir.

Toplumun cehennem korkusu anlatımlarına itibar etmemiştir.
İnanç gruplarında çok istenen, cennet beklentisine düşmemiştir.

“Cennet cennet dedikleri
Bir kaç köşk birkaç huri
İsteyene ver sen onu
Bana seni gerek seni.”

Bizlere çok güzel sunumlar, hatırlatmalar yapmıştır.
Bizlere çok güzel uyarılar yapmıştır.
Ona yapılan saldırılara, hakikatler ölçüsüyle cevap vermiştir.
Hakikatleri hissettirmek için âdeta çırpınmıştır.
Âşıkların gönüllerinden gelen sözlerini anlamak ve açıklamak kolay değildir.

Âşıkların sözlerini ancak âşıklar anlar.

Hakk yolunun yolcuları, bir aşk içinde, bir mecnun misali,
gönüllerinden gelen sözleri dile getirirler.

Hakk yolunda giden Hakk âşıkları, baktıkları her yerde
Hakk’a nazar etmişlerdir.

Halk’ta Hakk’a nazar içinde yaşamışlardır.

Ve onlar, gönüllerinden gelen güzellikleri şiirlere dökmüşlerdir.

Yûnus Emre’miz de bu âşıklardan biridir.

Birbirinden güzel nice ilâhiler sunmuştur.

İlahilerinde hep, ilâhî aşkı işlemiştir.

Hakk’a teslimiyeti dile getirmiştir.

Din diye anlatılanların hakikatine ermeyi işaret etmiştir.

İbadet diye yapılan uygulamaların mânâsına ermeyi hissettirmiştir.

Aradığımız Allah’ın uzaklarda, göklerde, bilinmeyen yerlerde değil kendimizde olduğunu belirtmiştir.

Kendi vücûdumuzu tecellileriyle her an tutanın, Allah olduğunu işaret etmiştir.

Kur'ân'da Kâf Sûresi 16. âyeti âdeta şiire dökmüştür.

Kâf Sûresi 16: "Ve nahnu akrebu ileyhi min hablil verîdi."

Meâli: "Biz ona şah damarından daha yakınız."

"Severim ben seni candan içeri
Yolum vardır bu erkândan içeri.

Beni bende demen bende değilim
Bir ben vardır bende benden içeri.

Nereye bakar isem dopdolusun
Seni nere koyam benden içeri."

Şiirlerinde hep Tevhîd şuurunu hissettirmeye çalışmış, tüm varlığa birlik üzere bakmayı işaret etmiştir.

"Yetmiş iki millete bir göz ile bakmayan,
Şer'in evliyası olsa, hakikatte asidir"

Kişinin Allah hakikatine erme sırrının kendi vücûdunun bir kitap olduğunu bilmesi ve aradığı tüm soruların o kitapta olduğunu belirtmiştir.

Kişinin kendi vücûduna dönmesi ve bir aşk içinde kendi vücûdunun enfûs yolculuğunu yapması gerektiğini işaret etmiştir.

Aranan tüm cevapların, insanın kendi vücûdunda olduğunu ve hakikatlerin orada aranılması gerektiğini şiirlerinde çok güzel yazıya dökmüştür.

"Mânâ evine daldık, vücûd seyrini kıldık
İki cihan seyrini, cümle vücûdda bulduk

Musa ağdığı tûr'u, yoksa Beyt-ül Mamur'u
İsrafil çalan sûru, cümle vücûdda bulduk

Tevrat ile İncil'i, Furkan ile Zebur'u
Bunlardaki beyanı, cümle vücûdda bulduk”

Tevhîd ilminin erenlerinden olan Hace Bektaşî Veli de aynı şeylere işaret etmiştir.

Aranılan tüm soruların cevaplarının, insanın kendi vücû-
dunda olduğunu o da işaret etmiştir.

“Hararet nârdadır, sacda değildir,
Keramet sendedir, tâcda değildir.
Her ne arar isen, kendinde ara,
Kudüs'te, Mekke'de, Hâc'da değildir.”

İnsan kendi vücûduna dönmeli, Allah gerçeğini kendinde
aramalıdır.

İnsan kendi vücûdunu kitap bilmeli, onu okumaya çalışmalıdır.
Vücûdun niteliklerini, vücûdun hakikatlerini düşünmelidir.
İlm-i Tevhîd yolunun âşıkları, şiirlerinde benzer şeyleri dile
getirmişlerdir.

Kur'ân'da “İkra” âyetiyle, okunacak olanın, insanın kendi
vücûdu olduğuna işaret edilmiştir.

Alâk Sûresi 1: “İkra bismi rabbikellezî halaka”

Meâli: “Seni vücûdlandırmanın delilleriyle, yaratılışı araş-
tır anla.”

Kişi, kendi vücûdunu okunacak Kur'ân bilmelidir.

Her varlığı okunacak Kur'ân bilmelidir.

Yûnus Emre'miz, hakikat kapılarının ancak ve ancak aşk ile
açılacağını işaret etmiştir.

Aşksız kişinin bir ölü olduğunu şiirlerinde dile getirmiştir. Aşk ise ilâhi arayışın, ilâhi sorgulamanın gönüldeki engellenemez ateşidir.

Bu ateşe düşen, bir arayışa düşer.

Bu arayış, “Allah nedir?” hakikatinin arayışıdır.

Kişi nereden geldiğini, nereye gittiğini anlamak ister.

Bu görünen âlem nedir, görünen vücûdu nedir, nasıl bir kaynaktan gelmiştir.

“Allah nedir, var mıdır yok mudur, varsa nerededir, yoksa o zaman Allah denilen nedir?” gibi sorular hep cevap beklemektedir.

İşte böyle soruların arayışına giren kimsenin gönlü, iştiyakla hakikati arar.

Aşk ateşi o kimsenin gönlünü sarmıştır.

Ve o aşk ateşi onu, cevapları buluncaya kadar rüzgâr olur sürükler.

Yûnus Emre, aşksız kişiyi, ölü kabul etmiştir.

İlâhi kapıların aşk ile açılacağını, Allah vechîni âşıkların görebileceğini belirtmiştir.

Âşıkların cehennemden korkmadığını, cennette huri gilman beklentisi ile ilgilenmediğini belirtmiştir.

Âşık olanın gönlünün, hep Allah ile meşgul olduğunu, şiirlerinde dile getirmiştir.

“Cennet cennet dedikleri

Birkaç köşkle birkaç huri

İsteyene ver anları

Bana seni gerek seni”

Yûnus Emre, Allah aşkını şiirlerinde yansıtmış ve bizlere çok güzel örnek olmuştur.

Yûnus Emre gibi Allah âşıkları, asla kendileri için yaşamazlar.

Onlar çevrelerine hep ilâhi rahmeti hissettirmeye çalışırlar.
Yûnus Emre'yi ancak ve ancak onun gibi, İlm-i Tevhîd yolunda eğitim görenler anlar.

Yûnus Emre'yi anlamak ve anlatmak elbette, kolay değildir.
Yûnus gibi Hakk aşığı bir gönül eri, şiirlerini makamlara uygun, en samimi bir şekilde dile getirmiştir.

Yûnus kelimesinin kökeni hakkında birçok yorum vardır.
Kâmil bir kimseden duyduğum yorum çok hoş gelmiştir.
Onun için buraya yazmak istiyorum.

Yun, Türkçe bir kelime olup; yunmak, yıkanmak, arınmak, temizlenmek diye bilinir.

Us ise; akıl demektir.

Yun-Us; aklın yıkanması, aklın temizlenmesi, aklın tüm batıl şeylerden arınması anlamına gelir denir.

Belki de eskiden dergâhlara gelen kimselerden aklını temizleyenler, aklını bâtil alandan arındıranlar, özel derslerle ta-nıştırılmış olabilirler.

Ve onlara YÛn-us denmiş olabilir.

Hazreti Mûsâ'nın kutsal Tuva Vadisi'nde değneğini terk etmesi ile, buna işaret edilmiş olabilir.

Yûnus kelimesinin diğer bir anlamı da şöyle tarif edilir:

Yûniz, Yûn; Yön,

İz; iz, işaret,

Yûniz; izi takip eden, işaretlerle yön bulan.

Evet, Yûnus Emre hakkında çok farklı bilgiler vardır.

Gerçek adı bilinmemektedir.

Yûnus Emre, 1238-1320 yılları arasında yaşamıştır diye bilinir.

Eskişehir Sivrihisar, Manisa Kula, Bolu, Sakarya, Konya, Karaman, civarlarında bulunmuş bir Türkmen köylüsüdür diye bilinir.

Yûnus Emre'nin doğum yerinin, bazı belgelerde Eskişehir'in Sivrihisar ilçesine bağlı Sarıköy olduğu belirtilir.

Yûnus'un doğum yeri Hacı Bektaşî Veli'nin Vilâyetname'sinde geçer.

O eserde Yûnus Emre'nin Sivrihisar'a bağlı Sarıköy doğumlu olduğu belirtilir.

Köyünde çiftçilikle geçinir.

Gönlüne düşen Allah hakikatini arayış aşkı, onu birçok dergâha sürükler.

Allah hakikatinin arayışı onu, Anadolu'da birçok dergâha ve birçok gönül eriyle buluşmaya götürür.

Yûnus Emre'nin müşidi Hacı Bektaşî Veli (1209-1271) ve Taptuk Emre'dir. (1210-1298)

Şiirlerinde Taptuk Emre'nin isminden bahseder.

“Taptuk'un tapusunda
Kul olduk kapısında
Yûnus miskin çiğ idik
Piştik elhamdülillah”

Hacı Bektaşî Veli'nin dergâhına gittiğini, Hacı Bektaşî'den eğitim aldığıın işaretlerini Yûnus Emre'nin yazdığı şiirlerinden anlıyoruz.

Yûnus Emre ile Hacı Bektaşî Veli'nin sözlerinin benzerliği, onların aynı sohbet ortamında bulunduğunun işaretidir.

Hacı Bektaşî Veli'nin sözleri ile Yûnus Emre'nin sözlerinin benzerliği, aynı eğitimden geçtiklerinin en güzel delilidir.

“Sakın bir kimsenin gönlünü yıkma
gerçek erenlerin sözünden çıkma.”

“Her ne arar isen kendinde ara
Kudüs'te Mekke'de hacda değildir.”

“Dervişlik, hırkada, taç’da değildir.”

“Yetmiş iki milleti bir gör.”

“Düşmanın dahi insan olduğunu unutma.”

“Bir olalım, iri olalım, diri olalım.”

“Gelin canlar bir olalım.”

“Bilimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır.”

“Okunacak en büyük kitap insandır.”

Hace Bektaşî Veli

Yukarıdaki Hace Bektaşî Veli’ye ait dizelere baktığımızda, hemen hemen aynısını Yûnus Emre’nin dizelerinde de görüyoruz.

Toplumda anlatılan Yûnus Emre, Hace Bektaşî Veli hikâyesi vardır.

Yûnus Emre, kıtlık olduğu bir dönemde, Sarıköy’den, buğday istemek üzere, Suluca Karahöyük’te Hacı Bektaş Veli dergâhına gelir.

Hace Bektaşî Veli: “Ne istiyorsun?” diye sorar.

Yûnus Emre: “Köyüm zor durumdadır, buğday istemeye geldim,” der.

Hace Bektaşî Veli: “Buğday gerekse verelim. Fakat nefes gerekse getirdiğin alıcın her tanesine bir nefes verelim,” der.

Yûnus: “Buğday gerek,” der.

Hace Bektaşî Veli bu kez: “Buğday gerekse verelim. Fakat nefes gerekse getirdiğin alıcın çekirdeği başına on nefes verelim,” der.

Yûnus Emre ısrarla buğday isteyince, Hace Bektaşî Veli gerekli buğdayı verir.

Yûnus Emre buğday alır ve köyüne doğru yola çıkar.

Yolda pişman olur, geri döner.

Fakat Hacı Bektaş Veli kabul etmez, Yunus Emre'yi Taptuk Emre'ye gönderir, diye anlatılan hikâyenin altında başka hikmetler yattığına inanıyoruz.

Burada buğday nedir, nefes nedir, çok iyi düşünmek gerekir.

Biz Yunus Emre'nin ilk eğitimlerini, Hacı Bektaş Veli'den aldığına inanıyoruz.

Çünkü bunu şairlerinde görüyoruz.

Şairlerinde, Hacı Bektaş Veli'yle benzer sözlerin olduğu bunun çok güzel işaretidir.

Hatta hikâyede, Hacı Bektaş Veli'nin yanında bulunan olaya şahit olan, Hacı Bektaş Veli'nin talebelerin şöyle söylediği aktarılır: "Efendimiz, bu gence niye nefes sunmada bu kadar ısrar ettiniz."

Evet, Hacı Bektaş Veli, gelen yığıdın bir yetim olduğunu anlamıştır.

Hakk yolunun yetimi olmadan, nefes sunulmaz.

Nefes, yâni İlm-i Tevhîd derslerinin tebliği, ancak ve ancak yetim olanlara sunulur.

Yunus Emre'ye ısrarla "Nefes verelim" diyen Hacı Bektaş Veli, daha sonra Yunus Emre'yi kabul etmedi demek, gönüle çok uygun gelmiyor.

Hakk yolunda yetimlere hakkını vermek gerek, sözünü Hacı Bektaş Veli en iyi bilenlerdendi.

Onun için, sanki Yunus Emre'ye darılmış ve onu Taptuk Emre'ye göndermiş diye anlatılması çok doğru gelmiyor.

Yunus Emre, Hacı Bektaş Veli'nin dergâhında, ilk eğitimleri aldığı kuvvetle muhtemeldir.

Bunu her ikisinin şairlerinde ortak yönleri görerek anlıyoruz.

Hiçbir mürşit, kapiya gelen bir yetime darılmaz, onu dışlamaz.

Çünkü her mürşit Hazreti Âdemden beri gelen bir emaneti taşıyordur.

Bu emaneti; ehli olana, yâni yetim olanlara vermesi gerekir.

Bu emanet İlm-i Tevhîd derslerinin tebliğidir.

Yetimden maksat; anne babasında bulunduğu, şahit olmadığı inanç bilgilerini sorgulayan ve o inançlardan kopan ve hakikatleri arayan kişidir.

Yetim; yalnız kalan demektir, yâni hakikatlerin arayışında yalnız kalmış olan.

Anne babasından gelen inanç boyutunda kalan kişiler, o inanca ait bilgilerin dışında bilgileri kolay kolay kabul edemezler.

Çünkü bir çocuk doğduğunda anne-babasını bir inanç sistemi üzere bulur ve o inanca ait bilgilerle ve ibadetlerle yetişir.

İşte yetim, anne babadan bulunduğu inançlardan kopan ve arayışa başlayan anlamındadır.

Kur'ân'da birçok âyet, yetimden bahseder.

Nisâ Sûresi 2: "Ve âtûl yetâmâ emvâlehum ve lâ tetebeddelûl habîse bit tayyîb ve lâ tekulû emvâlehum ilâ emvâlikum İnnehu kâne hûben kebîrâ."

Meâli: "Atalarının inancından kopmuş olup, hakikati arayanlara hakikatlerin bilgilerini verin ve tertemiz hakikat bilgilerini cehaletin o zararlı bilgileriyle değiştirmeyin ve onların değerlerini kendi değerleriniz yapıp faydalanmayın. Muhakkak ki bu büyük bir vebâldir."

İşte, Yûnus Emre de yetim biriydi, hakikatleri arayan, sorgulayan, tertemiz bir gönülle Hâce Bektaşî Veli'nin kapısına gelmiştir.

Hâce Bektaşî Veli'nin, yoldan geri döndüğünde, nefes için tekrar kapıya geldiğinde Hâce Bektaşî Veli'nin Yûnus Emre'yi kabul etmemesi düşünülemez.

Yûnus Emre'nin, Mevlana (1207-1273) ile de görüşüğünü eserlerden anlıyoruz.

Mevlana Hudavendigâr bize nazar kıldı
Anun görklü nazarı gönlümüz aynasıdır
Mevlana sohbetinde saz ile işrat oldu
Ârif ma'niye taldı kim biledür ferişte

Yûnus Emre'nin son kapısı Taptuk Emre dergâhıdır.

Yûnus Emre, Hazreti Muhammed'den beri gelen İlm-i Tevhîd şuuruyla yetişmiştir.

Yûnus'un, İlm-i Tevhîd dersleri konusunda yetiştiği son kapı Taptuk Emre'dir.

Kemâlat bulduğu yer burasıdır.

Hakk yolunda görevi de Taptuk Emre'den alır.

Ve Anadoluyu dolaşarak hakikati insanlara duyurmaya gayret eder.

Yûnus Emre, Anadolu gönül erenlerinden bir erdir.

Herkesin gönlünde yer almış, şiirleri dillerde söylenmiş, hepimize örnek olmuş, Hazreti Muhammed aşığı bir erdir.

Bunu yazdığı ilâhilerde görüyoruz.

Canım kurban olsun senin yoluna,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed,
Şefâat eyle bu kemter kuluna,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed

Mü'min olanların çoktur cefâsı,
Ahirette olur zevk-u sefâsı,
On sekiz bin âlemin Mustafâ'sı,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed

Yedi kat gökleri seyrân eyleyen,
Kûrsûnün üstünde cevân eyleyen.
Mi'râcda ümmetin Hak'dan dileyen,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed

Ol çâriyâr anın gökler yâridir,
Anı seven günahlardan beridir,
On sekiz bin âlemin serveridir,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed

Aşık Yûnus neyley iki cihânı sensiz,
Sen Hak Peygambersin şeksiz, gümânsız
Sana uymayanlar gider imânsız,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed.

Yûnus Emre, hep kendini bilmeyi işlemiştir.
Kendini bilmenin yolunun da ilim olduğunu şiirlerinde be-
lirtmiştir.

“İlim ilim bilmektir
İlim kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsen
Ya nice okumaktır.”

Bazı araştırmacılar, Yûnus Emre’nin üzerinde Ahmet Ye-
sevi etkisi yoktur deseler de, bu doğru değildir, çünkü şiirle-
rinde benzerlik görüyoruz.

Abdülbaki Gölpinarlı, Yûnus Emre’nin üzerinde, Ahmed-i Ye-
sevi’nin etkisini kabul etmemiştir (Gölpinarlı, 1961: 106 – 112)

Oysa bu erenlerin hepsi, aynı derslerle yetişmiş, İlm-i Tev-
hîd erenleridir.

İşte Yûnus Emre’nin Ahmet Yesevi ile aynı gönülde oldu-
ğunu gösteren ortak şiirleri.

Gafillere dünya gerek, akillere ahiret gerek
Vaizlere minber gerek, bana sadece sen gerek
Hoca Ahmet benim adım, gece gündüz yanar korum
İki cihanda ümidim, bana seni gerek.

Ahmet Yesevi (1093-1167)

“Aşkın aldı benden beni
Bana seni gerek seni
Ben yanarım dünü günü
Bana seni gerek seni.”

Yûnus Emre (1238-1320)

Ahmet Yesevi de, Yûnus Emre de Melâmet neşvesiyle yetişmiştir.

“Her evliyâ bir tâ'ife kerâmetler
Nâçiz kılur evliyânı melâmetler
Tangla barsa çendân kılğay nedâmetler
Nâ-cünbişlerge la'net kılğ dostlarıma.”

Ahmet Yesevi

“Kanaat hırkasın geydim, selamet başını çektim
Melâmet gömleğin biçtim, ârif olup giyen gelsin.”

Yûnus Emre

Hakk yolunda yol alan kâmil kimseler hep melâmet neşvesi içinde olmuşlardır.

Melâmi'lik bir tarikat, cemaat, mezhep değildir.

Melâmi'lik, çocuk saflığında hakikatleri aramanın hissiyatıdır.

Hazreti Muhammed'in; “Ya Rabbim! Bana eşyanın hakikatini göster” duası melâmet neşvesinin işaretidir.

Kur'ân'da 7 yerde "Melâmî" kelimesi geçmektedir.

Meâric Sûresi 30: "Fe inne-hum gayru melâmîn."

Meâli 1: "Muhakkak onlar Melâmî'lerden başkası değildir."

Meâli 2: "Muhakkak onlar çocuk saflığında eşyanın hakikatini arayanlardır."

Saffat Sûresi 142: "Ve huve melimûn."

Meâli 1: "Ve o Melâmî'lerdendi."

Meâli 2: "Ve o çocuk saflığında hakikati arayanlardandı."

Zâriyât Sûresi 40: "Ve huve melimûn."

Meâli: "Ve o Melâmî'lerdendi."

Meâli 2: Ve o çocuk saflığında hakikati arayanlardandı."

Zâriyât Sûresi 54: "Ente bi melume."

Meâli 1: "Sen Melâmî'sin."

Meâli 2: "Sen çocuk saflığında hakikati arayanlardansın."

Mü'minûn Sûresi 6: "Fe inne hum gayru melâmîn"

Meâli 1: "Muhakkak onlar Melâmî'lerden başkası değildir."

Meâli 2: "Muhakkak onlar çocuk saflığında hakikati arayanlardan başkası değildir."

İsrâ Sûresi 29: "Fe takude melumen mahsuren."

Meâli 1: "Böylece Melâmî'liğe sarıl, o halde kal."

Meâli 2: "Böylece sen, hakikati aramaya sarıl ve o duyguyla devam et."

İsrâ Sûresi 39: "Fe tulka fi cehennem melumen medhuren."

Meâli 1: "Yoksa Melâmî'likten uzaklaşır, cehenneme bağlanırsın."

Meâli 2: "Yoksa sen, hakikati anlamaktan uzaklaşır, cehaletin yakıcı hallerine bağlanırsın."

Melâmet neşvesi nedir diye sorulursa; aramak, sorgulamak, çocuk saflığında hakikatlerin arayışında olmak demektir.

Melâmet neşvesinde olan; varoluşu anlamaya çalışır.

Melâmilik; kınamak, kınanmak, ayıplamak, ayıplanmak diye çevrilsede, Arapça'da kınama; zem, tan etmek kelimeleri ile ifade edilir.

Zem etmek; kınamak, ayıplamak demektir.

Mezmun; kınanan, ayıplanan demektir.

Melâmet neşvesi; kendi vücûdunu Hakk'ın vücûdunda ifnâ etmemin ulvîyetine ermiş demektir.

Melâmî'lik neşvesi nedir?

Melâmet neşvesi; kınamak, kınanmak mıdır, yoksa kişinin hakikatleri arama heyecanı mıdır?

Melâmî'lik; bir tarikat, bir cemaat midir, yoksa kişinin hakikati arama isteğinin heyecanı mıdır?

Melâmî'lik neşvesi; kişinin hakikati çocuk saflığında arama heyecanıdır.

Neşve; ilgi duymak, heyecan duymak, merak duymak, mest olmak, sarhoş olmak, sevinç duymak, keyif almak, doğuşun içinde olmak gibi anlamlara gelir.

Dünyanın neresinde bir kişi; var oluşu, kendinin nasıl var olduğunu, kendi aslının ne olduğunu, bedeninin var oluşu ile ilgili sırları, nereden geldiğini, nereye gittiğini, varlığın hakikatlerini merak eder, derin bir heyecan içinde hakikatleri arama isteğine düşerse, işte bu hakikatleri arama heyecanına "Melâmî'lik" denir.

Melâmî kelimesini hep bizlere; kınamak, kınanmak diye öğrettiler.

Melâmî ise; aramak, hakikatin arayışı, sorgulamak, eşyanın hakikatini öğrenme isteği demektir.

Her çocuk annesinden "Melâmî neşvesi" üzere doğar.

Çocuk annesinden doğduktan 2,3 aylık olduktan sonra etrafına merakla, heyecanla, gördüğünü anlamak üzere bakmaya başlar.

Konuşmaya başladıktan sonra "anne bu ne-baba bu ne" diye eşyayı anlamak için sorgular.

Bu saf sorgulamada tek niyeti vardır, gördüğünü anlamaya çalışmak.

Yoksa bu sorgulama; bilgiçlik taslamak, eşyadan menfaat elde etmek, makam elde etmek için değildir.

Yalnızca eşyayı tanımak için sorgular.

İşte, bir çocuk saflığında, eşyanın hakikatini anlamaya çalışmak “melâmî’lik neşvesi”dir.

Dünyanın neresinde bir kişi;

Kendisinin, varlığın, Evrenin, nasıl var olduğunu anlamak için bir arayış içine giriyorsa, işte bu saf arayış “Melâmî’lik neşvesi”dir.

Bu neşvede olan kişi;

Heyecan içinde hakikatleri arar.

Varlığı inceler, var oluşu düşünür.

Bir ömür boyu, talebe misali, var oluşu ve var edeni anlamaya çalışır.

Hep kendi öz eleştirisini yapar.

Hep kendini sığaya çeker.

Hatalarından gerekli dersi çıkarır.

Birinin kâlbini kırsa pişman olur ve o kişiden özür diler.

İçinden dünya çıkarı ile ilgili bir şey geçse, hemen o düşünceden döner.

İçinden geçen tüm kötü halleri silmeye çalışır.

Kimsenin ardından konuşmaz, kimseyi kötülemez, kimseyi küçük görmez, kendini asla ve asla yüce görmez.

Sabah akşam, yâni her zaman kendi vücûdunun enfüsuna bakar ve kendi vücûdunda seyr-i sülûk eder.

Melâmî’lik; bi târikat, bir mezhep, bir yol, bir din değildir.

Melâmî’lik; bugün ülkemizde melâmî’liği tarikat haline getirenlerle alakalı bir kelime de değildir.

Melâmî'lik; çocuk saflığında eşyanın yâni görünen varlığın hakikatini arama heyecanıdır.

Kişi kendi aslını anlama isteğinin heyecanına düştüğünde, Yûnus Emre misali bir kapıya gelir ve kendini bilme eğitiminde, son nefesine kadar yol alır.

Dünyanın neresinde bir kişi; çocuk saflığında eşyanın yâni görünen varlığın hakikatini arama heyecanına düşerse işte o kişide “Melâmî'lik neşvesi” tecelli etmiştir.

Kendi aslını anlama yolculuğunda kişi; kendi varlığının ve cümle varlığın nereden geldiğinin ve nasıl oluştuğunun arayışına girer.

Kendi aslını arama isteğinin heyecanına düşen kişi; atalarından gelen, doğduğunda anne babasından öğrendiği, Allah adına aktarılan tüm bilgileri bir kenara bırakır.

Yâni, nalinlarını ve değneğini terk eder.

Nalinları; dünyaya esir olduğu, makam, para, şan, şöhret, zenginlik gibi duygularıdır.

Değneği ise; aklındaki dayandığı atalarından öğrendiği tüm bilgilerdir.

Bu arayışa giren kişinin kitabı; kendi vücûdu ve her varlıktır.

Bu arayış kişiyi; İlmen Yakîn, Aynel Yakîn, Hakkâl Yakîn boyutunda derin bir düşünceye sokar.

Görünen bu âlemi anlamanın ilmi yolu “İlmen Yakîn” yoludur.

Varlığın birbiriyle aynılık derecesinde yakınlığı ve aynı kaynaktan gelişini hissetmenin yolu da “Aynel Yakîn” hissidir.

Tüm varlığı tutan Hakk boyutu da “Hakkâl Yakîn” zevkidir.

İşte kişi, kendi aslını anladığında, kendini ve her varlığı ve tüm kâinatı var edeni ve her an tutan Zât'ı anlar.

Kendinin ve her varlığın “İns” boyutunu anladığında “İnsan” makamına gelir, İnsan olur.

İnsan olduğunda istenen rızâya ulaşmıştır.

İnsan olan, hiç kimseye zerre kadar zarar veremez.

Kişi ben melâmî'yim dememelidir, derse farklı bir târikatlaşmaya yol açar, çünkü kişi melâmî olamaz, melâmî'lik, kişinin hakikati arama isteğinin heyecanıdır.

Yâni nasıl ki kişinin karnı acıktığında; "ben yemeğim, yemek yediğimde de ben yemek oldum" diyemediği gibi.

İşte melâmî'lik neşvesi: çocuk saflığında, eşyanın yâni görünen varlığın hakikatini arama heyecanıdır.

Melâmî'lik neşvesi; Muhammedî meşreptir.

Yûnus Emre gibi gönül erleri hep, melâmî'lik neşvesi içinde olmuşlardır.

Yûnus Emre'nin melâmî'likle ilgili bir şiiri:

BENİ MELÂMET EYLEDİ

Beni melâmet eyledi, bu ne acep sevda idi,
Endişe yok gönlümde hem bu cân eli onda indi.

Gönlüme o dolmuş idi, canım onu bulmuş idi,
Şehrine o konmuş idi maşuk bizim evde idi.

Bir nur yazı yaylar idik, ilmi ledün söyler idik,
Dostlarımız toylar idik, kudret hanı anda indi.

Arşta idi seyranımız, nurda idi sayvanımız
Onda bu bizim canımız Mustafa canında idi.

Yok idi hem levhi kalem, ne on sekiz bin bu âlem,
O demde Havva ve Âdem ne adda ne sanda idi.

Geldik bu mülke bahane, seyreyledik hoş şahane,
Seferdeyiz işte yine, vatanımız onda idi.

Hüseyin ve Mansur dahi, naghah gördü o sûreti,
Kendin Hakk'a ismarladı, Bağdat'ta kavgada idi.

Yûnus gel şimdi bu zaman, dost yoluna terk eyle can,
Ta ki olasın cavidan, çünkü evvel onda idi.

Yûnus Emre bu ilâhisinin ilk satırında melâmîlik duygusunu dile getirmiştir.

“Beni melâmet eyledi, bu ne acep sevda idi,
Endişe yok gönlümde hem bu cân eli onda indi.”
İlâhiyi şöyle şerh edebiliriz.

Ben melâmet duygusuna düştüm, bu nasıl bir duygu idi ki
beni Hakk'ı anlama yoluna düşürdü.

Melâmet yolunun idraki ile anladım ki benim cânım Hakk'ın
eli idi.

Yûnus çocuk saflığıyla Hakk'ı anlama yoluna düşmüştür.

Ve bu duyguyla, önce Hacı Bektaşî Veli'nin kapısında, sonra
da Taptuk Emre'nin kapısında eğitim görmüştür.

GÖNÜL NEDİR

Önce buradaki ilâhide geçen “Gönül” kelimesini inceleyelim.
Gönül nedir anlamaya çalışalım
Gönül, Türk kültürüne ait bir kelimedir.
Diğer dillerde bu kelime yoktur.
Arapçada “Sadr” kelimesini, gönül diye de çevirenler vardır.
Gönül ilâhi aşkın, birliğin tecelli ettiği duygular boyutudur.
Gönül, tüm bedenini, bedendeki tüm hücrelerin, Allah’a rabıta olduğu boyuttur.

Gönül; akıl ve kâlb boyutlarının açılmasıyla açılır.
Akıl ve kâlb sahibi olan kişi, gönül boyutuna geçer.
Gönül, kâlb ehli olan kişilerde açılır.
Gönül, mümin olanların müşerreflendiği bir boyuttur.
Kâlb ehli olan, Allah hakikatine ermiş kişidir.
Allah’tan emin olmuş, her an O’na teslimiyet ve tevekkül içinde olan kişidir.

Kâlb ehli olan kişinin yaşantısı, gönül boyutudur.
Hazreti Muhammed’in güzel sözü, mü’minlik makamına eren kişinin kâlb sahibi, kâlb sahibi olan kişinin gönül ehli olduğuna işaret eder.

Allah bildirir: “Ma vesiani semai ve la ard ve lakin vesian kâlbî abdi el mumin.”

Meâli: “Ben yere göğe sığmadım, mü’min kululumun kâlbine sığdım.”

Allah hakikatine ermiş olan kişi, mü’minlik makamına gelmiş kişidir.

Mü'min "Emn" kelimesinden gelir.

Emin olmak kelimesi de buradan gelir.

Emniyet, emanet, iman, âmin kelimelerinin kaynağı da "Emn" dir.

Varlığın varoluşundan ve varlığı var edenden emin olan kişi, mü'min kişidir.

Mü'min, kendine ve varlığa baktığında, varlığın ardında varlığı tutan, varlıktaki niteliklerin sahibinin orada tüm işaretleriyle kendini gösterdiğinden emin olan kişidir.

Ve bu şuura ulaşp bu şuurda yaşayan kimseye "Mü'min-Emin" kimse denir.

Mü'min, kâlb sahibidir, gönül ehlidir.

Mü'min; Hadîd Sûresi 3: "Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın-Evvel ve sonsuz olan, zâhir olan ve bâtın O'dur." hakikatine erişmiş kişidir.

O nereye dönerse dönsün, Hakk'ın cemâline nazar eder.

Mü'min olanın kâlbî her an Allah için atar, her an ilâhî aşkla atar.

Mü'min olan kâlb makamına ermiştir, gönül ehli olmuştur.

Gönül ehli, Halk'ta Hakk'a nazar ederek yaşar.

Nereye bakarsa baksın, Hakk nazarıyla bakar.

Gönül ehlinin gönlü, Allah'ın nûruyla nûrlanmıştır.

Hazreti Muhammed'e "Allah onun gönlünü nasıl açar?" diye sorulur.

Bunun üzerine Hazreti Muhammed; "Allah o kimsenin gönlüne bir nur atar da, bunun üzerine onun gönlü genişler" der.

Bu cevap karşısında Hazreti Muhammed'e tekrar; "Bunu bilmeyi kolaylaştıran bir alamet var mıdır?" diye sorulunca...

Hazreti Muhammed şöyle der: "Ebedilik yurduna yönelmek, aldaniş yurdundan uzaklaşmak ve ölüm gelmeden önce ölüme hazır olmak." Ebu'l-Leys Nasr b. Muhammed es-Semerkindî

İşte gönül ehli, dünya menfaatine bağlanmaz.
Ölüm gelmeden Allah'ta fâni olmuş olandır.
Her dâim Allah'a yönelmiş kişidir.
Gönül ehli, yaşantısıyla kendini belli eder.
Gönül ehli, gönül rahminden doğar.
Gönül rahminden doğan, Muhammedî şuura erer.
Gönlünü temizle, temizle ki gönlün Muhammedî şuura hamile kalsın.

Kadında iki rahîm vardır.
Biri, bebeğin oluştuğu rahim.
Diğeri, gönüldeki rahim.
Gönüldeki rahîm Muhammed bebeğinin doğacağı rahîmdir.
Erkeklerde ise bir rahim vardır o da; gönülde Muhammed bebeğinin doğacağı rahimdir.

Kim ki gönül rahminde hamile kalmış, yâni gönlünde Muhammed bebeğinin oluşumu başlamış.

Yâni gönlünde Muhammedî makama ulaşmış ve onu taşıyor duruma gelmiş.

İşte o gönülden Muhammedî şuur doğar.

Ve o kimse gönül ehli olur.

Gönül ehli olan kimse, ister kadın olsun ister erkek olsun "İnsan" olmuştur, "Mü'min" olmuştur "Er kişi" olmuştur.

İnsan olan, yâni Mü'min olan, yaşantısını Muhammedî şuurla geçirir.

Tevbe Sûresi 14: "Ve yeşfi sudûre kavmin muminîn."

Meâli: "Mü'min kimselerin gönüllerinde şifa veren hâl vardır."

Mü'min olan kişi; her an, çevresindeki herkese şifâ veren haller sunar.

Onun bir sözü, bir bakışı, bir davranışı, sıkıntıları unutturur.

Gönül evini temiz eyle, temiz eyle ki orada Muhammed bebeği oluşacak.

Gönlünü temizle ki o temizlenen gönül ilâhî mesajları alacak.

Temiz eyle ki, ilâhî mesajları alan gönülde Muhammed şuru doğacak.

Tûr Sûresi 1: "İlâhî mesajları alan o gönüle."

Nasıl ki, kadının rahmînde ayda bir temizlik olur ve orada bebek için zemin hazırlanıyorsa, işte bize de işaret edilir ki, kişi gönlünü temiz eylemeli ki, gönül rahmînde Muhammed bebeği tutunup gelişsin.

Ana rahmînden doğan bebek, gün gelir zalim olabilir.

Gönül rahmînden doğan her bebek ise zerre kadar zulüm üretmez.

Gönül rahmînden doğan Muhammedî gönül, çevresine rahmetle, şefkatle, sevgiyle davranır.

Enbiyâ Sûresi 107: "Ve mâ erselnâke illâ rahmeten lil âlemîn."

Meâli: "Seni âlemlere rahmet olmaktan başka bir şey için göndermedik."

Gönlünden Muhammedî şuur doğan kişi;

Çevresine hep rahmet aktır.

Çevresindeki her sıkıntıyı gönlünde hisseder ve onlara çareler arar.

O, ister ki; sıkıntılar, acılar bitsin.

O, ister ki; huzur, mutluluk, sevgi, yardımlaşma, paylaşma olsun.

Onun her hâli şifâ verir.

O, gönüllere rahatlık, huzur, sabır, mutluluk verir.

O, sıkıntıları unutturur.

Kadının ay hâli dediğimiz olay, bir bebeğin ana rahmînde tutunup gelişmesi için, tertemiz bir zeminin hazırlanma olayıdır.

Kadın hamile kaldığında, doğum oluncaya kadar ay hâli olmaz.

Ay hâlinin devam etmesi demek, biyolojik anlamda kadının yumurtasının sperm ile aşılansmadan ölməsi demektir.

Her ay hâlinde akan kan, rahîm içinin tekrar tekrar temizlenmesi anlamına gelir.

Eğer sperm ile yumurta döllenirse artık ay hâli olmaz ve o rahîmde bebek doğuncaya kadar büyür, gelişir ve yaklaşık 9 ay sonra doğum gerçekleşir.

Nasıl ki bir kadın hamile kaldığında ay hâli artık olmaz ise, yâni kirli kan akmaz ise, gönlünde de ilâhî şuur tecelli edenin, Muhammed ilmîne hamile kalanın, dilinden, halinden, davranışından zerre kadar zararlı kötü bir söz, bir hâl açığa çıkmaz.

Çünkü gönül artık, Muhammed bebeğini taşıyordur.

Gönlü kirli olanın; kibirli halleri vardır.

Gönlü kirli olan kişi her dâim;

Kibir içinde,

Fesatlık içinde,

Dedikodu, çekiştirme içinde,

Dünya malına tamah içinde,

Para, mal-mülk, şan-şöhret düşkünlüğü içinde,

İsyân, moral bozukluğu, stres içinde,

Kimini hor görme, kimini yüce görme, gibi hallerin sıkıntıları içinde yaşar durur.

Gönlü kirli olanın gönlü, ay hâli geçirmelidir.

Yâni kişinin gönlü temizlenmelidir.

Çünkü gönlü temizlenmeyen kişinin gönlünde, Muhammed şuurunu tecelli etmez.

Yâni gönül temizlenmeden, gönül rahmînde Muhammed bebeği gelişmez.

Gönül; ilmin, mânânın, rahmetin, şefkatin, bunların cemi olan Muhammedî şuurun olduğu yerdir.

Gönülde Muhammed şuuru geliştikçe, büyüdükçe, artık o gönülde zulme sebep verecek hiçbir düşünce, hâl kalmaz.

İşte, kadının ay halinin olması; bir bebeğin oluşması için rahîm içinde tertemiz bir zemin hazırlanma olayıdır.

Gönülde de ay halinin olması; yâni kibirden, kötü hâl ve düşüncelerden arınmakla, o gönülde Muhammed bebeğine tertemiz gönül hazırlanması demektir.

Kadınlar ay halinde Kur'ân okuyamaz, diye iddia edenler şu âyeti delil gösterirler.

Vakıâ Sûresi 79: "Lâ yemessuhû illel mutahherûn."

Meâli: "Ancak tertemiz olanlardan başkası ona temas edemez, onu anlayamaz."

Aslında dikkatlice incelediğimizde, gönlü kirli olan kişi, ilâhî mesajları alamaz, okuyamaz, anlayamaz hakikati belirtiliyor.

Yoksa burada kastedilen, kadının ay hâli durumu değil, gönlü kirli olma durumudur.

Gönlünde her türlü kötülük, fesatlık, kibir olan kişi, ilâhî hakikatleri anlayamaz, Kur'ân'ın mânâsına eremez.

Allah, kadını, kendine mahsus olan rahîm sıfatını taşır bir şekilde yaratmıştır. Bu bizi çok derin düşündürmelidir.

Binlerce yıldan beri kadını insan yerine koymayan inanç gruplarına en büyük tokat bu düşünce olsa gerek.

Evet, anlıyoruz ki, kadının rahmînde doğan bebek gün gelir zalimlik yapabilir.

Lâkin, gönül rahmînden doğan Muhammedî gönül, zerre kadar kötülük üretmez.

Sperm yumurtayı döller, bebek doğar.

İlâhî mesajların bilgileri, temizlenmiş gönüllerde Muhammedî şuuru döller ve Muhammedî hâl doğar.

İnşAllah gönül rahmîmizi temizleyenlerden oluruz.

İnşAllah gönül rahmîmizden Muhammedî gönül doğar.

Gönül rahmînden doğanlar, âlemlere rahmet olurlar.

Akıl, çözüme eriştirir.

Kâlb, birleştirir, bağlar.

Gönül, yaşama döker, uygular.

Gönül ehlinin kâlbî, yâni idrâki, anlayışı, duyguları, düşün-
celeri hep Hakk üzeredir.

Hakk'la bakar, Hakk'a bakar, Hakk'sal bakar.

Gönül ehli, toprak boyutunda kalmaz, toprağın özüne bakar.

Gönül ehlinin, inanç, ibadet, din, millet, cinsiyet ayrımcı-
lığı asla olmaz.

O nereye bakarsa baksın, Muhammedî Şuurla bakar.

Gönül ehli kişiler, sevgi dolu, saygı dolu, tevâzû içindedirler.

Onlar yaşantılarında, davranışlarıyla, sözleriyle, ikili ilişki-
leriyle hakk ve adalet içindedirler.

Onlar çözümsel ve birlik üzere davranırlar.

Yâni onlar aklî ve kâlbî davranırlar.

İşte gönül, akıl ve kâlbî boyutun sonucunda tecelli eder.

İşte gönül; ilâhi aşkın, samimiyetin, ihlâsın, Allah'a olan
teslimiyetin, tevekkülün, Tevhîd Őuurunun bulunduğu duygu-
lar boyutudur.

Gönül ehli dediğimiz zaman o kişiler, her an Halk'ta Hakk'a
nazar ederek yaşarlar.

Onlar her an ilâhi aşkın duygusuyla yaşarlar.

BİR KEZ GÖNÜL YIKTIN İSE

Şimdi Yûnus Emre'nin "Bir kez gönül yıktın ise" ilâhisini
şerh etmeye çalışalım.

Önce ilâhiyi yazalım

Bir kez gönül yıktın ise
Bu kıldığın namaz değil
Yetmiş iki millet dahi
Elin yüzün yumaz değil.

Erenler gelip geçtiler
Dünyayı koyup göçtüler
Havaya ağıp uçtular
Bunlar hümadır kaz değil

Can odur ki Hakk'a ere
Ayak odur yola gire
Er odur alçakta dura
Yüksekten bakan göz değil

Münkir ile müddeiyi
Sayma buçuğa koyanı
Git ahıra tak bunları
Her kim ki âşıkbaz değil.

Erden sana nazar ola
İçin dışın pür nur ola
Beli kurtulmuştan ola,
Şu kişi ki gammaz değil

Doğru yola gittin ise
Er eteğin tuttun ise
Bir hayır da ettin ise
Birine bindir az değil

Yûnus bu sözleri çatar
Sanki balı yağa katar
Halka metaların satar,
Yükü gevherdir tuz değil

Şimdi ilâhiyi dörtlük dörtlük şerh etmeye çalışalım.
İlk dörtlüğü anlamaya ve anlatmaya gayret edelim.

“Bir kez gönül yıktın ise
Bu kıldığın namaz değil
Yetmiş iki millet dahi
Elin yüzün yumaz değil.”

Kâmil insanlar;
Dilini tut kötü sözler etme.
Kimsenin gönlünü yıkma.
Kimseyle alay etme.
Kimseyi aldatma.
Kimseye zerre kadar zulüm etme.

Kimseye tepeden bakma.
Kimseyi dışlama.
Öfkeyle davranma.
Dürüst ol, samimi ol, içten ol.
Herkes Hakk nazarıyla bak, demişlerdir.
Yûnus Emre'nin dediği gibi, gönül yıkanın ibadeti olmaz.
Hiç kimsenin kâlbini kırmamak gerekir.
Gönül yıkan Kâbe yıkar.
Yûnus bir gün, câmiden çıkan birinin, sokakta garip birini azarladığına şahit olmuş.
Ona demiş; niye bu garibi azarlarsın?
O da demiş; seni ne ilgilendirir?
Yûnus; o da senin gibi benim gibi, Allah'ın bir kulu, onu azarlamaya hakkın yok.
Onu dışlamaya, onu hâkir görmeye, onun gönlünü yıkmaya hakkın yok.
O kişi şöyle demiş; baksana sokakta avare avare dolaşiyor, namaza gelmiyor.
Yûnus; gönülleri bilemezsin, kim namazda kim değil, Allah'tan gayrısı bilmez.
Namazsız gördüğün kimse, bir çiçeğe bakar; Allah'ım bunu ne güzel yaratmışsın, bu çiçekte ve her şeyde ne güzel tecelli etmekteyin" diye içinden geçirir, bilemezsin Allah onun bu duygusunu namaz kabul eder.
Ama yine bilemezsin, senin bu hor görmen, seni namazdan düşürmüş olabilir.
Namaz kılan, kim namazlı, kim namazsız görebilir mi?
İlâhi aşkla Allah'ın huzuruna duran, O'ndan gayrısını göremez.
Oysa sen namaza durmuşsun, kim namaz kılmıyor bunu takip etmekteyin.
Şimdi sor gönlüne, sen ilâhi aşkla namaza durdun mu?

Bak sana bir hikâyecik anlatayım.

Bir gün Mecnun, aşk içinde “Leylam Leylam” diyerek kendini görmez bir şekilde dolaşır.

Bu hâlde iken, namaz kılanın önünden geçer.

Namaz kılan hemen sağına, soluna doğru selamını vererek namazını bozar.

Ve seslenir; bre gafil görmez misin, namaz kılmaktayız, bilmez misin, namaz kılanın önünden geçilmez.

Mecnun der ki; affet kardeşim inan görmedim.

O kişi yine azarlamaya devam eder; Bundan sonra dikkati ol, namaz kılanın önünden geçilmez.

Mecnun der ki; tamam kardeşim daha dikkati olurum.

Lâkin bende bir müşkül oluştu, bir şey sorabilir miyim?

Kişi der; sor bakalım, ne soracaksan.

Mecnun der ki;

Ben bir kulun aşkına düşmüşüm
O aşkla deli divane olmuşum
Leylam Leylam diye dolaşmışım
Gözüm seni değil kimseyi görmez.

Gönlümde bir aşk dolaşırım
Durmam dere tepe aşarım
Yanarım Leyla diye koşarım
Gözüm seni değil kimseyi görmez.

Aşk ateşine düştüm yanarım
Her yer Leyla ona bakarım
Bir sel gibi ona akarım
Gözüm seni değil kimseyi görmez.

Ben kul aşkıyla görmedim seni
Ben bir divaneyim affet beni
Sen ilâhi aşkla namaza durdun
Söyle bana nasıl gördün beni

Bismillah dedin niyet ettin
Allah için namaza durdun
Ben seni görmedim affet beni
Allah ile arana nasıl koydun beni

Namaza durdun gördün beni
Aşkın olsaydı görür müydün beni
Döndün Allah'ın yüce huzuruna
Söyle bana nasıl gördün beni

Mecnun o kişiye gönlünden geldiği gibi bu ilâhiyi okur.
Ve demek ister ki, sen ilâhi aşkla, Allah'a yönelmişin, ben bir kulu görmez iken ne olur söyle sen beni nasıl gördün.

Yûnus o kişiye bu ilâhiyi okuduğunda, o kişi hemen dizlerinin üstüne çöker ve Yûnus'a; Ya Yûnus! Nasıl bir gaflete düştüğümü anladım, ne olur bana ilâhi aşkı öğret, der.

İşte Yûnus tüm insanlığa; "bir kez gönül yıktın ise, bu kıldığın namaz değil" diyerek gönül ve namazın gerçeğinin düşülmesini istemiştir.

Namaz nedir, İlâhi aşk nedir, Gönül nedir?

Bunları hepimiz kendimize sormalı ve hakikatini öğrenmeliyiz.
Şimdi namaz konusunu inceleyelim.

Kur'ân'da namaz diye bir kelime yoktur.

Kur'ân'da salât kelimesini, müellifler namaz diye çevirirler.

Kur'ân'da "Salât" âyetini genelde namaz diye çevirdiler.

Salât âyetleri derinlemesine ne mesajlar sunuyor olabilir?
Sâlat geçen her âyeti “namaz kılın” diye çevirdiler.
Oysa Kur’ân’da yirmiye yakın farklı “Sâlat” âyetleri vardı.
Salâtı ikâme, salâtı vustâ, salâtı dâimûn, salâtı sâhûn gibi.
Salât kelimesini namaz diye çevirdik ve onu da beden hareketine bağladık.

Peki, neydi Salât âyetinin sunduğu derin mesajlar?

Namazın içindeki derin sırlar neydi?

Namaz bir beden hareketi mi idi?

Yoksa namaz bir miraç sırrı mı idi?

Kur’ân’da geçen salât âyetlerinden gelen mesaj neydi?

Salât âyetleri ne sırlar sunuyordu?

Kur’ân’da geçen salât âyetlerinin incelikleri neydi?

Salât (Bakara Sûresi 43 ve birçok Sûrede)

Salât-ı sâhûn (Mâûn Sûresi)

Salât-ı ikâme (Nisâ Sûresi 103. Bakara Sûresi 110)

Salât-ı vustâ (Bakara Sûresi 238)

Salât-ı dâimûn (Mearic Sûresi 23)

Salât-ı hâfizûn (Meâric Sûresi 34)

Tayr salât (Nûr Sûresi 41)

Kada salât (Nisâ Sûresi 103)

Nedir salât ve sâlat’ın alt türevleri, üst türevleri?

Musallî (Bakara Sûresi 125, Mâûn Sûresi)

Sallî (Âl-i İmrân Sûresi 39)

Salâh (Nahl Sûresi 119)

Salavât (Bakara Sûresi 238)

Her birinin temsil ettiği boyutlar nedir?

Tüm bunların Kur’ânî değerleri nedir?

Her birini ince ince incelersek:

Önce salât kelimesinden başlayalım.

Salât kelimesi birçok anlamda kullanılmıştır:

Dua, tebrik, tezkiye, istiğfar, namaz, rahmet, ûlvî münasebet, ûlvî bağlılık, ûlvî irtibat, hareket, tahrik, bağlılık, yöneliş, Hakk'ı tefekkür etmek, okumak, buluşmak, ulaşmak, vâsıl olmak, birleşmek, gibi anlamlarda kullanılmıştır.

Salât kelimesini Kur'ân'î mânâda incelediğimizde, bunun cevabını, Hûd Sûresi 87. âyette buluyoruz.

“Kâlû yâ Şuayb, e salâtu ke te emru ke en netruke mâ ya'budu âbâunâ.”

Kâlû ya Şuayb	: Dediler, ey Şuayb,
E salâtu ke te	: Salât, bağlılık, birlik, iletişim, bütünleşmek, senin bağlı olduğun mu?
Emr ke	: İş, işleyiş, hüküm, sen,
En netruke	: Bırakma, terk etmemiz,
Ma yabudu âbâu nâ	: Kulluk ettiğimiz şey, atalarımız,

Meâli 1: “Ey Şuayb! Atalarımızın kulluk ettiği şeyleri bırakmamızı, senin bağlı olduğun mu sana hükmediyor?”

Meâli 2: “Ey Şuayb! Atalarımızın kulluk ettiği şeyleri bırakmamızı, senin iletişim içinde olduğun mu sana hükmediyor?”

Hazreti Şuayb kavmine hakikatleri gece-gündüz anlatıyor, kavmi de Şuayb'e diyor ki: “Ya Şuayb! Sen birine bağılsın, biriyle iletişim içinde sin, gidiyorsun ondan bir şeyler öğreniyorsun ve bizlere gelip atalarımızdan öğrendiğiniz şeyleri terk etmemizi istiyorsun.”

İşte bu âyette anlıyoruz ki “Salât” kelimesinin Türkçeye uygun karşılığı;

- Bağlanmak.
- Birleşmek.
- Bütünleşmek.
- Ulvî bağlılık içinde olmak.
- İletişim içinde olmak, demektir

Salât kelimesini Türkçeye namaz diye çeviremeyiz.

Eğer çevirirsek, Türkçe karşılığı olarak değil, Farsça karşılığı olarak çevirmiş oluruz.

Çünkü namaz kelimesi, Farsça'dır.

Farsça'ya da başka bir dilden geçmiş diye bilinir.

Eğer salâtı namaz diye çevirirsek ve bunu bedensel bir hareket olarak düşünürsek; salât'ı ve türevlerini, kıyâmın, rükûnun ve secdenin Kur'ân'î anlamlarını örtmüş oluruz.

Kur'ân'dan anlıyoruz ki salâtın Türkçe karşılığı; bağlanmak, birleşmek, bütünleşmek, iletişim içinde olmak demektir.

Kur'ân'da geçen salât âyetlerini ve sunulan mesajları inceleyelim:

Öncelikle Yûnus'un ilâhisinin "bir kez gönül yıktın ise, bu kıldığın namaz değil" bu bölümünde geçen, "bu kıldığın namaz değil" bölümü Kur'ân'da "Salât-ı sâhûn" âyetiyle işaret edilir.

Salât-ı sâhûn âyetini dikkatlice inceleyelim.

Mâûn Sûresi 5: "Ellezîne hum an salâtihim sâhûn."

Ellezine hum	: Kim, o kimseler, onlar, onlar ki,
An salâti-him	: Salât, bağlılık, bağlılık şuuru, her an hakka bağlı olmak,
Sâhûne	: Gafil, dikkatsiz, farkında olmayan, ilgisiz, önemsemez,

Meâli 1: "O kimseler Allah'a olan bağlılıklarından bir gaflet içindedirler."

Meâli 2: "O kimseler her an Allah ile birlikte olduğunun farkında olmayanlardır."

Mâûn Sûresi 6-7: "Ellezîne hum yurâûn ve yemneûnel mâûn."

Ellezine hum	: İşte onlar,
Yuraune	: Riya, ikiyüzlü, gösteriş içinde olan,
Ve yemneûne	: Mani olurlar, engel olurlar, önleyen, yapmamak,
El maûne	: Küçük yardım, yardım, iyilik, az bir şey,

Meâli 1: “O kimseler riya içinde olanlardır, küçük yardımı bile engelleyenlerdir.”

Meâli 2: “O kimseler, gösteriş içinde olanlardır, iyilikten, hoşgörüden uzak olanlardır.”

İşte salât-ı sâhun, namazın şeklinde kalıp mânâsına erememe durumudur.

Salât-ı sâhun içinde olanlar, yâni gönülleri Allah’a rabita içinde olmayanlar;

Riya içinde olup, gizli kibir içindedirler.

Yaptıkları ibadetle gösteriş içinde olurlar.

Allah’ın rızası için değil, kendi çıkarları için davranırlar.

Onlar, çevresindeki insanlara küçük bir yardımı bile kendilerine yük görürler.

Yardım etseler bile, gösteriş içinde yaparlar.

Hoşgörüden uzaktırlar.

İyilik yapmaktan uzaktırlar.

Onlar sadece kendi egoları için yaşarlar.

Onlar, kıldığı namazda riya içindedirler.

Yâni namazı Allah için değil, kullar namaz kılıyor desinler diye kırlarlar.

Onlar riya içinde namaz kırlarlar, kılmayanı ise azarlarlar.

Yunus Emre de riyakârlar tarafından azarlanmış ve o şu ilâhiyi dile getirmiştir.

Bana namaz kılmaz diyen, ben kılarım namazımı,

Kılar isem, kılmaz isem, o Hakk bilir niyazımı.

Hakk’tan gayrı kimse bilmez, kâfir müslüman kim olur,

Ben kılarım namazımı, Hakk geçirirse nazımı.

O nazı dergâhta geçer, mânâ şarabından içer,

Hicapsız can gözün açar, dost kendi siler gözümü.

Dost burdadır belli beyan, dost didarın gördüm ayan,
Bu ilmi hikmeti duyan eder bana dek azimi.

Gönül gözü bidar durur, her yanda baksam yar durur.
Kimde akıl fehim vardır, O bilir benim sözümü.

Gizli sözü şerheyleyip, türlü nükteler söyleyip,
Değme arif şerhetmeye bu benim gizli razımı.

Sözüm mânâsına erin, belirsizden haber verin,
Dertli âşıklara sorun bu benim dert ve suzumu.

Dert âşıklar dermanıdır, dertli âşıklar ganidir,
Kadir ve kudret ünüdür işiten der avazımı.

Dost isteyen gelsin bana, göstereyim dostu ona,
Budur sözüm önden sona, ben bilirim kendözümü.

Yunus şimdi söyle Hakk'ı, münkir tutar sana dakı,
Pişir kotar Hak hanını, arifler tatsın tuzumu.

Bu ilâhiden anlıyoruz ki cân Yûnus'a da namazsız diye saldırmışlar.

Yûnus'u namaz kılmaz diye hor görmüşler, kendilerini Allah'ın indinde makbul görmüşlerdir.

İşte bu Mâûn Sûresinde bahsedilen, riya içinde olanlar ki-bir içinde olanlardır.

Kendilerini namazlı başkalarını namazsız görenler riya içinde olduklarını da göremezler.

Riya içinde olanlar nasıl bir kibre düştüklerini görmezler.

Dillerinden kırıcı sözler çıkar ve gönül yıkarlar.

İşte onlar, herkese şah damarından yakın olan Allah'ı anlamadan yaşarlar.

Vücûdları zâtıyla her an tutanın, Allah olduğunun şuurundan uzak yaşarlar.

İşte salât-ı sâhun; karşısındaki kimsenin vücûdunu tutanın Allah olduğunu görememektir.

Salât'ın mânâsından uzak olmaktır.

Salât'ın farkında olmadan yaşamaktır.

Yâni her varlığın birbiriyle olan bağlılığını, birliğini fark etmeden yaşamaktır.

Kıyâm, rükû, secde hakikatine ermeden bir gaflet içinde yaşamaktır.

Kendinin varlıkla olan bağlılığını idrak etmeden yaşamaktır.

Bâtıl bilgilerle yaşayıp, zalimlik yapmaktır.

Yâni salât-ı sâhun, her an Allah ile bir olduğunun şuurundan uzak olmaktır.

Her varlığı her an tecellileriyle tutanın Allah olduğunun idrakinden uzak olmaktır.

İşte salât-ı sâhun; kıldığı namazda gaflet içinde olmaktır.

Aileden öğrendiği gibi yapmak, mânâsına ermeden yaşamaktır.

Gaflet içinde olanlar, senlik benlik kavgasında olanlardır.

Karşısındaki kişinin de kendi gibi Allah tarafından yaratılmış bir kul olduğunu görememektir.

Kişi, namazında şekilde kalırsa, mânâsından uzak olursa, o kılınan namaz "salât-ı sâhun" dur.

Şimdi Kur'ân'da geçen, salât-ı ikâmeyi inceleyelim.

Salât-ı ikâme. (Nisâ Sûresi 103. Bakara Sûresi 110)

İkâme, kıyâm, kyyum, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Kıyamı hep namazda ayakta durmak diye öğrettiler.

Peki, kıyam ayakta durmak mıdır?

Yoksa kıyam, Allah'ın her varlığı ayakta tutması mıdır?

Nedir kıyam?

Âl-i İmrân Sûresi 2: "Hû el hayy el kayyûm-O hayy olandır, kayyûm olandır."

Kıyâm'ı incelediğimiz zaman; varlığı sınımsız tutanın Allah olduğunu anlıyoruz.

Varlığın beşeri vücûdunun ayakta durması, Allah'ın kayyum esması ile alakalıdır.

Anlıyoruz ki Salât-ı ikâme:

Her varlığın bir işleyişle sürüp gitmesidir.

Her varlığı Hayy sıfatıyla ihâta eden Allah'tır.

Her varlığı ayakta tutan Allah'tır.

Her varlıkta her an işleyen Allah'tır.

Her varlık Allah'ın hâkimiyetiyle sürüp gider.

Fiiliyle fâil olan Allah'tır.

Namazda kıyâmda durmanın hikmeti "Allah'ım! Benim vücûdumu ve her varlığın vücûdunu her an ayakta tutan sensin" şuuruna ulaşmanın işaretidir.

Allah'ım! Her varlıkta her an fiil ile fâil olan sensin idraktır.

Şimdi, salât-ı vustâyı inceleyelim. (Bakara Sûresi 238)

Vustâ; merkez, orta, denge, meydan, iç, tutan, kuşatan, sarılı gibi anlamlara gelir.

Cümle varlığın iç âleminde ancak Allah vardır.

Varlıktaki üflenen rûh boyutu vustâ boyutudur.

Varlığa baktığımızda, her varlığın Allah'ın tecellileri ile sarılı olduğunu idrak edersek, "Salât-ı vustâ" boyutuna ulaşmış oluruz.

Salât-ı vustâ, şuuruyla yaşayan, nereye bakarsa baksın, Allah'ın vechinden gayrı bir şey görmez.

Kesreti tutan vâhdet sırrı "salât-ı vustâ" boyutudur.

Tüm varlığın öz merkezinde Allah'tan gayrı bir şey yoktur.

Merkez makamıyla bakmak, her varlığın Allah tarafından kuşatıldığını görebilmektir.

Merkez makamıyla bakmak, her varlığın Allah'a bağlılık içinde olduğunu görebilmektir.

Şimdi, salât-ı dâimûn âyetini inceleyelim. (Meâric Sûresi 23)

Dâimûn; dâim, devamlı, kesintisiz, aralıksız, sürüp giden, gibi anlamlara gelir.

Her varlık Allah'a bağlılık içinde sürüp gider.

Her varlık dâima Allah'a bağlıdır.

Varlıktaki Allah'ın tecellileri her an aralıksız tecelli eder.

Varlıktaki sıfatlar her an devamlı Allah'ın zâtına bağlıdır.

Bizim vücûdumuzdaki hücrelerin, vücûdumuza devamlı bağlı olduğu gibi, her şey Allah'ın zâtına bağlıdır.

Salât-ı dâimûn şuuruna ulaşan kişi, Hakk ve Halk boyutunun dâim birlik içinde olduğunu görmüştür.

Damla deryaya, derya damlaya bağlıdır.

Damla deryadan, derya damladan ayrı değildir.

Salât-ı dâimûn, her varlığın her an secde hâlinde olma hakikatidir.

Ra'd Sûresi 15: "Ve lillâhi yescudu men fis semâvâti vel ardı tavan ve kerhen ve zilâluhum bil guduvvi vel âsâl."

Meâli: "Göklerde ve yerde olan ne varsa, istese de ve istemesi de ve onların gölgeleri dâhil, sabah, akşam hiç durmadan Allah'a secde ederler."

Salât-ı dâimûn şuuruna ulaşan kişi, devamlı namaz halindedir.

Nereye bakarsa baksın, her varlığın Allah'a olan bağlılığını görür.

Şimdi, salât-ı hâfizûn âyetini inceleyelim. (Meâric Sûresi 34)

Hâfiz; koruyan, saklayan, muhafaza eden, gibi anlamlara gelir.

Birliğin, beraberliğin, bütünlüğün korunmasıdır.

Allah kesret âlemindeki birliğini, tecellileri ile muhafaza eder.

Varlıktaki bağılılığın korunmasıdır.

Bir hücrenin diğer hücre ile olan bağılılığının muhafaza edildiği gibi, her varlığın birbiriyle olan bağılılığı muhafaza edilir.

İşte bu şuura erişen, Allah'tan ayrı olmadığını bilir ve bu şuurunu korur.

Şimdi, tayr salât âyetini inceleyelim. (Nûr Sûresi 41)

Tüm varlığın Allah'ın rahîmiyetinde nûr mesabesinde olduğunu zevk etmektir.

Tüm varlığın melekût boyutunu hissedebilmektir.

Bekâ boyutunun zevkidir.

Rûh Nûr bağılılığıdır.

Bedenlerin olmadığı boyuttur.

Nûr'dan akıp gelen rûh boyutunun cem zevkidir.

Hû boyutunun zevkidir.

Şimdi, kadâ salât âyetini inceleyelim. (Nisâ Sûresi 103)

Kadâ salât, varlığın; oluş, işleyiş, gelişim, sürüp gitmesi bir ölçü sayesinde.

Bu ölçü bir bağılılık içinde tecelli eder.

Kader kelimesi de buradan gelir.

Kadâ, kaderin öze bağılı tecelli ettiği boyuttur.

Yâni tohumun özünde ağacın nasıl olacağını kaderi yazılıdır.

Ne zaman ağaç açığa çıkmaya başladı, yâni kader tecelli etmeye başladı işte bu kadâ-kaza boyutudur.

Kadâ, kadere bağılı tecelli eder.

Tohumda ne varsa, açığa o çıkar.

İşte açığa çıkışın tecellisi kadâ-kaza boyutudur.

Bir hücreden oluşan yeni bir hücre, önceki hücreye bağılılık içinde oluşur ve bu böyle sürüp gider.

Tüm varlık, bir ölçü içinde birbirine bağılıdır.

Tüm varlık Allah'ın hükümleri içinde oluşur ve yaşar.

Kadâ salât idrakine ulaşan kişi, yaşantısını bu şuurda geçirir.

Her varlığa, varlıktaki ölçü ile bakar ve bu ölçünün Allah'ın hükümleri olduğunu bilir.

Musallî-sallî (Bakara Sûresi 125, Mâûn Sûresi)

Sallî (Âl-i İmrân Sûresi 39)

Fenâfillah sırrıdır.

Ölmeden önce ölmek sırrıdır.

Kendi vücûdunun sahibine, tertemiz teslim olma sırrıdır.

Hakk'ın deryasına adım atma sırrıdır.

Bedenlerin aslına dönme sırrıdır.

Bedenler her zaman Cân'a bağlıdır.

Kesâfetten letâfete dönme sırrıdır.

Salâh (Nahl Sûresi 119)

Salâh, sâlih, islâh, sulh, ıslahat, aynı kökten gelen kelimelerdir. İyileşmek, temizlenmek, arınmak, düzgünlük, doğruluk, barış, birleşmek, gibi anlamlara gelir.

Islâh olma boyutudur.

Dosdoğru hareket etmek boyutudur.

Bâtıldan kurtulmak, ilme bağlanmak demektir.

İlimle sulh bulmak demektir.

Temizlenmek, arınmak demektir.

Zanlarından kurtulmak demektir.

Ezanda okunan, "Hayye ale`s-Salâh" haydin temizlenmeye, arınmaya, islâh olmaya, davetidir.

Salâvat (Bakara Sûresi 238)

Salât'ın tüm boyutlarını kuşatan boyuttur.

Salâvat boyutuna ulaşan kişi, tüm makamları görmüştür.

Ve baktığı varlığa Salât boyutu ile bakar.

Varlıkta, Allah'a ait olan her bir boyutu, varlığın bir boyutunda görür.

Salâvat şuuru, Halk boyutunun Hakk ile olan bağlılığının zevkidir.

Salâvat şuuru, Muhammed boyutunun şuurudur.

Salâvat şuuru, Tevhîd şuurudur.

İşte namaz hakikati, her an Allah ile birlikte olduğunu anlayabilmektir.

Tüm varlığın Allah'a bağlı olduğunu görebilmektir.

Nasıl ki insanın bedenindeki tüm hücreler, beden ile bütünlük içindedir.

Her insan da, her varlık da Allah ile bütünlük içindedir.

İşte bu duruş, namazın mânâsıdır.

İşte, Yûnus Emre'nin "bu kıldığın namaz değil" sözü, kişinin gaflet içinde olduğudur.

Namazın mânâsına eren, yâni her varlıkta Hakk'a nazar eden, hiç kimsenin gönlünü kıramaz.

Tüm bedenleri tutanın Allah'ın zâtı olduğunu bilenler ve bu şuurda yaşayanlar;

Hiç kimseyi hor görmezler.

Hiç kimsenin gönlünü yıkmazlar.

Onların dillerinden asla kötü söz çıkmaz.

Kimseye bağırıp çağırılmazlar.

Kimseyi dışlamazlar.

İçlerinde öfke, hiddet, kin, nefret sön müştür.

Kırılırsalar da kırmazlar.

Üzülse de üzmezler.

Kötü düşüncelerde olmazlar.

Kimse için asla kötü düşünmezler.

Kimseye zerre kötü söz etmezler.

Dedikodu bilmezler, kimseyi çekiştirmezler.

Daima Hakk'ın huzurundaymış gibi hareket ederler.

Her yere Hakk nazarıyla bakarlar.

Yalan söylemezler

Kimsenin hakkına girmezler.

Kimseyi aldatmazlar.
Hep kendilerini muhasebe ederler.
Asla başkasının eksikliğini aramazlar.
Zem, haset, fesat, gurur, kibir, inat ve buna benzer fena halleri yoktur.
Herkese iyilik için koşarlar.
Asla kötülük için koşmazlar.
Kendi kulluğuyla meşgul olurlar.
Kimsenin ibadetine, inancına karışmazlar.
Kimsenin inancını hor görmezler.
İnsanları namazlı, namazsız diye ayırmazlar.
Bayanları örtülü örtüsüz diye ayırmazlar.
Çünkü onlar dış giysilerde kalmazlar, bedenlerin sahibini bedenlerde görürler.
Toplumda birilerini övüp, birlerini aşağılamazlar.
Hiç kimseyi yargılamazlar.
Kesinlikle tartışmalara girmezler.
Asla bilmişlik yapmazlar.
Hep tevâzû içindedirler.
Derdini olana koşarlar, onlara umut olurlar.
Sevgi doludur dilleri, çok güzeldir halleri.
İşte namaz ile namaz olanlar, asla gönül yıkmazlar.
Namazın rûhundan uzak olanlar ise, yâni namazın şeklinde kalanlar ise, bir yargılama içinde olurlar.
Senlik benlik kavgasında kalıp, nice gönül yıkarlar.
Yûnus Emre bunun için seslenmiş.
Gönül yıkma, gönül yıkarsan kıldığın namaz değildir.
Bütün millet gelse, senin yaptığını temizleyecek değildir.
“Bir kez gönül yıktın ise
Bu kıldığın namaz değil
Yetmiş iki millet dahi

Elin yüzün yumaz değil.”
Namaz, bizi kötü hallerden korumak içindir.
Namaz kılıp, tevazu sahibi olamıyorsam!
Öfkemi hiddetimi bitiremiyorsam!
Hâlâ insanları aldatıyorsam!
Makam, şan şöhret peşinde isem!
Para, mal için, yakıp yıkıyorsam!
Hem namaz kılıp, hem kötülük yapıyorsam!
Kıldığım namaz mıdır?
Yoksa yatıp kalkmak mıdır?
Sen kıl yine namazını.
Ama onun şeklinde kalma, mânâsına gönül ver.
Kıl namazını, ama gönül yıkma.
Kıl namazını, ama çalıp çırpma.
Kıl namazını ama kimseyi aldatma.
Kimsenin ardından konuşma, eksik gedik arama.
Kıl namazını ve iyi insan ol.
Namaz kılmamdaki ana gaye nedir?
Neden namaz kılıyorum?
Ben hala gurur, kibir içindeysem, kıldığım namaz olur mu?
Kıldığım namaz beni Sâlih insan etmiyorsa, namazda mı,
bende mi bir eksiklik var?
Hem kötülük yapıyor, hem kıldığım namazdan utanmıyorsam...
Kötülüklerimi terk etmiyorsam...
Sâlih amelde olamıyorsam...
Bağırıp çağırıyorsam, gönül kırıyorsam...
Benim namazım kendimi kandırmaktan başka bir şey değildir.
Yatıp kalkmaktan başka bir şey değildir.
Ben hem namaz kılıp, hem her türlü kul hakkına giriyor-
sam, benim kıldığım namaz değildir, kendimi kandırmaktır,
âdete uymaktır.

İşte bu emvalde Hazreti Muhammed; “İbadetlerin şeklinde kalmayın mânâsını arayın” diye bildirmiştir.

“Nice oruç tutanlar var ki, aç kalmaktan başka bir kazançları yoktur. Ve yine nice namaz kılanlar var ki, yorgunluktan başka namazından elde ettiği bir şey yoktur.” (İbn Mace, Sıyam,21)

“Nice oruç tutanlar var ki, oruçlarından payları açlık ve susuzluktur. Ve yine nice ayakta duranlar / namaz kılanlar var ki, namazından elde ettiği şey yorgunluktur.” (İbn Hanbel, 2/373)

Kur’ân’da ne güzel bildirilmiş.

Ankebût Sûresi 45: “İnnes salâte tenhâ anil fahşâi vel munker.”

Meâli 1: “Muhakkak ki Allah’a bağlılık içinde olanlar, kibirden, gururdan, kötülük yapmaktan korunurlar.”

Meâli 2: “Namaz insanı, benlikten, kibirden, gururdan, kötülük yapmaktan korur.”

Kur’ân’da belirtilen muhteşem hakikat, “Allah’a bağlılık şuuruyla hareket edenler” diğer bir meâl çevrimiyle “namaza mânâ üzere uyanlar, benlik, ego, gurur, kibir içinde olmazlar.”

Namazda Allah’a teslim olan, zerre kadar, munker içinde yâni kötülük içinde olmaz.

Ne güzel bildirilmiş, namazda Allah’a rabıta içinde olanlar asla gönül yıkmazlar, kimseyi incitmezler.

İşte Yûnus Emre’nin seslenişi bu idi.

Namazın şeklinde kalan, gönül yıkabilir.

Gönül yıkanın namazı makbul değildir.

Şimdi hepimiz âyetten sunulan ilâhi seslenişe göre düşünelim.

Peki, kıldığımız namaz bizi gerçekten korudu mu?

Kıldığımız namaz bizi, gururdan, kibirden, benlikten korudu mu?

Kıldığımız namaz bizi, kötülük yapmaktan korudu mu?

Kıldığımız namaz, bizi iyi bir kişi mi yaptı?

Yoksa hâlâ, öfke hiddet kavga içinde miyiz?

Kıldığımız namaz bize, gönül mü yaptırdı, gönül mü yıktırdı?

Yâni biz, Kur'ân'ın işaret ettiği namazla tanıştık mı?

Yâni bizde, Kur'ân'ın işaret ettiği hususlar var mı?

Yûnus Emre o kişiye seslendi.

Kıldığın namaz seni; fahşâ vel munker-fahşâdan ve münkerattan koruyor mu?

Yâni:

Namazın seni, benlikten, gururdan, kibirden, kötülük yapmaktan koruyor mu?

Namazın seni, birilerini çekiştirmekten, onları kötölemekten koruyor mu?

Namazın seni, kul hakkı yemekten koruyor mu?

Kıldığın namaz seni iyi biri mi yaptı?

Yoksa hâlâ gurur, kibir, kötülük içinde yaşamaya devam mı ediyorsun?

Hâlâ kul hakkı yiyorsan, benlik, gurur kibir içindeysen, kötülük yapıyorsan;

Ya kıldığımız namaz namaz değil.

Ya de sen Kur'ân'ın ol dediği Sâlih kimse değilsin.

Ya kıldığın namazını gözden geçir.

Ya kendini gözden geçir.

Gel sen ikisini de gözden geçir.

Gerçekte namaz nedir bir düşün?

Kıldığın namaz:

Seni, gönüller yıkmaktan korudu mu?

Seni, gururdan kibirden korudu mu?

Seni, çevrene kötülük yapmaktan korudu mu?

Seni, insanları aldatmaktan korudu mu?

Seni, dedikodu yapıp, arkadan çekiştirmekten korudu mu?

Seni, çalıp çırpmaktan korudu mu?

Seni, birilerine bağırıp çağırmaktan korudu mu?

Seni, kinden, öfkeden, hiddetten, kavgadan korudu mu?
Seni, kul hakkı yemekten korudu mu?
Kıldığın namaz;
Sana, gönüller mi yaptırdı.
İhtiyacı olana koşturdu mu?
Seni, merhamet ehli yaptırdı mı?
Seni, ilim öğrenmeye, varlığı okumaya ulaştırdı mı?
Seni, sabra ulaştırdı mı?
Seni, Allah hakikatine ulaştırdı mı?
Senin miracın oldu mu?
Seni, kıyâm'ın, rükû'nun, secde'nin mânâsına ulaştırdı mı?
Seni, "Semme Vechullah" boyutuna ulaştırdı mı?
Seni, tevâzû, tenezzül, edep içinde yaşamaya ulaştırdı mı?
Seni, hizmete, yardıma, paylaşmaya ulaştırdı mı?
Seni, kulluk boyutuna ulaştırdı mı?
Seni, Sâlih kimse yaptı mı?
Lütfen düşün, samimi bir gönülle düşün:
Namaz seni iyi bir kişi mi yaptı?
Yoksa, kötülüklerin, dünyaya bağlılığın, mala mülke düşkün-
lüğün, öfke hiddetin, sabırsızlığın daha da mı arttı?
Seni iyi bir kişi yapmadıysa, kıldığın namaz namaz değil
mi acaba?
Namazın mânâsına erdin mi, yoksa şeklinde mi kaldın?
Namazını gözden geçir
Ve kendini gözden geçir, kendini muhasebeden geçir.
Sor bunları kendine kardeşim.
Kıldığın namaz seni iyi biri yaptı mı?
İşte Yûnus Emre'nin seslenişi böyle devam etti gitti.
Hep tartıştın, namazsız olmaz dedin.
Namaz kılmayanları tekfir ettin durdun.

Namaz kılan, kılmayan diye ayırdın durdun.
Namaz kılmayanları cehennemlik ilan ettin durdun.
Namaz kaç rekât diye tartıştın durdun.
Yaratılışın hikmeti nedir demedin.
Hiç, edep, ahlak kaç rekât demedin.
Sevginin, ilâh aşkın makamı nedir demedin.
İlim, irfan kaç makam demedin.
Sâlih kimse olmanın yolu nedir demedin.
Merhamet, şefkat, tevâzû, tenezzül kaç rekât demedin.
Lütfen düşün, namazın seni temizledi mi?
Yoksa seni daha da mı kirletti?
Yâni içindeki ayrımcılık, öteleme, hor görme arttı mı, azaldı mı?
İçindeki, şefkat, merhamet arttı mı azaldı mı?
Kendini yüce görmeyen bitti mi, yâni kibirden temizlendin mi?
Gel kardeşim bunları bir düşün.
Samimi bir kâble düşün.
Ya namazını gözden geçir, ya da kendini gözden geçir.
Ya da ikisini de gözden geçir.
Belki de kıldığın namaz, namaz değil?
Ve lütfen düşün.
Kıldığın namaz seni iyi biri mi yaptı?
Yoksa hâlâ, gurur, kibir, kötülük içinde yaşamaya devam mı ediyorsun?
Namaz seni; insanlara, varlığa şefkatle davranan biri mi yaptı?
Yoksa hâlâ, o öfke, hiddet, kavgacı hallerin devam mı ediyor?
Hâlâ namaz kaç rekât diye mi tartışıyorsun?
Hâlâ vakit kavgası mı yapıyorsun?
Edep, ahlak kaç rekât diye de bir araştır.
İlim, irfan kaç makam diye de bir araştır.
Şefkat, yardım, merhamet, hizmet kaç vakit diye de bir araştır.

Namazın mânâsına eren kişi zerre kadar kötölükte olabilir mi?
Kul hakkı yiyebilir mi?
Gururlu, kibirli olabilir mi?
İşte insan öyle bir namaza durmalı ki;
Gönlü hep Allah aşkıyla donansın.
Gönlüne O'ndan gayrı bir şey gelmesin.
Baktığı her yerde O'ndan gayrı bir şey görmesin.
Zaten bilene O'ndan gayrı bir şey yoktur.
İşte o namaza uyan;
Gönüller yapar.
Merhamet içinde koşturur.
Allah için koşturur.
Huzur verir.
Umutsuza umut verir.
Karamsar kimseye sevgi verir.
Korkutmaz sevindirir.
Tevekkül ettirir.
Sabır ettirir.
Hikmetler üzere bakmayı öğretir.
İşte bu namaz Hakk âşıklarının namazıdır.
Mevlana ne güzel demiş:
"Hâlbuki âşıklar, daima namazdadırlar."
"O gönüllerindeki aşk, başlarındaki ilahî sevgi ne beş vaki-
tle yatışır, ne de beş yüz bin vakitle geçer gider."
"Mihrabı dost cemâli olan kimse için, yüz çeşit namaz, yüz
çeşit rükû ve secde vardır."
İşte gönül Eplerinin belirttiğı gibi;
Er kişinin namazı dâimdir.
Onlar her an Allah'a secde halindedir.
Onlar varlığa, Allah'a secde hâlinde, bakarlar.

Onların hâlleri, davranışları hep namazdır.

Onlar namazdan kalkmazlar, ne yaparlarsa yapsınlar namazda imiş gibi yaparlar.

Onlar namazın ulvîyeti ile dâim namazda imiş gibi yaşarlar.

Şimdi diğer dörtlüğe geçelim.

“Erenler gelip geçtiler
Dünyayı koyup göçtüler
Havaya ağıp uçtular
Bunlar hümadır kaz değil.”

Erenler, dünya çıkarına esir olmazlar.
Onlar mala mülke, şana, şöhrete esir olmazlar.
Onlar her an Hakk iledirler, ölmezler.
Erenlerin ölümü olur mu?
Onlar gönülden gönüle akar gider.
Onlar toprağa gömülmez.
Onlar gönüllere gömülür.

Lâkin bedenler de, bir gün gelecek yazılı olan ecel-i müsemma tecelli edecek.

Dünya denen bahçe terk edilecek.

Ankebût Sûresi 57: “Bütün herkes ölümü hissedecektir. Sonra aslınız olan Bize döndürüleceksiniz.”

Bakara Sûresi 178: “Ey iman edenler! Ölümde sizler için ibretler yazılıdır.”

Âl-i İmrân Sûresi 145: “Bir kimseye gelen ölüm, ancak Allah’ın yetkisindedir. Sûresi onun vücûd kitabındadır.”

Âl-i İmrân Sûresi 185: “Bütün herkes ölümü hissedecektir. Siz ölünceye kadar sadece içtenlikle, sevgiyle karşılık verin. Artık

kim, kendindeki o yakıp yıkıcı halleri uzaklaştırır ve o huzur haline dâhil olursa, artık o başarıya ulaşmıştır. Dünya hayatının çıkarında olanlar ise, bir egodan başka bir şey elde edemezler.”

Gün gelecek hepimiz öleceğiz.

Ölüm Allah'ın bize sunduğu kulluk işaretidir.

Ölüm girmedik ev yoktur.

Ölüm hakikatini hiç unutmamalıyız.

Ölüm hakikatini hiç unutmadan yaşamalıyız.

Ölüm bize gelmeden kendimizi bilmeliyiz.

Zümer Sûresi 30: “Muhakkak ki sen ölümlüsün ve muhakkak ki onlarda ölümlü.”

31: “Muhakkak ki sizin ölüm vaktiniz gelecektir. O ölüm vakti gelmeden, sizi vücûdlandırana ait olan hakikatler hakkında kendinizi sorgulayın.”

Yûnus der ki:

Ey kardeşim!

Unutma ki bizler ölümlüyüz.

En sevdiklerimiz de ölümlü.

Yaşamımız gün gelecek bitecek.

İşte geldik, işte gidiyoruz.

Gün gelecek bedenimiz toprak olacak.

Bu dünyada asla baki değiliz.

Edindiğimiz mal, mülk, şan, şöhret, makam gün gelecek olmayacak.

İçinde yaşadığım beden bir gün terk edilecek.

Ey kardeşim!

Ölümü unutmadan yaşa.

Kâlb kırma, gönül yıkma.

Kimsenin hakkına girme.

Kimseye iftira atma,

Kimse hakkında yalan söyleme.

Bir makam için birilerini ezip geçme.
Hak etmediğin bir şeyi asla isteme, alma.
Kimseye zarar verme.
Hep tevazulu ol, tenezzül içinde yaşa.
Yâni sen ayruğa ne sanırsan kendine de onu san.
Her varlık gibi sen de bir varlıksın.
Sen yaratılan hiçbir varlıktan üstün değilsin.
Hiçbir varlık da senden üstün değil.
Bu bakışla yaşa, bu bakışla davran.
Hep yardım için koş ve sakın karşılık bekleme.
Seni yaratanın sende olduğunu unutma,
Kendini tanımaya çalış,
Yaratılış amacını bil,
Para mal mülk peşinde koşma.
Ey kardeşim!
İşte sen hiç ölümü unutma.
Her an ölecekmiş gibi yaşa.
Sorumlu olduğun şeyleri yap.
Yeteneğini fark et.
Boş vakit geçirme.
Kendi bedeninde olan nitelikleri iyi bil ve sahibini bilerek yaşa.
Bil ki sen bir damlasın, yolculuğun deryaya.
Bil ki ölümü unutmayan, dünyaya bağlanmaz.
Birini kırmaz, hakkına girmez.
Gün gelecek ölüm gelecek
Bunu bilen kabullenecek
Dünyaya bağlı olan ise
Her an isyan içinde olacak.
Anla ki ölüm, geldiğin aslına dönmektir.
Damlanın deryaya karıştığı gibi Hakk'a karışmaktır.

Eğer bilirsen ki, her an Hakk'la bir olduğunu, erenler gibi tebessümle gidersin.

Yûnus Emre devam eder:

Ölürse tenler ölür

Canlar ölesi değil

Ölümde muhteşem dersler vardır.

Ölüm bir damlanın deryaya karışmasıdır.

Ölüm sırrı Allah'ın kuluna seslenişidir.

Âdeta Allah der ki;

Sen kulsun, sınırlı bir varlıksın.

Ben Benim ama sen Ben değilsin.

Sen Benden ayrı değilsin, ama asla Ben değilsin.

Sen sonsuz deryamın bir damlasısın...

Ben damlama kul dedim, ona sınır koydum...

Sen kul olmanın şuuruna ulaş.

Ve son nefesine kadar;

Gönüller yap, asla yıkma.

Sevgi içinde ol, sevgiyle davran, kimseye surat asma.

Sevgiyle karşılık ver, yüzünden tebessümü hiç eksik etme.

Beni bir an bile unutma, baktığın her varlıkta, herkeste beni gör, işte o zaman kimseyi kırmazsın.

O zaman bilirsin ki birini kıran Beni kırmıştır.

Birini üzen beni üzmüştür.

Aldığın nefeste Beni, verdiğin nefeste kul olmanı hiç unutma.

Ben seni kendimden yarattım, sana kul adını verdim.

Dünya senin için bir gurbet mekânıdır.

Bir gün gelir aslın olan bana uçar gelirsin.

Seni oraya beni tanıman ve çevrene faydalı olman için gönderdim..

Gönüller yıkma, gönüller yap diye gönderdim.

Çevrende her varlığa sevgi içinde davranman için gönderdim.

Bir kuşun da bir taşın da bir ağacın da senin gibi bir varlık olduğunu unutma diye gönderdim.

Sen hiçbir varlıktan üstün değilsin.

Her an tevazu içinde yaşa.

Hep tenezzüllü davran.

Bil ki içinde Ben'im sevgimi hissettiğin her an;

Hiçbir varlığa zerre kadar zarar veremezsin.

Eğer ölümün nasıl bir sır olduğunu bilirsen;

Erenlerin geldiği gibi gelirsin.

Huzur, huşu içinde gelirsin.

İlâhi aşk denilen duygunun ölüm olduğunu hissedersin.

Ben seni her nefesinde hiç terk etmedim.

Sen de son nefesine kadar beni hiç terk etme.

Ve son nefesinin son olmadığını, gerçek aşkın Bana kavuşmak olduğunu bil.

İşte ölüm Bana kavuşmanın derin aşkıdır.

İşte Yûnus Emre'nin

"Erenler gelip geçtiler

Dünyayı koyup göçtüler

Havaya ağıp uçtular

Bunlar hümadır kaz değil."

Dörtlüğünü iyi analiz etmeliyiz.

Burada geçen "Hüma Kuşu" Zümrüdü Anka, Simurg olarak da bilinir.

Bazı bölgelerde Zümrüdü Anka, Hûmâ kuşu olarak da bilinir.

Hûma kuşu da Zümrüdü Anka gibi cân, rûh boyutuna işaret edilir.

Hûma kuşu; Cennet Kuşu, Devlet kuşu, Cân kuşu, Rûh kuşu, Tanrı kuşu olarak da adlandırılır.

Hûmayun kelimesi de buradan gelir.

Hûmayun; kutsal, ulu, kutlu, padişaha ait demektir.

Zümrüdü Anka ya da Simurg, tenlerin ardındaki rûh-cân-vücûd boyutunun sırrıdır.

Yûnus Emre'nin "Hümadır kaz değil" sözüyle, rûh kuşuna işaret edilmiştir.

Erenler, rûh boyutunda yaşarlar, onların her biri, Hüma'dır, zahirde bir kuş değil.

Yâni onların her biri, rûhsal boyutun erenleridir, dünyaya esir değil.

Simurg hikâyesi vardır.

Bu hikâye kişinin kendini bilme yolculuğudur.

Tenden câna olan yolculuktur.

Hüma kuşu, yâni Zümrüdü Anka, Kâf dağının ardında yaşadığına inanılan mistik bir kuştur.

Kâf dağı, kişinin ten boyutudur.

Zümrüdü Anka'dan maksat, kişideki cân boyutudur.

Eskiden bir Eren vefât ettiğinde "can kuşu uçtu" denilirdi.

Bu söz ülkemizde birçok yerde hâlâ, ölen birinin ardından söylenir.

Onun için kuştan maksat bedenlerin ardında olan cân boyutudur.

Kâf dağının ardında bulunur denilmesinden maksat, kişinin ten boyutunun ardında olan cân boyutu, Hüma kuşu-Zümrüdü Anka olarak adlandırılmıştır.

Kişi sûrette kalmamalıdır, sûretin ardına bakmalıdır, oradaki işleyişi anlamaya çalışmalıdır.

Hiç kimsenin bedeni kendine ait değildir, bedeninin sahibi bedendeki cânıdır.

Tüm bedenlerin sahibi canların cânı olan Allah'tır.

Zümrüdü Anka'nın diğer adı da Simurg kuşudur.

Perslerde Simurg, Türklerde Anka Kuşu veya Tuğrul Kuşu, Batılı metinlerde Phoenix adıyla bilinen gizemli, efsanevi bir kuştur.

Hüma kuşu-Zümrüdü Anka kendi küllerinden doğan bir kuştur.

Kendi küllerinden doğması, ölümün ve doğumun sahibine işaret eder.

Zümrüdü Anka, Hayat Ağacı'nın dallarında yaşarmış, hayatın, ilmin sahibi imiş, tüm varlık ondan hayat bulurmuş.

Hayy olan diri olan, hayatın sahibi olan Allah, kişideki Zümrüdü Anka yâni cân, rûh boyutudur.

Bu hakikat Kâf Sûresi 16. âyette bildirilir.

Kâf Sûresi 16: "Ve nahnu akrebu ileyhi min hablil verîd."

Meâli: "Ve Biz ona şah damarından daha yakınız."

Âyette işaret edilen, kişinin rûh, cân boyutudur.

Zümrüdü Anka kuşu da kişinin ruh, cân boyutu olarak tasvir edilmiştir.

Kişi Allah'ı kendinde aramalıdır.

İnsan kendi vücûduna dönmeli, o vücûdun nasıl oluştuğunu, nasıl bir kaynaktan geldiğini düşünmelidir.

İnsan kendi vücûdunu var etmedi ve kendi vücûdunda her an olan işleyişin sahibi de değildir.

İnsan, aklına yüklenen, kendi dışında bir Allah inancını terk etmelidir.

Kendi dışında bir Allah'a inanmayı değil, ona şah damarından yakın olan Allah'a iman etmeyi başarabilmelidir.

Bunu başarmanın yolu, kendi vücûdunda ve cümle varlığın vücûdunda her an işleyen, ilâhî kudreti hissedebilmek ve O'nun tecellilerine şahit olmaktır.

Bakara Sûresi 67: "İnnallâhe yemuru kum en tezbehû bakaraten."

Meâli: "Muhakak ki Allah, sizin vücûd varlığınızda her an işleyendir, eski cehalet hallerinizdeki o tapınmalarınızı yok edin."

İnsan, göklerde bir yerlerde olduğuna inandığı Allah inancını terk etmeli, zannıyla oluşturduğu bir ilâha tapınmayı bırakmalı, bâtil bilgilerden, hurafelerden uzaklaşmalı, aklını ve gönülünü temizleyip, kendi vücûduna dönmelidir.

Allah bize şah damarımızdan yakın ise; O, bizim ten boyutumuzu ve cân boyutumuzu kuşatmıştır.

İnsan, O'ndan gelen O'nun kendisidir.

İnsan, O'nu gösteren, O'nun zâhire çıkmış boyutudur.

İnsan, geldiği kaynağı gösteren, kaynağın kendisidir.

Nasıl ki yer altından çıkan su, yer altındaki kaynağın kendisi ise, insan da Allah kaynağından gelen O'nun kendisidir.

Tohumda ne varsa, zamanı geldikçe o açığa çıkacaktır.

Tohum ağacın evvel boyutudur.

Ağaç tohumun zâhir boyutudur.

Ağacın ve tohumun, görünen yüzünün görünmeyen yüzü bâtın boyutudur.

Ağacın yeni oluşan tohumda gizlenmesi, âhir boyutudur.

Evveliyle, âhiriyle, zâhiriyle, bâtınıyla O, O'dur.

Hadîd Sûresi 3: "Hû el evvel ve el âhir ve el zâhir ve el bâtın."

Meâli: "O evveli olmayandır, O sonu olmayandır, O zâhir olandır, O bâtın olandır"

Görünen görünmeyen tüm âlem, Allah'ın kendini zâhire çıkarmış boyutudur.

Bu zâhire çıkış, an be an devam etmektedir.

Sadece zâhire çıkmış boyuta Allah denemez.

Allah'tan ayrı da denemez.

Sadece, Allah'ın zâhire çıkmış boyutu denir.

Evveliyle, âhiriyle, zâhiriyle, bâtınıyla tüm boyutlara Allah denir.

Allah'ı göklerde bir yerde değil, öncelikle kendi vücûdumuzda ve varlığın kendinde aramalıyız.

Onun için, Hazreti Mûsâ “Allah benimle benim vücûdumdan konuştu” tebliğiyle, şah damarından yakın olan Allah’ı işaret etmiştir.

Hazreti İsâ “Ben O’yum” tebliğiyle bu hakikate işaret etmiştir:

Hazreti Muhammed “Allah size şah damarınızdan yakındır” tebliğiyle, Allah’ı kendimizde aramalıyız hakikatine işaret etmiştir.

İnsan, Allah’ı görmek isterse, yâni ona şahit olmak isterse, dönüp kendi vücûdundaki işleyişe, niteliklere, vücûdunu tutan ilâhî kudrete bakmalıdır.

Görünen tüm âlem, O’nun kendinden açığa çıkmıştır.

Görünen tüm âlem O’nun kendi görüntüsüdür.

Zümrüdü Anka denilen cân kuşu, tenlerin ardında aranmalıdır.

Simurg-Hüma Kuşu-Zümrüdü Anka, hepsi, cân kuşuna, yâni kişideki rûh boyutuna işaret eder.

Feridüddin Attar, Mantıku’t Tayr (Kuş Dili) adlı eserinde Simurg’u aramaya giden kuşların yolculuğunu anlatır.

Kuşlar kendi ataları, Hükümdar’ları olan ve Kâf Dağı’nın ardında yaşayan Zümrüdü Anka ya da diğer adıyla Simurg olarak anılan kuşu arama yolculuğuna çıkarlar.

Zümrüdü Anka’yı hiçbir kuş görmemiştir.

Nasıldır, nasıl bulunur bilmezler.

Bir gün, Simurg’dan bir işaret olan ona ait olan kanadının bir tüyünü bulurlar ve böylece onun var olduğunu anlarlar.

Ve onu bulma, onu görme heyecanına kapılırlar ve Kâf dağına doğru yola çıkmaya hazırlanırlar.

Bu yolculukta Hüdhüd kuşu onlara yardımcı olur.

Hüdhüd’den maksat hakikat yolunda Mürşid-i Kâmil’dir.

Kâf dağının ardına varmak için 7 vadi geçmek gerekir.

7 vâdi Tevhîd derslerinde olan 7 makamdır.

Bu 7 vadi; Zâkir vâdisi, Fâil vâdisi, Sıfatlar vâdisi, Zât vâdisi, Rûh vâdisi, Nûr vâdisi, Hû vâdisi.

Feridüddin Attar, Mantıku't Tayr kitabında 7 vâdiyi; istek, aşk, marifet, istiğna, Tevhîd, hayret ve fakr-u fenâ olarak tanımlar.

Bu 7 vâdi birçok yazar tarafından farklı şekilde adlandırılır.

Birçok kuş, Simurg'u aramak için hep birlikte göğe doğru uçmaya başlamışlardır.

7 vâdiyi bir bir aşmak gerekir.

7 vâdiyi aşmaktan maksat, 7 makamın mânâsına ermektir.

Aşılan 7 vâdi, bir talebenin seyr-i sülûk yolculuğudur, yâni içsel yolculuğudur.

Seyr-i Sülûk: Kişinin kendi vücûduna dönmesi, orada yolculuk etmesi, kendi vücûdunu var edenin işaretlerini görmesi, anlaması ve seyretmesi demektir.

Yâni kişinin kendi enfüsî âlemine adım atması ve var olsun ve var edenin hakikatlerine ulaşması ve o ulaştığı hakikatleri kendinde ve cümle varlıkta seyretmesi demektir.

Sülûk; gidilen yol, kendine dönüş demektir.

Sâlik de; yola giren, yolda giden, yolcu demektir.

Burada yol denilen kişinin kendi vücûdudur.

Sâlik de, kişinin kendi vücûdunda yolculuk etmesi demektir.

Yâni, yol da yolcu da kişinin kendisidir.

Hikâyede Simurg'u aramaya koyulan kuşlar yolculuğa başlarlar.

Gönlünde arama isteği düşük olanlar, dünyevi heveslere, kaygılara, beklentilere takılanlar, gurura kibre düşenler, hor bakanlar, kendilerini yüce görenler, yolda birer birer dökülmüşlerdir.

Yolu terk eden birçok kuştan sonra geriye 30 kuş kalır.

Bu 30 kuş Simurg'u arama yolculuğunda vâdileri bir bir aşarlar.

Farsçada, Si; otuz.

Murg; kuş demektir.

30 kuş Simurg'a vardıklarında, her bir kuş Simurg kuşunun kendisinin aynısı olduğunu görür.

Yâni onların hepsi Simurg kuşuymuş.

Tüm kuşlar Simurg'da fâni olurlar.

Tüm kuşlar Simurg'da fenâfillah ve bekâbillah makamına ererler.

Buradan anlıyoruz ki kişinin aradığı kendindedir ve bulduğu kendi hakikatidir.

Kişi, kendi içsel yolculuğunu yapabilirse, Kâf dağı yâni ten dağının ardında olan rûh-cân'ın kendi hakikati olduğunu idrak edecektir.

Tüm bedenleri tutan kuş tek kuştur.

O da Hüma-Zümrüdü Anka diye tasvir edilir.

Tüm bedenleri tutan vücûd tek vücûddur, o da Allah'ın vücûdudur.

Vahdet-i vücûd, Vahdet-i şuhûd, Vahdet-i mevcûd, Vâcibü'l vücûd ne demektir?

Vahdet ne demektir?

Vücûd ne demektir?

Tek vücûd ne demektir.

"Lâ mevcûde illâ Hû" ne demektir?

Lâ mevcûde illâ Hû: "O'ndan başka vücûd yoktur, O'ndan başka mevcûd yoktur" demektir.

Vücûd, bedeni tutan ilâhi kudretin adıdır.

Beden, etten kemikten oluşmuş olan yapının adıdır.

Vücûd, bedeni tutan, bedenin Zâtının adıdır.

İşte Allah vücûd sahibidir demek, tüm bedenleri tutan O'dur demektir.

Tenler gelir geçer ama cân Allah'ın kendi zâtıdır.

Onun için Yûnus; "ölürse tenler ölür, canlar ölesi değil" demiştir.

Görünen varlığın sûretlerine Hakk'ın vücûdu denmez.
Hakk'ın vücûdunda değişme yoktur.
Bu gördüğümüz sûretlerde ise değişme ve kaybolma vardır.
Bugün var görünen bedenler, yarın yok olup gider.
Bugün var olarak görünen bedenler de Allah'ın vücûduna döner.

Yâni bir buz düşünelim, eridiğinde ne oluyor, aslı olan suya dönüyor.

Sûret boyutunda kalmamalıyız, aslını anlamalıyız.

İşte, bu sûret bedenlerini tutan vücûd, Hakk'ın vücûdudur.
İşte vücûdu mutlak odur.

Yâni tüm sûret bedenlerini tutan, bedenlerdeki kudrete vücûd denir.

O da Zât-ı Mutlak olan Allah'ın kendisidir.

Vücûd dediğimizde bedenlerimizi değil, bedenlerimizi tutan kuvveyi anlamalıyız.

Tüm bedenleri tutan kuvve tek kuvvedir, işte o da vücûd sırrıdır.

Yâni vücûd, sûret bedenler değil, sûret bedenleri tutan sûret boyutudur.

Vahdet-i vücûd konusunu anlamak isteyen kişinin, yaradılış ve yaratan konusunu idrak etmesi, bu kâinatın yaratılışını iyi okuması gerekir.

Bunu okumak, insanın kendi bedenine dönmesiyle olur.

Yûnus Emre, işte bu zevki dile getirmiştir.

“Severim ben seni candan içeri

Yolum vardır bu erkândan içeri.

Beni bende demen bende değilim

Bir ben vardır bende benden içeri.

Nereye bakar isem dopdolusun

Seni nere koyam benden içeri.”

Vahdet-i vücûd; bu görünen sûret boyutuna yâni taşa, top-
rağa, bitkiye, hayvana atfedilemez.

Vahdet-i vücûd; tüm vücûdları tutan tek vücûd hakikatidir.

İşte Yûnus Emre'in bahsettiği, tenlerin ardındaki cân kuşu
Hüma Kuşudur.

Diğer adıyla, Zümrüdü Anka'dır.

Her bedenin ardından Hüma Kuşu seslenir.

Cân kuşunun sırrıyım.

Tenlerin ardıyım, hem ten'im, hem cân'ım, âlemin sahibiyim.

Bedenlerin Zâtıyım.

Şâh damarından yakın olanım.

Sen ben'im, ben sen'im, gayb âleminin Sultanyım.

Nefs'lerin nefesiyim.

Nefeslerin nüfûsuyum.

Üflenen rûhun sırrıyım.

Hem evvelim, hem âhirim, hem zâhirim, hem bâtınım.

Ben sendeki Hümâ-Cân kuşuyum.

İşre Erenler her an cân boyutunda yaşarlar.

Baktıkları varlıkta cânın cânanı olan Allah'a nazar ederler.

Şimdi üçüncü dörtlülüğü inceleyelim.

“Cân odur ki Hakk'a ere

Ayak odur yola gire

Er odur alçakta dura

Yüksekten bakan göz değil.”

İnsan kendinde olan her organın yaratılış hikmetini bilmelidir.

Cân Hakk'a aittir, kişinin kendine değil.
Cânın sahibi Hakk'tır, hiçbir kişinin değil.
Yûnus Emre'nin yine çok güzel bir ilâhisi bu hakikate işa-
ret eder.

.....

Can olgıl can içinde, kalma güman içinde,
İstediğin bulasın yakın zaman içinde.

Rükü sücuda kalma, ameline dayanma,
İlm-ü amel gark olur naz u niyan içinde.

İkilgi terk etgil, birlik makamın tutgil,
Canlar canın bulasın iş bu mekân içinde.

Oruç namaz zekat hac, cürm ü cinâyet durur,
Fakir bundan azaddır hass-ı havan içinde.

Şeriat korucudur, hakikat yorucudur,
Senin için korunur hasıl yoran içinde.

Canlar canın bulasın, sen dahi can olasın,
Aşk ile teferrücün ola miyan içinde.

Aynel-yakın görüptür, Yûnus mecnun oluptur,
Bir ile bir olupdur Hakkal beyan içinde.

İşte insan cânın sırrına ermelidir.

Cânın sahibinin Hakk olduğunu bilip, O'na teslimiyet içinde
olmalıdır.

Kişi cânın sahibini bilmek için, ona bahşedilen her bir organın kıymetini bilmeli ve onları Hakk yolunda kullanmalıdır.

Yûnus Emre'nin bu dörtlükte bahsettiği, "Ayak odur yola gire" sözünü anlamaya çalışalım.

Ayaklar bizi bir yerden bir yere götürür.

Ayaklar Hakk yolunda, Hakk'ı anlamak için koşturmalıdır.

Ayaklarımıza asla ihanet etmemeliyiz.

Onları kötülük yolunda kullanmamalıyız.

Onlarla hurafelere yönelmemeliyiz.

Allah'ın mûsâ'ya sunduğu; "nalınlarını çıkar" âyeti iyi anlaşılmalıdır.

Allah, mûsâ'ya bildirdi.

"Fe ehlea naley ke-nalınlarını çıkar, terk et." Tâ-Hâ Sûresi 12
Neydi nalınların sırrı?

Nalınlarla işaret edilen neydi?

Allah, mûsâ'ya ayakkabılarını çıkar diye bildirdi.

Ayakkabı, ayakların giysisidir.

Ayaklar, gidilen yolun göstergesidir.

Gidilen yol, kişinin aklındaki duygu ve düşüncelere göre gittiği yoldur.

Nalınlardan maksat, kişinin gittiği yoldur.

Nalınlardan maksat, ayakların bastığı toprak boyutudur.

Allah, mûsâ'ya; "gittiğin firavunluk yolunu terk et, o yoldan dön" diye bildirdi.

"Gideceğin yol, hakikatin yolu olsun" diye bildirdi.

Yâ Mûsâ! Ayakların seni hangi yola götürüyor?

O ayakkabılarla hangi yolda yürüdün?

O ayakkabılarla firavunun sarayında kibir içinde yürüdün.

Ben benim dedin, ego içinde yürüdün.

Gittiğin yol firavunun yolu idi.

O yolda o ayakkabılarla yürüdün.

Gittiğin yol senin yolun değil, Benim yolum olsun.
Yâ Mûsâ! Bir düşün, anla, gittiğin yol nedir?
Gittiğin yol benliğin, gururun, kibrin yoludur, anla.
Gittiğin yol, hurafelerin, gafletin yoludur, anla.
Gittiğin yol, başkasını hor görmenin, kendini yüce görme-
nin yoludur anla.

Gittiğin yolda bana şahit olmak yoktur.

Gittiğin yolda, bilmişlik, bencillik vardır, anla.

Gittiğin yolu bırak, o yolu terk et.

Gittiğin yolda, öfke, hiddet, kin, nefret vardır, anla.

Gittiğin yolda, gıybet, hasetlik, fesatlık vardır, anla.

Gittiğin yolda senlik benlik kavgası vardır, anla.

İşte bu yolu terk et.

Seni bu yola götüren ayakkabılarını çıkar, artık o yolda gitme.

Gel benim yolumda ol.

Gel hakikatlerin yolunda ol.

Gel bana şahit olma yolu olan, ilim yolunda ol.

Gittiğin yol benlik yolu, benliği terk et.

Gittiğin yol, kesret diye gördüğün yoldur, terk et.

Gittiğin yol, vücûdu kendine nispet etme yoludur, terk et.

Ya Mûsâ! Gittiğin yolu anladın mı?

Ayakkabıların seni nereye götürüyor anladın mı?

Attığın adımlar seni nereye götürüyor anladın mı?

Duygu ve düşüncelerin seni nereye sürüklüyor, anladın mı?

Gittiğin yol, seni dünyaya, şöhrete esir ediyor, anla.

Gittiğin yol, seni paraya, mala, mülke esir ediyor, anla.

Gittiğin yol, seni dünya çıkarına esir ediyor, anla.

Gittiğin yol, firavunun yolu anla.

Yâ Mûsâ! Seni kibre düşüren yolu terk et, o yola seni götü-
ren nalinlarını çıkar.

Seni sûrette bırakan, özü görmekten uzaklaştıran yolu terk et.
Allah, msa'nın üzerinden hepimize bildirdi.

Ayaklarınız nereye gidiyor?

Size verilen ayakları hangi amaçla kullanıyorsunuz?

Gittiğiniz yol, Hakk'ın yolu mu, dünya çıkarı yolu mu anlayın.

Duygu ve düşüncelerinizi anlayın.

Kibir yolunda yürümeyin.

Kin, nefret yolunda yürümeyin.

Benlik senlik kavgasında yürümeyin.

Gittiğiniz yol, edep yolu olsun.

Gittiğiniz yol, ilim, tefekkür yolu olsun.

Gittiğiniz yol, bana şahit olduğunuz yol olsun.

Gittiğiniz yol, Tevhîd yolu olsun.

Gittiğiniz yol, bana teslimiyet ve tevekkül içinde olduğunuz yol olsun.

Gittiğiniz yol, benim ulvyet yolum olsun.

Allah hepimize bildirdi; Ey insanoğlu!

Kibir yolunda yürüdüğün nalinlarını çıkar, o yolu terk et.

Benim yolum olan, ilim ve edep yolunda ol, o yolun nalinlarını giy.

İşte Yûnus Emre'nin "Ayak odur yola gire" sözü, bize verilen ayaklar Hakk'ın yolunda olmalı mesajdır.

Hakk'ın hakikatin yolu, öncelikle insanın kendi bedenidir.

Ve sonra tüm varlığın kendisidir.

İnsan kendinde ve varlıkta, Allah'a ait tüm tecellilere şahit olmalıdır.

Yûnus Emre Hakk'ı anlamak için, Taptuk'un kapısına koşturdu gitti.

Ona verilen ayakları, Allah'ı nasıl anlarım diye kullandı ve Erenlerden bir Eren oldu.

Yûnus Emre gibi gönül erleri, onlara verilen ayakları hep Hakk yolunda kullanmışlardır.

Yûnus Emre, Taptuk Emre'nin kapısında yıllarca İlm-i Tevhîd dersleri ile yetişmiştir.

Dilini tutmuş, gönlünü açmış, sunulan bilgilerin kıymetini bilmiş ve her varlıkta Allah'a ait olan tecellileri anlamaya çalışmıştır.

Taptuk'un kapısında, "ayak odur yola gire" sözüyle belirttiği gibi Hakk yoluna tâbi olmuştur.

"Er odur alçakta dura

Yüksekten bakan göz değil."

Dörtlüğün son kısmı ise, muhteşem bir edeb sunar.

Er kişi, ilâhi aşka erişmiş kişidir.

Er kişi, Allah'a teslim olmuş kişidir.

Er olan kişi, asla hor bakmaz.

Er olan kişi, kimseyi ötelemez.

Er olan kişi, kimseyi incitmez.

İncinse de incitmez.

Ki o incinmemeye gayret gösterir.

Biri ona söz etse, döner kendini muhasebe eder.

Biri ona ağır sözler etse, "acaba bir hata mı yaptım" der kendini sığaya çeker.

Er kişi her dâim kendi duygularını, düşüncelerini, hâl ve davranışlarını kontrol eder.

Er kişi:

İnsan makâmına gelmiş olan kişidir.

Edep makamına ermiş kişidir.

Hakk'a ermiş, yâni kendinden geçmiş kişidir.

Baktığı her yerde varlığın ardında varlığın sahibini görür.

Varoluşun ve var edenin hakikatine ulaşmış kişidir.

Allah hakikatine ulaşmış kişidir.

Rahîm ve rahmân boyutlarına ulaşmış kişidir.

İlmen Yakîn, Aynel Yakîn, Hakkâl Yakîn boyutlarına ulaşmış kişidir.

Asla kendilerini makâm sahibi görmezler, tüm makâmların sahibinin Allah olduğunu bilirler.

Cümle varlığa Hakk gözüyle bakarlar

Tevhîd şuuru ile bakarlar.

Tepeden asla bakmazlar.

Asla hor, hâkir bakmazlar.

Hakk'ın nazarıyla Hakk'ı seyrederek.

Onlar, gönüllere ilâhî aşkı hissettirirler.

Kişiyi asla karamsarlığa sürüklemeler.

Korkutmazlar, ümit verirler.

Ayrı bir huzur verirler, moral verirler, insanı güçlü hissettirirler.

Güler yüzlüdürler, hizmet ehlidirler.

Çevresine hizmet ederler.

Onlar sevindirir, umut verirler, kaygıları alırlar, güçlülük verirler.

Merhamet duyguları çok gelişmiştir.

Her varlığa merhamet üzere davranırlar.

Tüm sözleri, eylemleri, tüm düşünceleri sadece merhamet üzeredir.

“Biz seni âlemlere rahmet üzere gönderdik” âyetine mazhar olmuşlardır.

Şefkat doludurlar.

Koruyucu özellikleri vardır.

Dedikodu bilmezler, zerre kadar zarar verme özellikleri yoktur.

Başkaları hakkında konuşmazlar, varlığın oluşunun özelliklerini konuşurlar.

Kimseyi üzmezler, kandırmazlar, kimseyi kullanmazlar.

Kimseye sesini yükseltmezler.
Onları kötöleseler de, onlar kimseyi kötülemez.
Çıkar için, makam için, şöhret için koşmazlar.
Hizmet için, birliktelik için, huzur için koşarlar.
İlimden fenden ayrılmazlar, çalışkandırılar, üretkendirler.
İşte Er kişi, ilâhi duygunun içinde yaşar.
Ve onların gönlü her an Allah'a rabıta halindedir.
Yûnus Emre'nin ilâhisinde dile getirdiği gibi, gönlü Allah
aşkı ile dopdolulu olanlar, Aşk erleridir.

Aşk erinin gönlü dolu padişahın haznesidir,
Aşksız adem ne anlasın şeriatın mânâsıdır.

Aşktır aşıklar dermanı, aşktan hasıldır muradı,
Aşık kişinin sohbeti aşksız kişiye beladır.

Kimi avrat oğlan sever, kimi mülk hanuman sever,
Kim sermaye dükkan sever, bu dünya halden haledir.

Aşık bu dünyayı n'ider, akibet bir gün terk eder,
Aşk eteğın tutmuş gider, her kim gelirse saladır.

Bezmi ezel'de padişah elime sundu bir kadeh,
İçeliden kılarım ah bilmezim ki ne beladır.

Ta ezelden Yûnus senin, aşk ile esridi canın,
Dergâhına her dem onun valih ve hayran kala dur.

İşte Yûnus'un belirttiği gibi, aşk eteğinden tutanlar, Aşk erleridir.

Aşk erleri gönül erleridir.

Gönül erleri alçak gönüllüdür.

Aşk erleri, her türlü acıya rağmen aşktan kopmazlar.

Aşk erleri, her an maşuğuna tüm hücreleri ile bağlıdırlar.

Aşk erleri, sadakat içinde aşka rabita olmuşlardır.

Aşk erleri, aldığı verdiği her nefesi aşk içinde alıp verirler.

Aşk erleri, aşkın nasıl bir lütuf olduğunu bilirler.

Ve aşka asla ihanet etmezler.

Aşk erlerinin kâlbî, aşkın ulvî duygusuyla atar.

Aşk erlerinin bedeni, aşkın ulvî duygusuna bağlanmıştır, o bağ asla kopmaz.

Aşk erleri, son nefeslerine kadar, aşkın yüce duygusuna sarılarak yaşarlar.

Çünkü onlar aşkın, Allah'ın kuluna verdiği en büyük hediye olduğunu bilirler.

O hediye onların yaşam sebebidir.

O hediyenin ulvîyetini bilirler, o hediyeye tüm bedenleri ile bağlanırlar.

Onlar her zaman aşk duygusuyla bakarlar, ayrı gayrı bilmezler.

Yûnus'un belirttiği gibi:

“Er odur alçakta dura

Yüksekten bakan göz değil”

Er kişi, her varlıkla kendini bir tutar.

Karıncaya baksa Hakk'a bakar.

Kuşlara baksa, Hakk'a bakar.

Alçakta durmak tevâzû ve tenezzüldür.

Tevâzû kelime olarak; Arapça tawâḍu' تواضع kelimesinden gelir.

Koyma, aşağı indirme, bırakma, anlamlarına gelir.

Dilimizde de alçakgönüllü olmak yâni saygılı davranmak, gururlanmamak, kibirlenmemek, gibi anlamlarda karşımıza çıkar.

Fâtır Sûresi 28: “Muhakkak ki hakikatlerin bilgisine ulaşım kulluğunu bilen o kimseler, Allah’a karşı tevazu içindedirler. Muhakkak ki Allah tüm değerlerin yüce sahibidir, bağışlayandır.”

Furkan Sûresi 63: “Tüm varlıktan Hakk’tır yansıyan şurunda olup kulluğunu anlayanlar, yeryüzünde tevazulu bir hâlde yürürler.”

Hicr Sûresi 85: “Gökleri ve yeri ve onlarda olan her şeyi, hakikatlerden başka bir şey için yaratmadık. Muhakkak ki o ecel vaktiniz elbette gelecektir. Artık alçakgönüllü ve iyilikler içinde olun.”

Yûnus Emre’nin dediğı gibi “sen sana ne sanırsan ayruga da onu san.”

Yâni tevâzû makamına ulaşan kişi kendini diğier varlıktan asla üstün görmez.

Kendisi de diğier yaratılan varlık da bir varlıktır ve Allah’ın kuludur.

Bir eşek de, bir at da, bir ayırık otu da bir insan gibi bir kuldur. İnsan makamına gelen kişi baktığı her varlıkta kendini görür. Yürürken bastığı taşın bile kendisi gibi bir kul olduğunu bilir. Ki her gün içtiğı o suda taştaki mineraller vardır.

O mineraller olmasa insan yaşayamaz.

İşte tevâzû makamına ulaşan kişi her zaman huzur içindedir. İşte, kişi Allah’ı layıkıyla idrak ettiğinde O’na karşı tevâzû içinde olur.

Her varlıktan yansıyan nûrun, Allah’ın nûru olduğunu görenler, Er kişidir.

İşte onlar tevâzû içinde yaşarlar.

Yâni hep kulluk makamında yaşarlar.

Her varlığa saygı ve sevgiyle davranırlar.

Tenezzül içindedirler, yâni kendilerini varlıkla eş tutarlar.
Tenzil; inzal, nuzül, nâzil aynı kökten gelen kelimelerdir.

Tenezzül; inmek, seviyesini bilmek, düşmek, alçakgönüllü olmak, karşısındakinin seviyesine göre tevâzû ile konuşmak demektir.

Nezle kelimesi de buradan gelir.

Kulluk makamına ulaşmak, yukarıdan aşağıya inmek.

Tenzil makamını anlayan, tenezzül sahibi olur.

Tenzil makamı; her varlığın bir özden geldiğini anlamak, açığa çıkan her varlığın, tüm değerlerin yüce sahibinden, tüm varlığı özünden var edene ait olduğunu anlamak.

Tenzil makamına gelen “Mü'min” dir.

Yâni Allah'tan ve varlıktaki O'na ait tecellilerden emin olan demektir.

Tenzil makamına gelen, tenezzül sahibi olur.

Tenezzül sahibi olan, tüm varlığı kardeş bilir.

Kendini varlığın seviyesine indirir, onlarla kendini eş, eşit bilir.

Yâ-Sîn Sûresi 1-5: “Yâ Sîn ve el kur'ân el hâkim, inneke le min el mürselin, âlâ sırâtın mustekim, tenzîl el azîz el rahîm.”

Meâli: “Ey kendindeki özü anlayan! Tüm kâinat kitabına hâkim olanı anlayan. Muhakkak ki sen, elbette hakikatleri anlatmak için açığa çıktın. Dosdoğru hakkın yolu üzeresin, açığa çıkan her varlık; tüm değerlerin yüce sahibindedir, tüm varlığı özünden var edendendir.”

Tenzîl rahîm; rahîmiyetten, özden açığa çıkış, geliş demektir.

İşte tenezzül makamına eren, her varlığın Allah'ın rahîmiyetinden süzülüp geldiğini görür.

İşte bunlar Er kişilerdir.

Er kişiler, hep alçakta durur, yâni tenezzül içinde durur.

Tevâzûyla davranır.

Tenezzül inmek, tevâzû aynı özden geldiğini bilerek davranmaktır.

“Yüksekten bakan göz değil” sözü, Er kimseler asla ve asla ego içinde, gurur içinde olmazlar, asla öteleyici olarak bakmazlar.

Gurur, kibir insanın en büyük düşmanıdır.

Kibir içinde olan insan, başkalarına yüksekten bakar, onları hor görür.

Kendini, yolunu, inancını yüce görenler, ayaklarını Hakk yolunda kullanmazlar.

Onlar ayaklarını kendi çıkarları için kullanırlar.

Şimdi diğer dörtlüğü inceleyelim.

“Münkir ile müddeiyi
Sayma buçuğa koyanı
Git ahıra tak bunları
Her kim ki âşıkbaz değil.”

Münkir; inkâr eden demektir.

Müddeiyi; iddia eden, ille de benim bildiğim doğru diyen demektir.

Sayma buçuk koyanı, eksik gedik anlatan, herkesin eksik gediğini arayan demektir.

Ahır; hayvanların yaşadığı, hayvaniyette kalanların yeri demektir.

Âşıkbaz; kendini âşık gibi gösteren, sevgi içendeymiş gibi gösteren, sevgisi sahte olan, aşkı yalan olan demektir.

Yûnus Emre diyor ki; âşıkmiş gibi görünenden, bilmişlik içinde olandan, hakikati inkâr edenden uzak dur.

Uzak dur, insanların eksliğini gediğini arayandan, hakikati zannına göre yorumlayandan, yarım yamalak anlatandan.

Uzak dur hayvaniyette kalandan, kendi çıkarı için koşandan.

Uzak dur, hevâyı hevesi aşk zannedenden, âşık kılığına girenden.

Hevâsına göre bir Tanrıya inanan, o Tanrıyı yanında görür. O Tanrıyla kendi gibi inanmayana saldırır, onları kâfir görür. Onlar dinin hakikatini bilmezler, sadece iddia, tartışma içinde yaşarlar.

Onlara hakikat anlatılsa, hemen inkâr ederler.

Onlar Allah hakikatine eremezler, ben egosuna düşüp, bir inkârın içinde olurlar.

İnkâr Allah'ın varlıktaki hakikatlerini görmezden gelmektir.

İnkâr Allah'ın ulvîyetinin yanında, kendine benlik isnat etmektir.

Münkir, inkâr, nekir birbirine bağlı kelimelerdir.

Münkir, inkâr içinde olan demektir.

Münkir, "ne-ke-ra" kelimesinden gelir.

Münker- münkir-inkâr; tanımamak, tanımamazlığa gelmek demektir.

İşte, inkâr; Allah'ı tanımamak, kişinin kendinde ve varlıkta O'na şahit olamamasıdır.

İnkârdan maksat, zannına göre bir Allah'a inanmanın adıdır.

Allah'ın varlıktaki tecellilerini görmezden gelmektir.

Allah bize şah damarından yakın iken, O'nu göklerde bir yerde aramak, inkârın adıdır.

Ezanda günde 20 defa okunan "Allah'a ve O'nun sıfatlarına şahit olun" diye bildirilir.

İnkâr Allah yok demek değildir.

O'nun varlıktaki âyetlerini, tecellilerini, hikmetlerini tanımamaktır.

Kendi inancında kalıp iddialaşma, tartışma içinde olan kimseler, Yûnus Emre'nin belirttiği gibi bir inkâr içindedir.

İnkârdan kurtulmanın yolu, Tevhîd şuuruna erişmektir.

Nahl Sûresi 22. âyette belirtildiği gibi “munkiretun ve hum mustekbirûn” kibir içinde olanlar, inkâr içinde olanlardır.

Kur’ân’ı incelediğimizde kibrin ve inkârın iç içe olduğunu görüyoruz.

O zaman şunu diyebiliriz; kibir yok olmadan inkârdan kurtulma olamaz.

Peki, nedir kibir, kibirden nasıl kurtuluruz?

Kibir, Allah’ın ekberiyetinin yâni yüceliğinin yanında kendine yücelik nispet etmektir.

Kibir; kendimizi yüce sandıran, başkasına hor baktıran bir duygudur.

Kibir; edindiğimiz bilgilerin içinde gizli olan, oradan duygu, düşüncelere ve eylemlere yansıyan; yargılayıcı, hor görücü, kendini ya da yolunu yüce gösteren, kişiyi esir alan, Hakk’tan, birlikten koparan bir duygudur.

Kibir, bilmişlik içinde olmak, tartışmalar içinde olmaktır.

Yûnus Emre’nin belirttiği gibi; “münkir ile müddeiyi, sayma buçuğa koyanı” inkâr içinde olanlar, iddia peşindedirler.

Onlar eksik gedik ararlar, kendilerini tam sayarlar.

Başkasının eksik gediğini arayan, kibir içindedir.

Başkasıyla inancı için tartışan, başkasının inancına saygı duymayıdır.

İşte kibir ve inkârı iyi anlamalıyız.

Ve kendimize sormalıyız; benim Allah’a imanım tam mı, O’nu tanıyor muyum, O’na şahit oldum mu?

Yoksa ben gizli bir inkâr içinde miyim?

Yoksa ben gizli bir kibir içinde miyim?

Kibir; davranışlarımızda kendini gösteren, fark edemediğimiz, anlayamadığımız, kendimizi gizli bir duyguyla yüce gösteren, habis bir histir.

Bir başkasına öfkeyle baktıran, yargılayıcı baktıran, hor görmemize sebep olan, kendimizin yüce olduğu duygusu veren, tehlikeli bir hastalıktır.

Kibir; başkasını dinlemeye tahammül göstermeyen, eksik gedik aratan, hep yargılayıcı baktıran, insanın varlıkla bağıni kopartan bir duygudur.

İnsanı edepten, tevâzûdan, saygıdan uzaklaştıran bir duygudur.

İnsanı, huzurdan kopartan, sevgiden uzaklaştıran, şefkati engelleyen, merhamete engel olan bir hastalıktır.

Kendi inancımızı, ibadetimizi üstün gösteren, başkalarının inancını yok sayan, onları kâfir ilan ettiren, cehennemlik ilan ettiren, Allah adına hüküm verme gafletine düşüren, bir akıl hastalığıdır.

Allah'a ait olan yüceliği, ama kendimize ama başkasına nispet ettiren, şirke düşüren, yâni Allah'a ortak koşturan, imanın önündeki en tehlikeli duygudur.

Birini dinlerken, bir kişi on tane güzel şey söylese, bir tane de bize uymayan bir şey söylese, bize uymadı diye on tane güzel şeyi de bir kalemde yıkıp attıran, ön yargısal bir duygudur.

İşte onun için Yûnus Emre "sayma buçuğa koyanı" diyerek bu duruma işaret etmiştir.

Kibir içinde olanların bir özelliği de herkes de eksik gedik aramak, kendilerinin tam olduğuna inanmaktır.

Kibir içinde olanlar, kendilerinde eksik aramadıkları gibi, başkasının onu eleştirmesine de kızarlar.

İşte kibir, birilerinin eleştirisine bile tahammül ettirmeyen, öfke oluşturan, gizli bir hastalıktır.

Kibir duygusu ve düşüncesi, insanın insan olma yolundaki, Allah'ı idrâk etme yolundaki en büyük engeldir.

Ve bu büyük engel, inkâr hastalığını da getirir.

Kibir içinde olanların hallerinden biri de, tartışmayla kendilerinin haklı olduğunu ortaya koyma kibridir.

İddia ve tartışma içinde olanlar, kendi inançlarını üstün görürler ve herkesin kendileri gibi inanmasını isterler.

Kur'ân iddialaşmalardan, tartışmalardan, kavgalardan uzak durmamızı ister.

Buradaki hikmet nedir?

Kur'ân'da neden ısrarla tartışmalardan uzak durmamız tavsiye edilir?

Neden duyduklarını ya da okuduklarını doğru bilip tartışmaya girenlerden uzak durmamızı tavsiye eder? Hatta âdeta emreder.

Tartışma içinde olanın aklı ne ile meşguldür, tartışma içinde olmanın amacı ne olabilir?

Topluma konferanslarda, televizyonlarda, kitaplarda, sohbetlerde tartışma halini hissettirmenin tehlikeleri ne olabilir?

Kur'ân'ı incelediğimizde; hep okumayı, araştırmayı, varlığını incelemeyi, tefekkür etmeyi yâni eşyaya bakıp fikir üretmeyi, çevremize faydalı olmayı, iyi insan olmayı tavsiye eder.

Ve kavgadan, tartışmadan, kötülük etmekten, kibirden, şan-şöhret içinde olmaktan, makam-mevki derdine düşmekten uzak durmayı tavsiye eder. Âdeta emreder.

Peki, Kur'ân bize neden iddialaşmadan, kavgadan, tartışmadan uzak durmamızı emreder.

Ve kavga ortamlarından uzak durun, oradan ayrılın ve ayrılırken de güzellekle ayrılın der.

Ankebût Sûresi 46: "Aktarılan söylentilerde kalanlarla tartışmayın."

Mü'min Sûresi 56: "Bir delil olmaksızın, Allah'ın âyetleri hakkında tartışmaya giren kimseler ise, onların gönüllerinde kibir vardır. Onlar hakikatlere ulaşacak olanlar değildir. Bu hallerden Allah'a sığının."

En'âm Sûresi 68: "Âyetlerimiz hakkında bir kavga hâlinde olan kimseleri gördüğünde, artık onlardan uzak dur. Hatta o hakikatlerin dışındaki konuşmalardan da. Bir kavga hâlinde olanlardan da uzak dur. Fakat şeytani hâller bunu sana unutturabilir. Artık hakikatleri anmaktan uzak olan kimselerle oturma. Kötülük hâllerinde olan kimselerle birlikte hareket etme."

Müzzemmil Sûresi 10: "Söylenen şeylere sabret ve onların yanından ayrılacağın zaman güzellikle ayrıl."

Tartışmaya girmeyin, tartışmalardan uzak durun âyetleri bizlere muhteşem hikmetler sunuyor.

Tartışma ortamları gönülleri; kibirle, bilmişlikle, küçük görmekle, öteki görmekle, hor görmekle kirletiyor.

Böylelikle gönüller; ilmi araştırmalardan, ilmi hakikatlere ulaşmaktan, varlığı tanımaktan, ilmî değerler ortaya koymaktan uzaklaşıyor ve kavga-tartışma haliyle kirletiliyor.

Yâni gönüllerde üsteki hâl kavga-tartışma hâli oluyor, hakikati öğrenme gayesi ise derinlerde kalıyor.

Onun için Kur'ân bizlere muhteşem bir ikâz yapıyor.

Gönüllerinizi kavga, tartışma ile değil, hakikatleri anlama gayretiyle meşgul edin diyor.

Gerçek cihat da aslında budur.

Kâinatın değerlerini anlamak için bir mücadele içinde olmanın adı cihattır.

Ufacık çocuklar tartışma, kavga ortamında büyüdüğünde, bir bilmişlik, ego, gurur, küçük görme ve dışlama gibi hallerin içine düşüyor.

Ve bilimsel değer üretmeyi amaç edinmiyor, kavga içinde olup bilmişlik hâli sergiliyor.

Beyinleri kavga, tartışma hâli ile kirletirsek, bilimsel düşünceler gelişmez.

Tartışma içine düşen kimselerin içinde, kin, nefret, ayrımcılık olur.

Tartışma ortamları hep kendi bildiğini doğru bilme kavgasının olduğu yerdir.

Ve böyle yerlerde başkasının bildiği, kültürü, inancı hor görülür, orada kişiler kâfir ilan edilir ve hedef gösterilir.

Tartışma içine düşen kimseler; düşünmekten, araştırmaktan uzaklaşır sadece söylenenlerin kavgasını yapar.

Yâni tartışma ortamları kişilerle kavga ortamıdır, bilimsel değerleri anlama, sorgulama ortamı değildir.

Onun için Kur'ân bizlere tartışmalardan, kavgalardan uzak durun der.

Tartışma ortamlarından hakikat çıkmaz sadece kibir halleri oluşur der.

Ve gönlümüzü kesinlikle düşünmeye, araştırmaya, hakikatleri anlamaya açmalıyız der.

Tartışmaya giren, kendi sesinden başka bir ses duymaz.

Kur'ân sesini yükseltme, anlamak için dinle der.

Evet, anlıyoruz ki; samimi bir gönülle hakikatin arayışında olan kimse:

Bilmişlik içinde olmaz.

Hiç kimse ile iddialaşma içinde olmaz

Tartışmalardan uzak durur.

Hiçbir fikri küçük görmez.

Ayrımcılık içinde olmaz.

Saygı ve sevgisini hiç kaybetmez.

Kişilerin inançlarına kültürlerine saygı duyar.

Kişilerin sözlerine takılıp kalmaz.

Kimsenin ardından konuşmaz.

Kimseye kötü gözle bakmaz.

İçinde hasetlik, fesatlık, kibir halleri taşımaz.

İşte Yûnus Emre'nin bu bölümde belirttiği gibi;

“Münkir ile müddeiyi

Sayma buçuğa koyanı”

İnsan, inkâr ve iddialaşma içinde olmamalıdır.

Tartışmalardan uzak olmalıdır.

Her inanç grubu, anne babasından, yaşadığı toplumdan öğrendiği bir yol üzeredir.

Bu yolu doğru görür, başka bilgilere kapalıdır.

Zuhur Sûresi 22: “Bilakis, dediler ki: Biz atalarımızı bir inancın yolu üzerine bulduk ve biz onların gösterdikleri yol üzere, onların adetleri üzere oluruz.”

Hepimiz ne yazık ki, atalarımızdan miras gelen bir inancın getirdiği bir tanrıya inanıyoruz.

Zanlara göre hareket ediyoruz.

Zanlara, hevâlara göre inandığımız Allah, şahit olmadığımız bir inançtır.

İnsan zanlarına göre inandığı Allah inancını şahitliğe döndürmelidir.

Aileden miras olarak gelen Allah inancımızı, yâni kendi hevâmıza göre var olduğunu düşündüğümüz Allah inancını çok düşünmeliyiz.

Yoksa Allah denilen ilâhî güce hiçbir zaman şahit olamayız.

Furkan Sûresi 43: “E raeyte men ittehaze ilâhehu hevâ.”

Câsiye Sûresi 23: “E fe raeyte men ittehaze ilâhehu hevâ.”

Meâli: “Hevâsını ilâh edinen kimseyi gördün mü?”

Hevâsına, zannına göre bir Allah’a inanan kimse, ilmi olarak hareket etmez, duyuma göre hareket eder.

Ve onlar inançları için iddia ve tartışma içine girerler.

Oysa ilim üzere hareket edenler, bir iddia peşinde değillerdir.

Onlar sadece hakikati anlamaya çalışırlar.

Her inanç, inandığı Allah’ı kendi yanında görür, o Allah’a, kendi inancında olanları destekler, onları cennete alır, diğerlerini cehenneme atar diye inanır.

Her inanç, kendini seçilmiş, farklı görür.
Gerçek inananın yalnızca kendi inanç grubu olduğuna inanır.
İnsan, din adına anlatılan bâtil şeylere yâni aslı olmayan
şeylere yâni hurâfelere yönelmemelidir.

Yâni hevâsına göre hareket etmemelidir.

“Münkir ile müddeiyi

Sayma buçuğa koyanı

Git ahıra tak bunları

Her kim ki âşıkbaz değil.”

Bu dörtlüğün son bölümü de çok acıdır.

Belli ki Yûnus Emre, bu halde olanların ahırlarda yaşayan
hayvanlar gibi olduğunu belirtir.

Yâni hayvaniyette kalmış, şuursuzluk içinde olanlar diye
belirtir.

Bunların aşktan uzak olduğunu belirtir.

Bunlar kendilerini Hakk aşıkları görseler de, aşk sözü sa-
dece dillerindedir.

Gönüllerinde ilâhi aşk tecelli etmemiştir.

Bunlara âşıkbaz denilir.

Hevâ ve heves içinde olanlar, gerçek aşka erişmemiş olanlardır.

Yalanı, çıkarı aşk zannedenler Hakk yolunda yol alamazlar.

Erenlerden biri olan Recep Ender Kocaman bunu bir ilâhi-
sinde dile getirmiştir.

“Bu hakikat yoluna, aşk ile uyan gelsin

Aşkın ne olduğunu, zerrece bilen gelsin

Bu hakikat yoluna gidilmez yalan ile

Kâlb ile ikrar etmiş, gerçek imanla gelsin”

Yûnus Emre de ilâhi aşkı şöyle dile getirmiştir.

Aşkın aldı benden beni
Bana seni gerek seni
Ben yanarım dün ü günü
Bana seni gerek seni

Ne varlığa sevinirim
Ne yokluğa yerinirim
Aşkın ile avunurum
Bana seni gerek seni

Aşkın aşıklar oldurur
Aşk denizine daldırır
Tecelli ile doldurur
Bana seni gerek seni

İşte gerçekte aşk, Allah'a ait olan ulvî duygudur.
Allah aşkına erenler, ilâhi aşka ererler.
Bu aşk kişinin Allah'a teslimiyetini getirir.
Allah aşkı ilk yarattı.
Yarattığı aşk kendine aitti.
Aşk O'nun nûruydı.
Cümle âlemi saran O'nun ışığı idi.
O aşk ile tüm varlığı yarattı.
Her varlığın içine bir parça aşkını koydu.
İnsana ise, tüm varlıktaki aşkı derledi topladı, onun gön-
lüne koydu.
Aşk, gönülde kaynamayı bekledi.
Ne zaman aşk gönülde kaydadı, akıl, beden, aşka secde etti.
Aşk, secdenin sırrıydı.

Aşk, birliğin sırrıydı.
Aşk, mânânın duygusu idi.
Aşk, ulvî âlemin güneşi idi.
Aşk, tenlerden geçmenin sırrıydı.
Aşk, Sensin duygusunun haykırışı idi.
Aşk, ben Sende yokum seslenişi idi.
Aşk, cânların haykırışıydı, heyecanıydı, tutkusuydu.
Aşkın ulvî duygusu, her yerde maşuğunu gördürür.
Aşk, bedenler kıyametinin kopması, cânların dirilişidir.
Aşk, cânların bir cân olması, bir cân da canlanmaktır.
Aşk, O'nun cemâli idi.
Aşk, O'nun kendi idi.
Yaratan aslında yaratıldı.
Yaratılan aslında yaratandı.
Yaratan kendini bâtından zâhire çıkardı.
Yaratan kendini açığa çıkardı, yaratılan kimliğini giydi.
Yaratan yaratılan aynıydı.
Aşk bu aynılığı görebilmektir.
Allah aşk ile her şeyi kendinden kendini açığa çıkardı.
Aşkından aşkını açığa çıkardı.
Açığa çıkardığı kendine Muhammed boyutu dendi.
Aşk Muhammed makamıydı.
Aşk Muhammed'di.
Muhammed makamına ermeden hiç aşk hissedilebilir mi?
Aşk hissedilmeden her yerde O'nun vechî seyredilebilir mi?
Aşk hissedilse, vücûd kalır mı hiç?
Aşk hissedilse, ben varım denir mi hiç?
Aşk O'ydu,
O aşktı.
O, aşkı yarattı, aşkından yarattı, aşkla yarattı.

Aşk O'ydu.
Aşk O'na aitti.
Aşk sahibi O idi, kuldaki aşk O'na aitti.
Aşk cümle âlemi saran O'nun ışığıydı.
O'nun aşkıyla aşklanan, O'ndan başka bir şey görebilir mi hiç!
Dil başka bir şey diyebilir mi hiç!
Gönülde başka bir his olabilir mi hiç!
Cümle varlık O'nun aşkıyla var oldu.
Cümle renkler, kokular, şekiller o aşktan var oldu.
Sana nefes olarak gelen hava, aşkla esip geldi.
Sana akıp gelen su, can olan su, aşkla akıp geldi.
Sana akıp gelen ışık aşktı.
Topraktan filizlenen her şey aşkla açığa çıktı.
Aşk, bedeni tutan candı.
Bedenin kendi de aşktı.
Aşkla açıldı vücûddaki tüm boyutlar.
Aşkla geçildi tüm makamlar.
Aşkla geldi tüm lütûflar.
Aşkla sunuldu tüm sırlar.
Aşkla birleşti damla deryayla.
Aşkla başladı her şey.
Aşkla yaratıldı her şey.
Aşkla tutuldu tüm kâinat.
Aşk kesret gibi görünen âlemdeki vahdetti.
Aşk her varlıktaki nûrdu.
O'nun aşkına ulaşan O'ndan gayrısını göremez.
Aşığa gayrısı yoktur, her yerde O vardır.
O'nun aşkına ulaşan O idi.
O'nun aşkına ulaşan aşk idi.

İşte Yûnus Emre'nin dediği gibi, âşıkbaz olanlar, bu duygulara erişemezdi.

Âşıkbaz olanların aşk dillerindedir, gönüllerinde değil.

Yûnus Emre'nin dediği gibi, gönül boyutuna erişemeyenler âşıkbaz olur.

Onlar hevesleri aşk sanırlar, heves yolunda gitmeyi aşkın yolu sanırlar.

Âşık olanın hevesle işi olmaz.

Onlar bedenlerinden geçerler.

Onlar dünyadan geçerler.

Onların yeri gönüldür.

Yûnus'un dediği gibi, ahır değil.

Aşk tarifi olmayan bir duygudur, heves bu duyguya erebilir mi hiç!

Aşk bir deryadır, heves girebilir mi hiç!

Aşk bir ateştir, heves yanabilir mi hiç!

Aşk bir ölümdür, heves baş verebilir mi hiç!

Aşk her şeyiyle teslim olmaktır, heves teslim olabilir mi hiç!

Âşıkbaz bilmez aşkı, aşk oyun olabilir mi hiç!

Aşk bir heves değildir, gelip geçiçi değil!

Aşk dediğin bir nûrdur, yanar sönesi değil!

Aşkî âşıklar bilir, âşıkbaz bilir değil!

Aşk birliğin sırrıdır, ikiliğin yeri değil!

O birlikte bir olmaktır, ikilikte kalası değil!

Aşk kesret gibi görünen âlemdeki vahdetti.

Aşk her varlıktaki nûrdu.

Aşka erişenler, müzeyyen kılındılar.

Hakk'ın cânı ile cânlandılar.

Nice lütûflarla donandılar.

Gönülleri ilâhî nûrla nûrlandırdılar.

Aşka erişenler, sevgiyle baktılar.

Her yere sevgiyle koştular.

Sevgiyi hissettirdiler.

Sevgiyle davrandılar.

Yûnus Emre sert bir dille, münkir olanların, iddia ile tartışma içinde olanların yâni bilmişlik içinde olanların, eksik gedik arayanların, âşıkbazların yerinin ahır olduğunu belirtir.

Ahırdan maksat hayvani duygular içinde olmaktır, kirlilikler içinde olmaktır

Yâni bedeninin hevesi peşinde olanlardır.

Hakk âşıkları kimsenin eksikliğini gediğini aramaz.

Onlar gönlünü her şeyden münezzehe olan Allah'a rabıta etmişlerdir.

Kur'ân'da insanların eksikliğini, hatasını aramayı diye bildirilir:

Hucurât Sûresi:

11: "Birbirinizin ayıbını aramayın. Birbirinize kötü isimler, kötü lakaplar takıp çağırmayın."

12: "Bazınız bazınızın arkasından çekiştirmesin, dedikodusunu yapmasın, gizli yönlerini, hatalarını araştırmasın. Sizlerden biriniz ölü kardeşinizin etini yemek ister mi? İşte tiksindiniz. Fenalardan sakının, Allah'a ortak koşmayın."

Hakikat yolunda âşk ehli;

İnsanların eksikliğini gediğini aramaz.

İnsanlara kötü mahlas, lakap takmaz.

İnsanların ırzına namusuna tasallut etmez.

İnsanları ötekileştirmez.

Her varlığı Allah'ın kulu görür.

İnsanlar hakkında bu cehennemlik bu cennetlik demez.

İnsanları inançlarına göre ayırmaz, inançlarına karışmaz.

Allah adına asla hüküm vermez.

Dini, makam, mevki, şan, şöhret için kullanmaz.

İbadetlerinde zerre kadar gösteriş içinde olmaz.

Kimsenin hakkına girmez.
Yaptığı hataları unutmaz,
Hep iyilik peşinde koşar, hep güzel sözler söyler, hep hakikatlerden bahseder.

İhtiyacı olanlara yardım eder, darda olanlara yardım eder.
Asla kendi çıkarına göre hareket etmez, kendine iyi denilsin diye hareket etmez.

Kimse hakkında zerrece kötü söz söylemez, içinden dahi geçirmez.

İşte Yûnus Emre'nin belirttiği gibi, münkirlik içinde olanlar, bilmişlik içinde olanlar, eksik gedik ararlar, insanların hatalarını görürler, kendilerini hatasız sayarlar.

İşte onlar her dâim gönül yıkarlar, gönül yapmazlar.

Oysa Hakk âşıkları, eksik gedik aramazlar.

Onlar bilirler ki insan beşerdir, şaşar.

İnsan kendi hatasını, noksanını görmeli, başkasının değil.

İnsan kendi düştüğü gafleti aramalı, başkasının değil.

İnsan her zaman kendini muhasebe etmeli, başkasını değil.

İnsan kimseyi yargılamamalı, kimseye tepeden bakmamalı.

Şimdi diğer bir dörtlüğü inceleyelim.

“Erden sana nazar ola
İçin dışın pür nur ola
Beli kurtulmuştan ola
Şu kişi ki gammaz değil.”

Er kişi bakışına eren, her varlığın Hakk'ın nûru ile sarılı olduğunu görür.

Er kişiye varıp, ondan ilim ve edep dersleri görenin içi dışı nûrlanır.

Hakk'ın nûru ile nûrlanmak, ancak er kişi sayesinde olur.

Her varlık Allah'ın nûrunun yansımasıdır.

Nûr Sûresi 35: "Allâhu nûrus semâvâti vel ard."

Meâli: "Allah göklerin ve yerin nûrudur."

Nûr Suresi 35: "Nûrun alâ nûr-nûr üzere nûrdur."

Kâinat; âmâ boyutundan nûr boyutuna, nûr boyutundan rûh boyutuna, rûh boyutundan nefis âlemine akıp gelmiştir.

Rûhdan çıkan bir filiz nefis âlemdir.

İşte o filiz bu görünen görünmeyen âlemin kendisidir

Onun için Kur'ân'da şöyle bildirilir:

Nisâ Sûresi 1: "Halakakum min nefsin vâhidetin."

Meâli: "Tek nefsten sizi halk ettim."

Âyeti incelediğimizde anlıyoruz ki, rûhdan üflenişle açığa çıkan her şey, nefis olarak belirtilmiştir.

Kur'ân'ı incelediğimizde:

Nefs; maya, cevher, asıl, hayat, kişi, kişinin bedeni, kişinin öz varlığı, varlık, beşeri boyut, bir şeyin ta kendisi gibi anlamlara geliyor.

Nefs, enfüs, nüfûs, nefes, nefâis, enfes, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Nefs; rûhun ten elbisesi giymiş boyutudur.

Nefs; kişinin öz varlığıdır.

Nefs; açığa çıkan her varlıktır.

Nefs; tüm tecellilerin kaynağıdır.

Nefs; üflenen rûh sırrıdır.

Nefs; bizzat Hakk'ın nefesidir.

Nefs; rûhun canlanması sonucu sûrete dönüşen boyuttur.

Nefs; cümle varlığın, taşıdığı vücûd boyutudur.

Âyette “sizi tek nefisten yarattım” açıklaması, bir ağaçta olan her şey, tüm yapraklar, tüm dallar, tüm çiçekler, tüm meyveler, tohumdan çıkan ilk filizde gizlidir.

İşte o açığa çıkan ilk filiz ve tüm ağaç nefistir.

Rûh câna dönüşür, cân nefse dönüşür, nefis beden olarak görünür.

Nefiste, cân da vardır, rûh da vardır.

İşte beden nefsin kendisidir.

Nefis, kişinin öz varlığıdır, öz bedenidir.

Bazı düşünürler, nefis beden ayrıdır diye düşünmüşlerdir.

Oysa, nefis beden ayrı olarak düşünülemez.

Nefis, özün şekillenmiş boyutudur.

“Her nefis ölümü tadacaktır” âyeti “her kişi ölecektir” demektir.

“Nefsini bilen Rabbini bilir” sözü “kendini bilen, kendi vücudunun sahibini bilir” demektir.

Amaç nefsi aşışmak, kötölemek değil, amaç nefsi bilmektir, nefsin sahibine arif olmaktır.

Bakara Sûresi 54: “İnne kum zâlemtum enfusekum.”

“Muhakkak ki siz, nefsinize zulmettiniz.”

“Muhakkak ki siz, kendinize zulmettiniz.”

A'râf Sûresi 23: “Kâlâ rabbenâ zâlemnâ enfusenâ.”

Meâli: “Dediler ki: Rabbimiz! Biz nefsimize zulmettik.”

Nefs âlemi dediğimiz beşeri âlemdir.

Beşer dediğimiz âlem; rûhun ten elbisesi giymiş hâlidir.

Nûr elbisesinden rûh elbisesi, rûh elbisesinden nefis elbisesi tecelli eder.

Nefs; kişinin öz varlığıdır.

Kişinin öz varlığı, beden yapısı, bedendeki tecelliler boyutu, bedenindeki rûh boyutu, nûr boyutudur.

Kişinin hem beşer yönü, hem de enfûs yönü vardır.

Niyâzî-i Mısrî ne güzel zevk etmiş.

“Beşer denen bu âlem senin sûretle şahsındır

Hakîkatta hüviyette değilsin yâ Resûlallâh.”

Nûrdan rûha, rûhdan nefse akan bir açığa çıkış, Allah’ın varlığı yaratma akışıdır.

Beşeri âlemin nûr boyutu, hamd, halk, Muhammed boyutudur:

Her bebek dünyaya geldiğinde Muhammed kanalını taşır bir halde doğar.

Her kişi; aşkı, tevâzûsu, tenezzülü, teslimiyeti nisbetince o kanaldan beslenir.

Tüm Er kişiler kendilerindeki Muhammed kanalından yâni O nûrdan beslenmişlerdir.

O nurdan gelen kelâmı etmişlerdir.

İşte Yûnus’un dediği gibi, Er kişilerin içi dışı nûr ile sarılıdır.

“Erden sana nazar ola

İçin dışın pür nur ola”

Toprak denilen yapı da nûrun, kesafet hâlidir.

Yûnus Emre bu zevkle bunu dile getirmiştir.

“Sûret topraktır diyeni, gönlüm kabul etmez anı,

Bu toprağın cevherini hazrete irgördüm ah”

Hazret makamı; Muhammed makamıdır, nûr makamıdır, halk makamıdır

Halk’tan murad deryanın damlaları gibidir.

Derya damladan damla deryadan ayrı değildir.

Onun için Yûnus Emre, bu toprağın bile, nûrdan gelen bir yansıma olduğunu zevk etmiştir.

Her varlığın nûrani yapısını görenler, bunun Allah’ın nûru olduğunu bilirler.

O nûra gark olanlar Er kişi olurlar.

Er kişilere Ermiş kişi denir.

Buradaki ermişlik, Allah'ın ulvîyetinde varlığından geçmek, eriyip gitmek, nûr ile nûrlanmaktır.

İşte onlar Yûnus'un dediği gibi kurtulmuş olanlardır.

Yâni benlikten, egodan, gururdan geçmiş olanlardır.

“İçin dışın pür nur ola, beli kurtulmuştan ola”

Ermiş kişi denilen, Kâmillik makamına ermiş kişidir.

Onlar Yûnus'un dediği gibi “Beli kurtulmuştan ola” olan kişiler “Belî” makamına ermiş kişilerdir.

Kurtuluş, belî makamına erişmekle mümkündür.

Belî makamı nedir dersek?

Kâlû Belâ ne demektir?

Belî, evet demektir

Kâlû Belâ, evet dediler demektir.

Kâlû Belâ kelimesi, Kur'ân'da A'râf Sûresinde geçer.

A'râf Sûresi 172:

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ
وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتَ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا
أَن تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ

Ve iz ehaze rabbuke min benî âdeme min zuhûrihim zurriyyetehum ve eşhedehum alâ enfusihim e lestu birabbikum, kâlû belâ şehidnâ, en tekûlû yevmel kıyâmeti innâ kunnâ an hâzâ gâfilîn

Ve iz ehaze	: Almak, çekmek, çıkarmak, sarmak,
Rabbu ke	: Rabbin, seni vücûdlandıran,
Min benî ademe	: Âdemoğullarından,
Min zuhuri-him	: Görünüş, apaçık, sırtları, vücûdları, onlar,
Zurriyyete-hum	: Züriyyet, nesil, soy, öz, genleri, onlar, kendi,
Ve eşhede-hum	: Tanık, şahit, bilen, her yerde her an hazır olan,

Alâ enfus him	: Üzerlerinde, nefsleri, kendileri, onlar,
E lestu bi rabbi-kum	: Değil miyim, Rabbiniz, siz, sizi vücûdlandırın,
Kâlû belâ	: Dediler, derler, evet, ikrar,
Şehid nâ	: Tanık, bilen, şahit olan, hakikate şahit olan, biz
En tekulu	: Söylemek, oluruz,
Yevme el kıyâmet	: Ölünceye kadar, vaktin sonu, diri olan kavuşmak,
İnnâ kunna	: Şüphesiz, doğrusu, biz olduk,
An haza gafilin	: Bunlardan, gafil, hakikatlerden gafil olmak,

Meâli: “Rabbin, Âdemoğullarının vücûdlarındaki genlerinden onların nesillerini açığa çıkardı. Onların kendi üzerlerindeki tecellileri onlara şahit göstererek, onların kendilerinden onlara her an seslenir: Sizi vücûdlandırın Ben değil miyim? Hakikatlere şahit olanlar: Evet, biz ölünceye kadar tecellilerin senden olduğunu söyleriz, doğrusu biz hakikatlerden gafil bir haldeydik, derler.”

Âyette geçen, “kâlû belâ şehidnâ”; “Bize şahit olanlar evet dediler” anlamındadır.

Yûnus Emre’nin dediği, “İçin dışın pür nur ola, beli kurtulmuştan ola” “belî diyenler kurtulmuş olanlardır, onlar Allah’a şahit olanlardır” anlamındadır.

Her yerde Allah’ın tecellilerine şahit olanlar, “Belî-Evet Sensin Yâ Rabbi” makamına ererler.

Belî makamı öncelikle kişinin kendi vücûd boyutudur.

İnsan kendi vücûd boyutunda, vücûdun Rabbine ait nice niteliklere bir bir şahit olarak, vücûdun sahibine şahit olur ve “Belî-Evet Rabbim, sensin Rabbim” der.

Eşhedü makamı, kişinin kendinde Allah’a şahit olma makamıdır.

Allah’a şahit olmanın yolu, Allah’a şahit olanı bulmakla olur.

Allah'a şahit olan kişi, Belî makamına ermiş kişidir, yâni Kâmil kişidir.

Kâmil kişi, insanı kendi bedenine döndürür, o beden in işleyişini anlamanın yolunu gösterir.

Kâmil insan, Allah'ın ilmini takip ederek kâmil insan olur.

Kâmil kişi, ilmin ilim olduğunu bilir ve o ilim üzere hareket eder.

İlim, varlığın özünde satır satır yazılı olan varlığın var oluş hakikatidir.

Buradan okuyan kişi kemâlata ulaşır.

Kâmil kişi; var oluşu ve var edeni anlamak isteyen kişiye, nereye bakmasını, nasıl bakmasını, varlığı nasıl okuması gerektiğini bildiren kişidir.

İnsan Allah'a kendi vücûd boyutunda şahit olmalıdır.

Allah'ın insanın beden boyutundaki esması Rabb esmasıdır.

Rabb, bedenleri tutan Allah'ın zâtına işaret eder.

İnsanın Rabbine yâni vücûdunun sahibine şahit olması, nefsinin yâni kendini bilmesi ile mümkün olacaktır.

Nefsini bilen kendini bilir denmesi, kişinin vücûduna ârif olmasına işaret edilir.

Nefsini bilen kendini bilir, kendini bilen, kendi vücûdunun sahibi olan Rabb'i bilir, Rabb'ini bilen cümle varlığı tutanı bilir.

Bir bedendeki Allah boyutu Rabb'dır.

Tüm bedenlerin tek sahibi Allah'tır.

Yâni damladaki derya Rabb'dır.

Deryadaki damlalar birliği Allah'tır.

İşte insan, bedenine dönmeli, bedeninin nasıl var olduğunu düşünmelidir.

İnsan, kendi beden şehrinin kapısından girmeli, beden in sahibine orada şahit olmalıdır.

Kişinin, Allah'a şahit olacağı yer, kendi bedeni ve tüm varlığın bedenidir.

Kişi, Allah hakikatini, ancak ve ancak kendi vücûduna dönüp, orada bulacaktır.

Kişi, kendi bedenini inkâr edemeyeceğine göre, amaç o bedenin nasıl var olduğunu anlamaya çalışmaktır.

Kişi, işte o zaman Allah hakikatine erecektir.

İnsan kendine şah damarından yakın olan Allah'a kendinde şahit olmalıdır.

Hacc Sûresi:

26- İbrâhim'e, Bizi kendi vücûd evinde bulacağımı belirttik. Bana hiçbir şeyi ortak koşma, hakikatlerin arayışında olanlar için, tüm varlığı tutanı ve tüm varlıktaki nitelikleri ve tüm varlığıyla teslim olmayı anlamak isteyenler için, gönül evimi temiz tut, diye bildirdik.

Zâriyât Sûresi:

20- Hakikatleri kesin olarak anlamak isteyenler için yeryüzünde deliller vardır.

21- Kendi iç âleminizde deliller vardır. Hâlâ bakıp da görmez misiniz?

Kur'ân'ı incelediğimizde görüyoruz ki kişi Allah hakikatine, kendi vücûd boyutunda şahit olacaktır.

Kişinin bedeni, tüm ilâhî sırları barındıran canlı bir kitaptır.

Her varlık, ilâhî sırları barındıran canlı bir kitaptır.

Kişi, kâinatın sırlarına ulaşmak istiyorsa, kendi vücûdunu iyi okumalıdır.

Allah'a şahit olmanın yolu; Hazreti Âdem'den beri gelen, Hazreti İdris'le dersler oluşturulan, Hazreti İbrâhîm'le fenâ makamları, Hazreti Muhammed'le bekâ mertebeleri olarak düzenlenen, İlm-i Tevhîd dersleri ile mümkündür.

İlm-i Tevhîd dersleri, bir Mürşid-i Kâmil'den alınır.

İlm-i Tevhîd dersleri; Hazreti İbrâhîm'in oluşturduğu fenâ makamları ve Hazreti Muhammed'in oluşturduğu Bekâ meratiplerinden oluşur.

Fenâ makamları, tecelliler makamlarıdır.

Zâkir olanın, fâil olanın, mevsûf olanın, mevcûd olanın Allah olduğunu anlamanın, varlığın kendinde Allah'a, Allah'a ait olan âyetlerle-işaretlerle şahit olma makamlarıdır.

Fenâ, gelip geçen, yok olan, değişen, Âdem, toprak, dünya demektir.

Fenâ makamlarında talebe, kendi bedeninin fâni oluşunu ve bedeninin sahibini idrak eder.

Fenâ makamları beşerî âlem ile ilgilidir, o beşerî âlem, tüm nitelikleri ile tüm özüyle bekâdan ayrı değildir.

Buzu beşerî âlem olarak düşünelim, buz eridiğinde oluşan su onun özüdür.

Bekâ meratipleri, rûh, nûr, Hû, ehâdiyet ve âmâ boyutlarından oluşur.

Bekâ'nın açılımı, fenâ âlemini açığa çıkarır.

Yâni tohumun açılımıyla, ağaç açığa çıktığı gibi, bu âlem de bâki olanın fenâ âleminde kendini göstermesidir.

Bekâ makamları; varlığın geldiği kaynak, öz boyuttur.

Allah'a şahit olmak isteyen insan, bir Kâmil insanın vesilesiyle, kendine döner, kendi bedeninin yaratılışını anlamaya çalışır.

Allah bize şah damarımızdan yakınsa, O bizdedir.

Bizim de O'nu bilmemiz için, kendimizi bilmemiz gerekir.

Kişi bilmelidir ki, kendi enfûsî boyutu tüm soruların cevaplarının olduğu yerdir.

Resûl, Nebî dediğimiz gönül erleri, kendilerinin ve varlığın enfûsî sistemi olan mânâ âleminde vahiyle beslendiler.

Kendini bil öğretisi; kişinin aradığı hakikatlerin kendinde olduğunun bildirilmesidir.

Yûnus Emre:

İlim ilim bilmektir
İlim kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsen
Ya nice okumaktır.
Hace Hoca Bektaşî Veli:
Dervişlik hırkada taçta değildir,
Hararet nardadır, saçta değil,
Her ne arar isen kendinde ara
Kudüs'te, Mekke'de Hac'da değildir.
Kur'ân "Oku" ile başlar.
Yâni "Kendini oku."
Yâni "Kendini bil."
Vücûd Hakk'ın evidir, edep eyle hâlini
Gönlün ise Kâbe'dir, temiz eyle gönlünü.
Kamil insanlar hep bildirmişler.
Kendini bilen Rabbini yâni kendi vücûdunun sahibini bilecektir.

Tüm varlığın sahibini bilecektir.

Allah hakikatini anlamanın yolu, kişinin kendini bilmesinden geçmektedir.

Kendini bilen, varlığın varoluşunu da anlar ve varlığın bir-biriyle bağını da anlar ve tüm varlığı tutan kudreti de anlar.

Allah hakikatine kendinde ve varlıkta şahit olan kişi, Kâmil makamına erecektir.

Kâmil kimse, her varlıkta Allah'ın tecellilerine şahit oldukça "Belî-Evet" makamına erişir.

İşte Belî makamına, Fenâ ve Bekâ makamları görülerek erişilir.
Hazreti İbrâhîm'in düzenlediği İlm-i Tevhîd derslerinden fenâ makamları kısaca şöyledir.

Zikrullah:

Sâlik, Zikrullah dersinde, Zâkir ve zikir hakikatine erer.

Zâkir olan Allah'tır, Allah her varlıktan her an zikredendir.
Zikir, varlıktaki hiç bitmeyen ilâhî rezonans, ilâhî tınıdır.
Zâkir ve zikir birbirinden ayrı değildir.

Zikir, varoluşun ilk ve her an devam eden ilâhî terennümüdür.
Cümle varlık zikirle var olur, zikirle sarılıdır, zikirle korunur, zikirle sürüp gider.

Hicr Sûresi 9: "İnnâ nahnu nezzelnez zikre ve innâ lehu le hâfizûn."

Meâli 1: "Muhakkak ki bütün her şey zikrimizle açığa çıkar ve muhakkak ki her şey zikrimizle muhafaza edilir."

Meâli 2: "Şüphesiz Biz her yerden zikrimizi sunarız ve her şeyi onunla koruruz."

Zikir, Zâkir hissine eren talebeye Tevhîd-i Efâl tebliğ edilir.
Tevhîd-i Efâl:

Tevhîd-i Efâl, efâlin birliği demektir.

Bir işe fiil, birçok işe ise efâl denir.

Tevhîd-i Efâl bütün işlerin bir iş olduğunu bilmektir.

Sâlik bu derste, kendinde ve her varlıkta her an işleyenin Allah olduğunu idrak eder.

Varlığın varoluşundaki işleyiş ve varlığın sürüp gitmesindeki işleyiş Allah'ın işleyiştir.

Hiçbir kimse fiilinin hâlîki değildir, yâni hiç kimse kendi varlığını var edemez ve kendi vücûdundaki işleyişin fâili olamaz.

Hâlîk ve fâili muhtar Hakk teâla hazretleridir.

Hiç kimse kâlbini attıramaz, nefes alıp verişini yapamaz, karnını dolaştıramaz, hücrelerinin işleyişini yapamaz.

Kişinin bedeninde her an devam eden faaliyetin, yâni işleyişin sahibi Allah'tır.

Sâlik, bu derste kendine nisbet ettiği işleyişin Allah'a ait olduğunu anlar ve "ben işlerim" gafletinden kurtulur.

Sâlik bu derste, fiil, efâl, mefûl, amel inceliğini tefekkür ederek, bu dersi anlamaya çalışır.

Fiil, fâil, mefûl, amel inceliği çok önemlidir.

Yûnus Sûresi 36: "İnnallâhe âlîmun bimâ yefalûn."

Meâli: "Muhakkak ki Allah ilmin sahibidir, her varlıkta fâil olandır."

Fiil, fâil konusu, bir ilmî tefekkür üzere öğrenilecektir.

Fiil, fâil, amel konusu Tevhîd derslerinin temelidir.

Bunu anlayan talebe, bedende olan işleyişin Allah'a ait olduğunu, o işleyişi alet ederek yapılan eylemlere "amel" dendiğini idrak eder.

Bunu anlayamayan talebe, kötülükleri de Allah'tan bilir.

İnanç topluluklarında; "ben atmadım Allah attı, ben yapmadım Allah yaptı, o öldürmedi Allah öldürdü, şer de Allah'tandır" diye anlatılan bilgiler, fiil, fâil, âmel konusunu idrak edemekten kaynaklanır.

İnanç toplulukları, Kur'ân'da bazı âyetleri örnek gösterirler.

Enfâl Sûresi 17: "Fe lem taktulûhum ve lâkinnallâhe katelehüm ve mâ rameyte iz rameyte ve lâkinnallâhe ramâ ve li yubliyel mu'minîne minhu belâen hasenâ innallâhe semîun âlîm."

Bazı Meâller: "Onları siz öldürmediniz fakat Allah öldürdü. Attığın zaman da sen atmamıştın, fakat Allah atmıştı. Allah bunu, inananları güzel bir imtihana tabi tutmak için yapmıştı. Doğrusu O işitir ve bilir."

Tevhîd-i Kur'ân Meâli: Sen bir güçle bir şey yaptığında o güç senin değildir, fakat o güç Allah'ındır. Gücü kendine nispet edip, gücün Allah'a ait olduğunu anlayamayanlar kendilerine yazık ettiler, işte o hâlde olanlara siz yazık etmediniz. Mü'minler başlarına gelen sıkıntıları dikkatlice düşünürler, ondan güzel bir ders çıkarırlar. Muhakkak ki Allah işittirendir, ilmin sahibidir."

Âyeti incelediğimizde, insan bir şey yaptığı zaman, vücûdunda olan bir güçle yapar, o güç Allah'a aittir.

İnsan, bedenindeki gücü kullanarak yâni onu alet ederek bir şey yapar.

Kişinin bir şey atması, o güç iledir.

İşte bedendeki kudret sahibi Allah'tır, beden her an o kudret ile işlemektedir.

Fiil ile yapılan eylem arasındaki bağ, fiil fâile aittir, eylem kişinin tercihiyle kişiye aittir.

Kişinin bedenindeki işleyişin fâili Allah'tır, fiil fâilden ayrı değildir, beden fâilin fiiliyle işlemektedir, bedendeki fâil bedenin Zâtıdır.

Kişinin yaptıklarına, eylemlerine amel denilir.

Kişi iyi bir şey de yapsa, kötü bir şey de yapsa, bedeninde Allah'ın fiili olmadan yapamaz, kişi yapacağı eylemi, fiili alet ederek yapar.

Kişinin ne yapıp yapmayacağı, onun tercihlerine, kararlarına bırakılmıştır.

İyi bir eğitimden geçen, edep ve ilim üzere yetiştirilen kişinin tercihleri, kararları, hayr üzere olacaktır.

Ama iyi bir eğitimden geçmeyen, bâtil ve zararlı bilgilerle yetiştirilen kişinin tercihleri, şer üzere olacaktır.

Böyle kişiler kötülüğü de Allah'tan bilecektir.

Oysa Kur'ân'da "Allah kötülük veren değildir" diye bildirilir.

Nisâ Sûresi 40: "İnnallâhe lâ yazlimu miskâle zerreh."

Meâli: "Şüphesiz Allah zerre kadar kötülük vermez."

Talebe bu derste bedenindeki işleyişi ve o işleyişle yapılan amellerini çok iyi tefekkür etmelidir.

Kişi, kendi tercihlerinden, kararlarından ve bunların sonucu yapmış olduğu amellerinden sorumludur.

Enbiyâ Sûresi 23: "Lâ yuselu ammâ yefalu ve hum yuselûn."

Meâli: "Allah fiilinden sorumlu değildir. Ama insanlar amellerinden sorumludurlar."

Kendindeki ve her varlıktaki fiil, fâil hakikatini anlayan kişi sâlih amel üzere olur.

Bunu anlayamayan kişi ise zalim amel üzere olur.

Kur'ân'da birçok âyette sâlih amelden ve zalim amelden bahsedilir.

Talebe bu derste, daha önce iyi ve kötü diye adlandırdığı kişilerin, bedenlerinde olan işleyişi yapanın Allah olduğunu anlayacak ve eski bakışı değişecektir.

İyi ve kötü denilen şey, kişilerin amellerine, hâllerine nispet edilir.

Kişilerinin bedenine iyi ya da kötü bedenli denilemez.

Bedenler Allah'ın tecelli tezâhürüdür.

Bu makamda sâlik, iyi, kötü diye eski bakışına takılmadan yalnızca kendindeki ve her varlıktaki işleyişi anlamaya çalışacak.

İyi ya da kötü hâller kişinin Hakk'ı idrak edip etmemesiyle ilgilidir. Bunu dersleri ilerledikçe anlayacak.

Tevhîd-i efâl' in râbitası: "Lâ fâile illAllah"tır.

Yâni "Allah'tan başka işleyen yoktur."

Gerek enfûsümüzde, gerek afâkımızda tüm varlıktan her an işleyen Allah'tır.

Bütün varlıktan her an işleyen Allah'tır.

Allah'ın işleyişi ile bu varlık var olur.

Hiçbir varlığın kendi işleyişi yoktur ve kendini var etmemiştir.

Özetle, bizim kendimize nispet ettiğimiz fiilimiz fâni, Hakk'ın fiili bâkidir.

Bizim fiilimiz zaten fâni idi ve elân da öyledir ve yoktur.

Biz bilmezlikle Hakk'ın fiilini bizim zannederdik.

Şimdi bütün fiillerin Hakk'ın olduğunu anladık.

Bizim kendi varlığımızdaki işleyişte, iktidarımız ve ihtiyarımız yoktur.

Kâlb sahibi olan kişi hayr üzere olur.

Kendi hevâsı üzere olan kişi şer üzere olur.

Yâni hayrın mecrası kâlbdir.

Şerrin mecrası kişinin kendisidir, hevâ boyutudur, aileden gelen toplumdaki gelen ayrımcılık içeren bilgisel kodlamalardır.

Yâni hayr Allah'tan, şer kişinin kendindedir.

“Hayrı Allah'tan şerri kendinizden bilin” âyeti buna işaret eder. (Nisâ Sûresi 79)

Tevhîd-i efâl dersini anlayan talebeye, Tevhîd-i Sıfat tebliğ edilir.

Tevhîd-i Sıfat:

Tevhîd-i Sıfat demek, sıfatın birliği demektir.

Bu cümle âlemde görünen sistemin hepsi bir sıfattır.

Bir Zâtın sıfatlarıdır.

O da kendi Zâtı ile kâim olan Allahu teâlanın sıfatlarıdır.

Enfüste ve afakta, sükûn ve harekette görünen sıfatlar Hakk'ın sıfatlarıdır.

Yâni kendimizdeki ve gördüğümüz her varlıktaki sabit olan sıfatlar, Hakk'ın sıfatlarıdır.

Cümle varlık Hakk'ın sıfatları ile donatılmıştır.

Her varlıkta, her ne kadar Hakk'ın sıfatlarının mazharı tam değilse de mazharı nakısıdır, mazharı tam ancak insandır.

Hakk'ın mâhlukata taallûk eden sıfatları sekizdir.

Bunlar şunlardır; Hayat, İlim, İrade, Semi, Basar, Kudret, Kelam ve Tekvin.

Bu sıfatlara “Sıfatı Subutiye” denir.

Subutiye demek; Hakk'ın Zâtına sabittirler demektir, değişmeyen demektir.

Hakk'ın Zâtı bâki olduğu gibi, sıfatları dahi Zâtı ile bâkidir.

Kıyamları Zâtullah ile kâimdir, kendilerine ait vücûdları yoktur.

Hakk'a mahsus olan bu sıfatların cümlesi, insanda mevcut olup, tecelli etmiş ve bütün sıfatları ile âlemi ihâta etmiştir.

Zaten ucu bucağı olmayan bu âlem, işte bu sekiz sıfattan ibarettir.

Bu sıfatlar kalkmış olsa âlem yok olur.

Demek oluyor ki bizim âlem dediğimiz Hakk'ın kendi sıfatlarından ibarettir.

Talebe bu derste her bir sıfatı ince ince tefekkür eder.

Kendine nisbet ettiği sıfatların, Allah'a ait olduğunu idrak eder.

Mürşid-i Kâmil'in sofrasında her bir sıfatın kendindeki ve varlıktaki karşılığını anlamanın sohbetine katılır ve tefekkürünü daha da güçlendirir.

Tevhîd-i Sıfat makamının râbitası:

“Lâ mevsûfe illaAllah” yâni “Allah'tan başka mevsûf yok”

Mevsûf; vasıflanan, sıfatlanan, sıfatların sahibi demektir.

Yâni bu âlemdeki sıfatlar Allah'ın sıfatlarıdır.

Hiç kimsenin kendine ait sıfatları yoktur.

Bizim sıfatlarımız var ise de, fâni ve topraktır.

Hakk'ın sıfatları bâki ve nûrdandır.

Bir adam öldüğünde onu tenesire uzattıklarında onun, gözü, kulağı ve dili vardır, ama görmez, işitmez, söylemez.

İşte bizim kul sıfatları denilen onlardır.

Hakk'a nisbet edilen nûr sıfatlar ondan çekilince, onlar kuru bir alet gibi kalır, toprağa gider.

İşte sâlik, Tevhîd-i Sıfat makamında: “La mevsûfe illAllah” şahitliğine erişecek ve Hakk'ın sıfatlarından başka bir şey görmeyecek.

Sâlik, derslerin keyfiyetini tam anlayabilmek için, kendi gibi İlm-i Tevhîd yolunda olan dostları ile konuşup sohbet etmeli ve idrak edemediği konuları sorup öğrenmeye çalışmalıdır.

Sohbetlerde dostlar, Tevhîd derslerini iyi anlayabilmek için, birbirlerine yardımcı olurlar.

Sohbetlerde her soru, tefekkürlere kapılar açar, herkes nasibi kadar lütûflanır.

Tevhîd-i Sıfat makamını idrak eden talebeye, Tevhîd-i Zât makamı tebliğ edilir.

Tevhîd-i Zât:

Tevhîd-i Zât; Zâtın birliği, tek Zât demektir.

Rabb makamıdır, Rububiyet makamıdır.

Rabb, Allah'ın vücûddaki karşılığıdır.

Enfüste ve afakta, sükûn ve harekette görünen vücûd Hakk'ındır.

Hakk'ın vücûdundan gayrı vücûd yoktur.

Fakat bu görünen sûretlere Hakk'ın vücûdu denmez.

Etten kemikten oluşan yapıya beden denir, sûret bedenlerini tutan vücûda, "vücûd" denir

Hakk'ın vücûdunda değişme yoktur.

Bu gördüğümüz sûretlerde ise değişme ve kaybolma vardır.

Bugün var görünen bedenler yarın yok olup gider.

Fakat bu sûret vücûdlarını tutan vücûd Hakk'ındır. İşte vücûdu mutlak odur.

İşte bu âlem bir ağacın gölgesine benzer.

Ağacın gölgesi inkâr olunmaz, yerde bir karaltı görünür, ama kendi vücûdu yoktur. O gölge ağacın vücûdu ile durur.

İşte bu âlemdeki varlıklar gözümüze görünüyor, ama kendi vücûdları yoktur.

Hakk'ın Zâtının gölgesidir. Hakk'ın Zâtı ile dururlar.

İşte bu makamda her şey her an fânidir. Zâtı mutlak bâkidir.

Talebe, bu makamın zevk ve şuhudunda, Hakk'ın Zâtından gayrı bir şey görmez.

Bu makamın zevkinde, ne yer, ne gök, ne dağlar, ne denizler, ne bilinen, ne bilinmeyen, hiçbir şey yoktur.

Çünkü kendi Zâtından başka bir şey yok ki O'na var densen, O'nu bilsin.

Bu makamda cenabı Hakk kendi Zâtında kendi Zâtını kendi Zâtı ile şuhud eder.

Misal: Nasıl ki bir gemi ile engin denize açılınca hiç kara görünmez, her taraf sudur ve denizden başka bir şey göremediğimiz gibi.

Talebe, Tevhîd-i Zât makamında, bu âlemi bir gölge mesa-besinde görüp, Zâtullahtan başka bir şey olmadığını, her şeyin kendisiyle beraber hiç olduğunu, gölge gibi görünen bu âlemin hakikatleri bir vücûd olup, bir Zât olduğunu şuhud eder.

Sâlik şuhud edecek dediğimiz zaman, bu bile anlatmak için bir tâbirdir.

Yoksa bu makamda hiç kimsenin ve sâliğin varlığı yok ki şuhud etsin.

Sâlikteki şuhud da, tefekkür de, idrak da Hakk'ındır.

Bu makamda akıl, tefekkür her şey teslim olur.

Bunun için Hakk kendi Zâtını, kendi Zâtı ile şuhud eder.

Bu makam fenâfillâhın nihâyetidir.

Bu yerde sâlik, ölmezden evvel ölmenin sırrına erişir.

“Mutu kable ente mutu” “ölmezden evvel ölünüz” hakikati budur.

İşte sâlik kendi varlığının, Hakk'ın varlığı olduğunu, kendinin bir gölgeden ibaret olduğuna ârif olunca, yok oldu, öldü demektir.

Bekâ meratibleri Hazreti Muhammed tarafından düzenlenmiştir.

Tarife sığmaz, kelimelerle anlatılamaz.

Bekâ meratibleri; Makam-ı Cem, Hazretül Cem, Cemül Cem, Ehadiyet ve Âmâ olarak sunulmuştur.

Bedeninden geçen fenâfillah olan talebeye; Rûh boyutu, Nûr boyutu, Hû boyutu, Ehâdiyet ve Âmâ boyutları zevk ettirilir.

Bu meratibler bedensiz Ulvî boyutlardır.

Tarife gelmese de talebeye tebliğ-i zevk ettirilir.

Makam-ı Cem'de sâlik, Hakk zahir, Halk bâtın zevkine erer, üflenen rûh sırrına erer.

Bu meratib, sonsuz olan âlem Hakk'tan başka bir şey değildir zevkinin olduğu yerdir.

Bu meratibde sâlik, cümle âlemi beyaz bir bulut gibi ya da sonsuz bir deniz gibi zevk eder, tüm varlık o beyaz bulutun içinde ya da denizin içinde kaybolmuştur, görünmez olmuştur.

Hazretül Cem'de sâlik, Halk zâhir Hakk bâtın zevkine erer, nûr alâ nûr sırrına erer.

Bu meratibde sâlik, her varlığı denizin damlaları gibi görür, bedensiz görür, bir nûr olarak görür.

Mutlak nûr Hakk'tır, damlalar boyutu nûr Halk'tır.

Halk, Hakk birbirinden ayrı değildir.

Bedenin hücrelerden ayrı olmadığı gibi, damlalar deryadan ayrı değildir.

Makam-ı Cem, mutlak nûrdur. Vahdet makamıdır.

Hazretül Cem, damlalar boyutu nûrdur. Kesret makamıdır, bu makamdaki kesret damlalar boyutudur, her varlık tek olan nûrun damlalarıdır.

“Nûr alâ nûr” âyeti buna işare eder. (Nûr Sûresi 35)

Bu makamdaki damla nûrun adı “Muhammed” dir.

Bu âlem Muhammed boyutunun şahıs ve sûretidir.

Hakikat boyutu ise nûrdur.

Bu makamın zevkiyle Niyazi Mısri şu mısraları yazmıştır.

“Beşer denen bu Âlem ki senin sûretle şahsındır

Hakikatte hüviyette değilsin ya Resulallah”

Her varlığın hüviyeti Hakk'tır yâni nûrdur.

Cemül Cem meratibi ise, iki cem'in cem'idir.

Bu makam “Hû” makamıdır.

Bu makamın zevki keyfiyeti şöyledir: “Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın.”

Yâni: “Evveli Hakk, âhiri Hakk, zâhiri Hakk, bâtını Hakk.”

Hazreti Muhammed’in “üç cumayı terk etmeyin” sözü, üç cem olan “Makam-ı Cem, Hazretül Cem, Cemül Cem” Ulvî makamlarıdır.

Hazreti Muhammed, üç cem’in zevki keyfiyetinden kopmanın demek istemiştir.

Üç cem makamının zevkiyle âleme bakan, Halk’ta Hakk’ın vechîni görür ve o şuurla yaşar.

İşte Belî makamına eren, Allah’a kendinde ve varlıkta şahit olmuştur.

Ve kâlbem;

Evet, Sensin.

Evet, tüm varlığın sahibi Sensin.

Evet, tüm varlıkta Zâkir olan Sensin.

Evet, tüm varlıkta Fâil olan Sensin.

Evet, tüm varlıkta Mevsûf olan Sensin.

Evet, tüm varlıkta Mevcûd olan Sensin.

Evvel olan, Âhir olan, Zâhir olan, Bâtın olan sensin, demiştir.

İşte, Belî makamına eren, her varlıkta Allah’a şahit olarak, kendi vücûdunu ve tüm varlığı tutan tek kudretin Allah olduğunu anlar ve O’na teslimiyet içinde olur.

O kimse, vücûdu kendine nispet etmez, vücûdun Zâtına teslim olur.

Cümle varlığın Hakk’a secdesine şahit olur.

Tüm varlıkta Hakk’ın yüzünü görür.

Tüm varlığın her an Hakk’a bağlı olduğunu görür.

Varlıkta varlığı tutan Hakk’ı görür.

Bir damla misali deryadan ayrı olmadığına şahit olur.

Tüm varlıkta üflenen rûh hakikatine şahit olur.

Tüm mevcudatı her an tutan, her an kendi bedenini işle-
ten Zâta şahit olur.

Kesret âlemi gibi görünen âlemin vahdet olduğuna şahit olur.
Zamandan zamansızlığa geçer.

Bedenden bedensizliğe geçer.

Nûr alâ nûr makâmına erer.

Ve böylelikle Kâmil insan makamına erer.

Kâmil insan:

Her an Allah'ın ulvîyetinin hissiyle yaşar.

O her an Allah ile beraber olduğunun şuuruyla yaşar.

O, insan makâmına gelmiş olan kişidir.

Baktığı her yerde varlığın ardında varlığın sahibini görendir.

Varoluşun ve var edenin hakikatine ulaşmış kişidir.

Allah hakikatine ulaşmış kişidir.

Rahîm ve Rahmân boyutlarına ulaşmış kişidir.

İlmel Yakîn, Aynel Yakîn, Hakkâl Yakîn boyutlarına ulaş-
mış kişidir.

Asla kendilerini makâm sahibi görmezler, tüm makâmların
sahibinin Allah olduğunu bilirler.

Cümle varlığa bir gözle bakar.

Birden çıkan birleri seyreder.

Her bir birin üzerinde yüklü olan işaretleri bilir.

Akışın nereden geldiğini nereye gittiğini sezer.

Çiftçinin tohumdan ne çıkacağını, ne zaman çıkacağını ve
nasıl şekillenip nasıl meyve vereceğini bildiği gibi, Kâmil kişi
de varlığın akışını ve olayları görür.

İlim üzere, irfân üzere hareket eder.

Asla sûret görmez, nûrun akışının seyrindedir.

İşaretleri okuyabilir.

Yaratılışın boyutlarına ulaşır, okumayı oradan yapar.

Her bir boyutun açığa çıktığı ana kaynağa erebilir.

Her bir boyuttan akan akışı seyredebilir.
Varlığın sınırlarını görür, akışını görür, nihâyetini görür.
Üflenen Rûh'un ne olduğunun keyfiyetindedir.
Halk'a Hakk nazarıyla bakar.
Deryanın ve dalgaların seyrindedir.
Hakk deryadır, Halk deryanın dalgasıdır, bu şuurdan hiç
ayrılmaz.

Tevhîd şuuruyla hareket eder.
İlâhi aşkın ulvîyetine ermişlerdir.
O aşk ile yaşarlar.
Onun gönlünde dünya kaygısı kalmaz.
Onunla oturanın gönlüde farklı bir huzur oluşur.
Davranışları, sözleri hep Allah'ı hatırlatır.
Gönüllere ilâhî aşk eker.
Kimseyi asla karamsarlığa sürüklemez.
Korkutmaz, ümit verir.
Ayrı bir huzur verir, moral verir, sizi güçlü hissettirir.
Güler yüzlüdür, hizmet ehlidir.
Çevresine hizmet eder.
İşte tüm Er kişiler Allah'ın nûruyla nûrlanmışlardır.
Onlar Yûnus'un dediği gibi "için dışın pür nur olmuş olan-
lardır, kurtulmuş olanlardır."

Onların sevindirici özelliği vardır.
Merhamet duyguları çok gelişmiştir.
Her zaman çevresine merhamet üzere davranırlar.
Gönülleri Allah'ın rahîm, rahmân boyutuna rabîta hâlidir.
Tüm sözleri, eylemleri, tüm düşünceleri ilâhi aşka dayalıdır.
Biz seni âlemlere rahmet üzere gönderdik âyetine mazhar
olmuşlardır.

Rıza-yı ilâhiyi bilirler o rıza üzere hareket ederler.
Niçin yaratıldıklarını bilirler.

Şefkat doludurlar.
Koruyucu özellikleri vardır.
Dedikodu bilmezler, zerre kadar zarar verme özellikleri yoktur.
Başkaları hakkında konuşmazlar, varlığın oluşunun özelliklerini konuşurlar.
Kimseyi üzmezler, kandırmazlar, kimseyi kullanmazlar.
Kimseye sesini yükseltmezler.
Onlar incitmekten ve incinmekten geçmişlerdir.
Onlar hikmet ehilleridir.
Her şeyin iç yüzünü görürler.
Her şeyde Allah'ın nice mesajları vardır diye düşünürler.
Toplumda onlar, düşüncelerinden dolayı, eylemlerinden dolayı hor görülse de onlar asla kimseye hor bakmazlar.
Onlar herkesin bedeninde Allah'a nazar ederler.
İşte onlar Allah'ın nûrunda ermiş kişilerdir.
Onları kötülese de, onlar kimseyi kötülemez.
Çıkar için, makam için, şöhret için koşmazlar.
Hizmet için, birliktelik için, huzur için koşarlar.
İlimden fenden ayrılmazlar, çalışkandırlar, üretkendirler.
Ârif olmayı tavsiye ederler, yâni ilim üzere hareket etmeyi tavsiye ederler.
Kötülükten uzak durmayı, kötülüğe engel olmayı tavsiye ederler ve bunun metodunu öğretirler.
Asla aslı olmayan bilgilerle, oyalanmazlar, oyalamazlar.
İnanç ayrımı yapmazlar.
İnsanların inançlarına, ibadetlerine, ibadethanelerine bakmazlar, sadece bedenlerin tecelli boyutuna bakarlar.
İnsanların sıkıntılarında yol gösterirler ve bu yol merhamet üzeredir.
Gayretlidirler, çalışkandırlar, üretkendirler.
Cinsiyet üzere bakmazlar, ünsiyet üzere bakarlar.

Kibirleri asla yoktur.

Riyâ bilmezler.

Dünyanın neresinde bir kişi sıkıntı çekse, o sıkıntıyı hisse-
derler ve onun için koşarlar.

İnsanların sırlarını dinlerler ve onlara yol gösterirler.

Gönüllere kodlamalar yaparlar.

Asla kendi şahsi çıkarları için yaşamazlar, hep başkalarına
hizmet için koşarlar.

Geleceği şekillendirirler.

Hakkâ Sûresi 23: “Kutûfuhâ dâniyeh.

Kutûfu-hâ : Kâmil olan, olgunlaşmış meyveleri, toplanmış,
olgun,

Dâniyetun : Yakın, yakınlaşmış durumda, tenezzül etmiş,

Meâli: “Yakınlığı anlayıp kâmil olmuştur.”

Hakkâ Sûresi:

21- İşte o hakikatleri anladığında, yaşayışı mutluluk içinde
olur.

22- Yüce hakikatlerin huzuru içindedir.

23- Yakınlığı anlayıp kâmil olmuştur.

24- Vaktini bir gayret içinde geçirip, hakikatleri anladığın-
dan dolayı mutludur ve hakikatlerden yararlanır ve hakikatle-
rin hissiyatındadır.

Enbiyâ Sûresi 107: “Ve mâ erselnâke illâ rahmeten lil âlemîn.”

Ve mâ erselnâ ke : Göndermedik, sunmadık, açığa çıkarmadık,
sen,

İllâ rahmeten li el : Sadece, ancak, rahmetten başka, âlemler
âlemîn için, kimseler, herkes için,

Meâli 1: “Seni âlemlere rahmet olmaktan başka bir şey için
göndermedik.”

Meâli: “Biz seni bütün her şeye rahmet ile davranmandan başka bir şey için açığa çıkarmadık.”

İşte Er kişiler, çevrelerine rahmet olurlar.

Her davranışları merhamet üzeredir.

Onlar Hazreti Muhammed’in makamıyla müşerref olmuşlardır.

Âl-i İmrân Sûresi 80: “Ve lâ yemurekum en tettehizûl melâikete ven nebiyyîne erbâbâ.”

Meâli: “Ve siz varlığın işleyişini anlamayı terk etmeyin, varlıktaki gücü anlayın, hakikatlere sınımsız sarılın ve hakikatleri bildirin ve kâmil kimseler olun.”

Âyette geçen “Erbâb”; Er kişi, Kâmil kişi, ten kapısının ardına geçen kişi, Allah’a erişen kişi, Allah’ı bilen kişi demektir.

Nahl Sûresi 43: “Ve mâ erselnâ min kablike illâ ricâlen nûhî ileyhim.”

Meâli: “Kâmil insanlar, bizi bildirmekten başka bir şey için açığa çıkmadı.”

Burada geçen ricâl kelimesi de; Kâmil kişi, konusuna ehil olan kişi, ehlullah, aslına erişmiş kişi, hakikate rücû etmiş kişi demektir.

Nûr Sûresi 37: “Ricâlun lâ tulhîhim ticâratun ve lâ beyun an zikrillâhi ve ikâmis salâti ve îtâiz zekâti yehâfûne yevmen tettekallebu fihil kulûbu vel ebsâr.”

Meâli: “Hakikatlerin bilgilerini alıp vermede kâmil kişilerin dikkatleri dağılmaz ve onlar Allah’ın zikrinden ayrılmazlar ve her an Hak’a bağlılık şuuruyla hareket ederler ve temizlenme içinde olup kendindekini paylaşırlar. Kâlblerinin dönmesinden her vakit çekinirler ve onlar basiret sahipleridir.”

Nûr Sûresi:

34- Doğrusu size apaçık görünen tüm varlığı, âyetler olarak sunduk. Sizden önceki kimselerin misallerini, fenalardan sakınıp ortak koşmamanız, öğüt almanız için aktardık.

35- Allah göklerin ve yerin nûrudur. O'nun nûrunun misali; bir hücredeki kandil gibi, oradan ışık ışığını her an yansıtır, iç âlemden dış âleme parlayan bir yıldız gibi. Kutsal bir özden gelen, bir asliyetten haber verir gibi. Doğuda hiçbir şey olmasın ki ve batıda hiçbir şey olmasın ki o özendir ışığın yansımaları ve hiçbir şey yoktur ki o nur ona temas etmesin. Nûr üzerine nûrdur. O nûru anlamak isteyen kimse için Allah bütün her şeyden yol gösterendir ve Allah insanlar için misaller sunar ve Allah bütün her şeydeki ilmin sahibidir.

36- Allah tüm sûret vücûdlarını tutandır. Tüm varlık O'nun zikrini ve O'nun yüceliklerini gösterir. O, tüm varlıkta işaretleriyle kendini gösterendir. O'na ait olan tecelliler, sabah ve akşam hiç durmadan tüm varlıkta devam edip gider.

37- Hakikatlerin bilgilerini alıp vermede kâmil kişilerin dikkatleri dağılmaz ve onlar Allah'ın zikrinden ayrılmazlar ve her an Hakk'a bağlılık şuuruyla hareket ederler ve temizlenme içinde olup kendindekini paylaşırlar. Kâlblerinin dönmesinden her vakit çekinirler ve onlar basiret sahipleridir.

38- Yaptıkları amellerle güzel şeyler içinde olanlara Allah karşılığını verir ve onların faziletleri artar ve hiçbir beklenti olmadan Allah'ı anlamak isteyen kimse rızıklandırılır.

39- Hakikatleri görmemezlikten gelenlerin amelleri çöldeki serap gibidir. Susuzluktan zanneder su buldu. Hatta ona ulaştığını zanneder, ama bir şey bulamaz. İşte onların Allah'ı bulmaları da böyledir. Böylece o zanneder teslim oldu, hesabını ödedi. Allah tüm değerleri seri bir şekilde sunar.

40- Ya da denizin içindeki sonsuz karanlık gibi, dalgaların üstünü dalgalar kaplamış, yukarıda bulutlar, birbiri üstüne karanlıklar, öyle ki elini uzatsa onu göremez. Kim Allah'ın nûrunu tanıyamazsa, artık o aydınlık üzere olamaz.

41- Göklerde ve yerde olanların Allah'ın tecellilerini gösterdiklerini, sıra sıra kuşların da hepsinin Hakk'a bağlılık içinde olduğunu, o kuşların hareket edişlerinde bir ilim olduğunu ve

O'nun tecellilerini gösterdiğini bakıp da görmez misin? Allah, bütün varlığın işleyişinde fâil olandır, ilmin sahibidir.

İşte Er kişiler, Allah'ın nice lütuflarına ermiş kişilerdir.

Onların gönülleri her an Allah'a râbîta içindedir.

Yûnus Emre'nin "Şu kişi ki gammaz değil" sözü Er kişilerdir.

Onlar asla gammaz değildir.

Gammaz ne demek önce bunu inceleyelim.

Gammaz beşeri anlamda; ara bozmak maksadıyla laf getiren, laf götüren demektir.

Gammaz, hakikat yolunda ise, kul ile Allah'ın arasını açan demektir.

Onlar Allah'a inanırlar, ama anlattıkları bilgi Allah'a şahit ettiren değil, zanna dayalı bir Allah'a yönlendiren bilgilerdir.

Yâni onlar Allah ile kulunun arasını açarlar.

Ben varım Allah da var duygusunu, akıllara ekerler.

Er kişiler asla gammaz değildir.

Ne beşeri alanda ne mânevi alanda ara bozmazlar.

Beşeri alandan insanların aralarını yaparlar, onları barıştırlar.

Asla laf götürüp getirmezler.

Sırları taşımaya bilirler.

Ara yaparlar, gönülleri kaynaştırırlar.

Mânevi alanda da asla gammazlık yapmazlar.

Yâni insanı Allah'tan uzaklaştıracak, bâtil bilgiler anlatmazlar, ilme dayalı olmayan bilgiler vermezler.

Onlar kişiye Allah'a şahit olacağı yer olan varlığın özüne döndürürler.

Kişiyi asla hurafelere sürükleyip Allah'tan uzaklaştırmazlar.

Yâni Allah ile kulun arasını açmazlar.

İşte Yûnus'un dediği gibi, Er kişi;

İç dışı Allah'ın hakikatleri ile nûrlanmıştır.

Beli makamına ermiştir.
Allah'ın nazarıyla bakarlar.
Allah ile kulun ayrı olmadığını bildirirler.
Kulu Allah'tan uzaklaştırmazlar.
Kulu egoya, kibre düşürecek bâtil bilgilerle zehirlemezler.
Allah ile kulun arasını açmazlar, yâni gammazlık yapmazlar.

Şimdi diğerk bir dörtlüğü inceleyelim.

“Doğru yola gittin ise
Er eteğın tuttun ise
Bir hayır da ettin ise
Birine bindir az değıl.”

Doğru yol Allah'a şahitlik ettiren yoldur.

Bu yola tâbi olmak için Yûnus'un dediğı gibi “Er eteğın tutmak gerek.”

“Bir hayır de etmek gerek” yâni çevresine ve kendine hep hayr içinde davranmak.

İnsanın kendine yapacağı en büyük hayr-iyilik Allah'a şahit olma yoluna tâbi olmaktır.

Allah'tan uzaklaşan, ego, kibir içine düşen kimse, kendine en büyük kötülüğü yapmıştır.

Onun için insanın kendine yapacağı hayr-iyilik Yûnus'un belirttiğı gibi, doğru yolu bulmak ve oradan ayrılmamaktır.

Doğru yol, hakikatin yoludur.

Hakikat her bir varlıktır, insanın kendi bedenidir.

Her varlık, dosdoğru Hakk'a giden bir yoldur.

Yâni her varlık sıratı müstakim'dir.

İnsanın kendi vücûdu sıratı müstakim'dir.

Nasıl ki her hücrenin, her dokunun, her organın yolu vücûda çıkıyorsa, her varlığın yolu da Allah'a çıkar.

İnsan yeter ki Allah'ın gösterdiği yol üzere olsun, her varlığı hakikate giden bir yol bilsin ve ilimden ayrılmassın.

Sıratı müstakim kelimesindeki sırat, yol demektir.

Müstakim; istikâmet, doğruluk, dosdoğru, hedef, gidilecek yer demektir.

Sıratı müstakim; hedefe götüren yol, dosdoğru yol, hakikate erdiren yol demektir.

Sıratı müstakim, tüm yolların birleştiği yol demektir.

Her varlık sırât ise yâni bir yol ise, tüm yolların vardığı ana yol, sıratı müstakim'dir.

İnsanın vücûdu da her varlığın vücûdu da bir yoldur.

Tüm yollar Allah'a çıkar.

İnsan hakikate ermek isterse, kendi vücûduna dönmeli, vücûdunu hakikatlere götüren yol bilmelidir.

İnsanın vücûdu, Hakk'ı ispat eden bir âyetler şehridir.

İnsan, vücûdunun nasıl var olduğunu düşünmeye başladığı an, sıratı müstakime adım atar.

Hacc Sûresi 54: "Ve li yâlemellezîne ûtul ilme ennehu hakkun min rabbike fe yuminû bihî fe tuhbite lehu kulûbuhum ve innallâhe le hâdi ellezîne âmenû ilâ sırâtın mustakîm."

Meâli: "Hakikatleri bilmeleri için ilim sunulan kimseler, kendilerini vücûdlandırmanın hakikatlerini bilirler. Böylece O'na iman ederler. Böylece onların kâlbleri bir eminlik içindedir. İman edenler elbette Allah'a yol bulurlar, dosdoğru hakikatin yolundadırlar."

Bu âyeti incelediğimiz zaman görüyoruz ki, hakikatler ancak ilimle bulunur.

Kişi kendini vücûdlandırmanı, ilmi olarak bildiği zaman, iman sahibi olur.

Ve onların kâlbî bir eminlik içinde olur, yâni onlar mümin olurlar.

İşte onlar, dosdoğru hakikatin yolundadırlar ve elbette onlar Allah'ın hidâyetine mazhar olmuşlardır.

Er eteğin tutan kimseler, Allah hakikatine ereceklerdir.

Yûnus bunu ilâhilerinde işlemiştir.

Yûnus Emre'nin mürşidi Hacı Bektaşî Veli (1209-1271) ve Taptuk Emre'dir.(1210-1298)

İlâhilerinde Taptuk Emre'nin isminden bahseder.

“Taptuk'un tapusunda

Kul olduk kapısında

Yûnus miskin çığ idik

Piştik elhamdülillah.”

Erenlerden biri olan Hacı Bektaş Velî de Er eteği tutmanın önemini ilâhilerinde belirtir.

“Sakın bir kimsenin gönlünü yıkma
gerçek erenlerin sözünden çıkma”

İşte kişiye, bir Er eteği tutması, erenler meclisinde bulunması tavsiye edilir.

Tutunacak bir dal ara sözü, “erenlerin eteğinden tut” demektir.

Hayatta tutunacak bir dalın olsun demekten murad, “Allah'ın ilmine tutun, onunla hareket et” demektir.

Bir Erenin eteğinden tutunan kişiye, Allah'ın ipi olan her varlığın tecellilerine tutunma öğretilir.

Âl-i İmrân Sûresi 103. âyet buna işaret eder: “Allah'ın ipine sımsıkı sarılın.”

Âl-i İmrân Sûresi 103: “Ve atasımû bihablillâhi cemîân ve lâ teferrekû vezkurû nî'metallâhi aleykum iz kuntum adâen fe el-lefe beyne kulûbikum fe asbahtum bi nimetihî ihvânâ ve kuntum alâ şefâ hufretin minen nârî fe enkazekum minhâ kezâlike yubeyyinullâhu lekum âyâtihî leallekum tehtedûn.”

Meâli: “Allah’ın sizdeki tecellilerine bir birlik içinde sımsıkı sarılın. İkilîğe düşüp fırkalara ayrılmayın. Sizin üzerinizdeki Allah’ın nimetlerini anlayın. Siz bir düşmanlık içindeyken kâlbeleriniz hakikatlerle birleştirildi. O’nun lütuflarıyla kardeş olduğunuzu anladınız. Sizler bir cehalet ateşinin boşluğunda iken, siz o hakikatlerle o halden kurtuldunuz. İşte sizdeki o işaretler Allah’ın apaçık delilleridir. Umulur ki siz dosdoğru yolu bulursunuz.”

İşte âyette belirtildiği gibi, “leallekum tehtedûn-umulur ki siz dosdoğru yol olan Hakk’ın yolunu bulursunuz.”

Erenlerin yolu Hakk’ın yoludur.

O yolda kardeşlik vardır.

Her varlığın birbiriyle kardeş olduğu öğrenilir.

Erenlerin eteğinden tutmakla kişi, Allah’ın ipine tutunmayı öğrenir.

Erenler meclisinde konuşulan tek şey Allah’tır, O’nun hakikatleridir.

Orada boş şeyler konuşulmaz, bâtil konuşulmaz.

Orada korku yoktur, sevgi vardır.

Orada ikilik yoktur, Tevhîd vardır.

Orada ayrımcılık yoktur, birlik vardır.

Orada konuşulan her konu Allah’ın hakikatleridir.

Orada konuşulan her konu, Allah’a şahit olmak ile ilgilidir.

İşte onun için Erenler meclisine, Allah’ın mâide sofrası denilmiştir.

Allah’ın mâide sofrasında, İlm-i Tevhîd sohbetleri olur.

Hakikatleri arayan kişiler bu meclislerde, Allah hakikatinin sohbetlerini yaparlar.

Ve varlıktaki tecellileri anlamaya çalışırlar.

İlm-i Hikmet üzere sohbetler yaparlar.

Er kişilerin yâni Bilge kişilerin bulunduğu meclisler, erenler meclisidir.

Eren, er kişi demektir, erkek kelimesi de buradan gelir.

Er'kekten maksat cinsiyet olarak erkek demek değildir.

Erkek olmuş demek, er kişi olmuş, kendini bilmiş, hakikat yolunda hakikatlere şahit olmuş, kâmil kişi olmuş demektir.

Er kişi; nefsine ârif olan, hakikatlere vâkif olan kişi demektir.

Er ve eren;

Arapçada; recûl, fetâ, Âdem, rical-i gayb.

Farsçada; merd, civânmerd.

Türkçe'de; er, erk, erkek, ermiş, eren, anlamlarındadır.

Er, Erkek, Eren: Yetişmiş, gelişmiş, tecrübeli olmuş, olgunlaşmış, ermiş, kâmil kişi gibi anlamlara gelir.

Er kişi; kadından da, erkekten de olur.

Erlilik boyutunda kadın erkek ayrımı olmaz.

İşte, Erenler Meclisi; hakikat yolunda yetişmiş, olgunlaşmış, kâmil kişi olmuş, İlm-i Tevhîd dersleri ile yetişmişlerin bulunduğu sohbet meclisleridir.

Yûnus Emre bazı şiirlerinde bunu işlemiştir.

Aklım başıma gelmedi, aşk şarabın tatmayınca.

Ben kendimi bilemedim, gerçek ere yetmeyince.

Kendi bilisiyle kişi hiç erişe mi menzile?

Allah'a eremez kalır, er eteğin tutmayınca.

Erenler bir denizdir, âşık gerek dalası,

Bahri gerek denizden girip gevher alası.

Erenlerden etek tutan, menzil alıp Hakk'a yiten,

Muhammed nûruna batan, o dünyaya kalmayandır.

Erenlere muhip iken, ya münkir olduğun neden?
Çok sakın tatlı canını, okları çıkmadan yaydan.

Kahır erenler atıdır, gayret dahi hilatıdır,
Erenler yayı katıdır, okları geçer kayadan.

Erenlerin gönlünde o sultan dükkan açtı,
Nice bizim gibiler onda konarak göçtü.

Cümle erenler uçtu, dağlar, yazılar geçti,
Aşk kazanına düştü, orda kaydadı pişti.

Erenlerin himmetini ben bana yoldaş eyleyem,
Her nereye varır isem, cümle işim hoş eyleyem.

Erenlerin yolları inceden inceyimiş,
Süleyman'a yol kesen şu bir karıncayımış.

Hakikatleri inceden inceye anlayabilmek için, Erenler Meclisine adım atmak gerekir.

Yâni kâmil kişilerin sofrasında bulunmak gerekir.

Onların eteğinden tutmak gerekir.

İşte bu bölümün dörtlüğünde geçen, “doğru yola gittin ise, Er eteğin tuttun ise, Bir hayır da ettin ise, Birine bindir az değil” ilâhisinden sunulan mesaj; Er eteği tutup, doğru yolda olanlar, hem kendilerine hem çevrelerine hep hayır içinde olurlar mesajıdır.

Er kişiler çevrelerine hep iyilik içinde olurlar.

Topluma kötülüğe yol açacak hiçbir şeyi tavsiye etmezler.

Kötülüğe kapı açacak şekilde asla konuşmazlar.

Onlar iyiliğin insana nasıl huzur verdiğini bildirirler.
Kötülüğün de nasıl huzursuzluk getirdiğini anlatırlar.
Yapılan kötülüklerde zulüm vardır, acı çekmek vardır.
Yapılan iyiliklerde mutluluk vardır, rahmet vardır.
Rahmet ile zulüm bir olabilir mi?

Acı vermek ile huzur vermek bir olabilir mi?

İyilik yapmak ile kötülük yapmak bir olabilir mi?

Umut vermek ile karamsarlık kaygı vermek bir olabilir mi?

Kur'ân'da net belirtilmiştir.

İyilik kötülük asla bir değildir.

Fussilet Sûresi 34: "Ve lâ testevîl hasenetu ve les seyyieh."
Meâli: "İyilik ve kötülük bir değildir."

Kur'ân böyle derken, "iyilik kötülük birdir" denilmemesi gerekir.

Hiçbir Er kişi, iyilik kötülük birdir dememiştir.

Tam tersi onlar toplumda kötülük olmasın, huzur olsun, selamet olsun, mutluluk olsun, rahmet olsun diye mücadele etmişlerdir.

Hiçbiri kötülük de olsa olur dememişlerdir.

Hayır da şer de Allah'tan diyenler, şerri Allah'a nispet edenler, kötülüğe kapı açarlar.

İyilik kötülük bir diyenler, kötülüğe ne kadar büyük kapı açıyor, acaba farkındalar mı?

Kötülük yapmak isteyen kimse, madem hepsi bir deyip, iyiliği değil, kötülük yapmayı tercih edebilir.

Onun için Er kişiler hep hayr-iyilik üzere olmuşlar ve topluma bunu yaymışlardır.

Fussilet Sûresi 34: "Ve lâ testevîl hasenetu ve les seyyieh idfa billetî hiye ahsenu fe izellezî beyneke ve beynehu adâvetun ke ennehu veliyyun hamîm."

“İyilik kötülük bir değildir- ve lâ testevîl hasenetu ve les seyyieh.”

“Kötülüğü en güzel şekilde önle-idfa billeti hiye ahsenu.”

“Önle ki, aranızda olan düşmanlık, sıcak bir dostluğa dönüşsün-fe izellezî beyneke ve beynehu adâvetun ke ennehu ve-liyyun hamîm.”

İşte Er kişiler, kötülük olmasın, her yere iyilik yayılsın diye mücadele etmişlerdir.

Âyette ne güzel bildirilmiştir.

1- İyilik kötülük bir değildir.

2- Kötülüğe kötülükle karşılık verme.

3- Kötülüğe iyilikle karşılık ver ki karşı taraf yaptığı kötülükten utansın ve pişman olsun ve bir daha kimseye kötülük yapmamaya gayret göstere.

4- Kötülüğü en güzel bir şekilde önle, önle ki yapılan kötülüğün sonucu büyük bir ders alınsın ve bir daha kötülük yapma eylemi olmasın.

Er kişi her zaman hatırlatır.

Bâtıl üzere olmayın.

Asla kötülüğe meyletmeyin.

İyilikten hiçbir zaman ayrılmayın.

Erenlerin sohbetlerinden ayrılmayın.

Birine iyilik yapan, çevresindeki insanlara örnek olarak, iyilik yapmanın kapısını açar.

Birden binlere akar gider.

İşte Yûnus onun için böyle demiştir; “Bir hayır da ettin ise, Birine bindir az değil.”

Toplumda güzel halleri ile örnek olanlar, toplumda güzel hâllerin oluşmasına vesile olurlar, yeni yetişen çocuklar için örnek oluştururlar.

Bir binlere akar gider.

Onun için Er kişilerin öğütleri hep hayr-iyilik içindir.
Gel hayr-iyilik içinde ol.
Asla kötülüğe tevessül etme.
Gel huzur verenlerden ol.
Asla huzursuzluk ekme.
Gel rahmet içinde ol.
Asla zulüm içinde olma.
Gel şefkat içinde ol.
Hiç kimseye gaddarlık yapma.
Gel ilim içinde ol.
Hurafe içinde olma.
Gel ilâhi aşka eriş, hep o duyguyla yaşa.
Asla âşıkbaz olma.
Aşkında samimi ol, sadık ol, tüm gönlünle bağlanarak hareket et.

Gel tevâzû içinde ol.
Kimseye tepeden bakma.
Allah'ın ekberiyetini anla.
Asla kibir içine düşme.
Gel çevrene umut olanlardan ol.
Asla umutsuzluk veren olma.
Gel Allah'ın kudretine tutunmayı öğren.
Ve güçlü duruşunla örnek ol.
Gel Allah'a teslimiyet, tevekkül içinde ol.
Kendi hevâna zannına teslim olma.
Gel insanı kâmil ol.
Allah hakikatine layıkıyla erenlerden ol.
Allah'ın zâtında fâni olanlardan ol.
Allah'ın rûhunda bâki olanlardan ol.
Allah'ın nûrunu giyinenlerden ol.

Tüm resûl nebîlerin makamlarını görenlerden ol.
Muhammedî mertebeye erenlerden ol.
Hakk deryasına karışanlardan ol.
Nice mânâyâ erenlerden ol.
Hakk'ın vahyinden duyanlardan ol.
Halk'ta Hakk'ı seyredenlerden ol.
Hakk'ın nûrunu yansıtanlardan ol.
Sevgi makamına, aşk makamına erenlerden ol.
Sevgi makamında dirilenlerden ol.
Aşk makamında ölümsüzlerden ol.
Sözün, bakışın, hâlin, davranışın hakça olsun.
Sabrın, tevekkülün, teslimiyetin tastamam olsun.
İhlâsın, samimiyetin tüm gönlünden olsun.
Güvenilen, emin olunanlardan ol.
Yaptığın her şey Hakk için olsun.
Her sözünde, her davranışında Hakk'ı hatırlat.
Her bakışın, her seyirin Hakk'a olsun.
Her hâlin tenezzül, tevâzû içinde olsun.
Çevrene gül kokusu saçanlardan ol.
Yüzleri güldürenlerden ol.
Karamsarlıkları, kaygıları söndürenlerden ol.
Umut verenlerden, sevindirenlerden ol.
Çaresizlere çare olanlardan ol.
Sorunları çözenlerden ol.
Sevdirenlerden ol.
Korkuları yok edenlerden ol.
Fitneliği, fesatlığı bitirenlerden ol.
Öfke, nefret ateşini söndürenlerden ol.
İlim ile yol gösterenlerden ol.
Hakk'a hakikate yönlendirenlerden ol.

Çalışmayı, keşfetmeyi hissettirenlerden ol.
Şahit olmanın yolunu gösterenlerden ol
Gönüllerde nice sırlara kapı açanlardan ol.
Gönül gözüyle baktıranlardan ol.
Gönüllere huzur verenlerden ol.
Edebe, adalete sevk edenlerden ol.
Şefkati, merhameti hissettirenlerden ol.
İyiliği, yardımı, hizmet etmeyi, önce çevrene kendin yap ve insanlara örnek ol.

Yaptığın iyilikle övünme, başa kalkma, utandırmadan yap.
Beden diliyle nice güzellikleri hissettirenlerden ol.
Barışı sağlayanlardan ol.
Tevhîd şuuruna eriştirenlerden ol.
Gel kardeşim İnsanı Kâmil olanlardan ol.
Yûnus'un "Doğru yola git, Er eteğin tut" davranışlarının böyle olsun öğüdü ne kadar güzel kapılar açar.

Şimdi son dörtlüğe geçelim.

"Yûnus bu sözleri çatar
Sanki balı yağa katar
Halka metaların satar,
Yükü gevherdir tuz değil."

Yûnus, bu sözleri halkın gönüllerine eker.
Bu sözler baldır, kaymaktır, yağdır.
Bu sözler rahmettir, şefkattir.
Bu sözler sevgidir, aşktır, muhabbettir.
Bu sözler, Allah'ın vedûd esmasının açılımıdır.

Vud, mevedde kelime kökünden gelen, vedûd ve meveddet, ilâhî sevginin boyutudur.

Allah, cümle varlığı, tüm âlemi sevgisiyle kuşatır.

İnsan vücûdunda her an olan işleyiş bir sevginin sonucudur.

Bir bebeğin doğması, tohumun filiz vermesi, ağacın çiçek açması, meyvelerin oluşumu, bir kuşun ötmesi, hep bir sevginin sonucudur.

Meveddet, çocuk saflığının o saf sevgisidir.

Meveddet, hakikat kapısının açılma anahtarıdır.

Meveddet, çocuk saflığının saf sevgisine ulaşmaktır

Çocuk saflığına dönmeden, hakikatlerin arayışı başlamaz.

Çocuk saflığında olmayana hakikat kapıları açılmaz.

Vedûd makamına eren, meveddet hâli ile yaşar ve varlığın birbiriyle olan muhabbetine şahit olur.

Yûnus bu ilâhileri “Vedûd” makamının şevkiyle dile getirdi.

Onun gönlü istedi ki insanlar birbirine sevgi içinde davransın.

Sevgi, muhabbet toplumdan eksik olmasın.

Allah her varlığı “Vedûd” sevgisiyle şekillendirdi.

Her varlık birbirine “Vedûd” sevgisiyle bağlıdır.

Vedûd, Muhammed boyutunun sevgisidir.

Tohumun içinde ağaç, “Vedûd” sevgisiyle tutulur.

Yaprak, dal, çiçek, meyve her biri “Vedûd” esmâsıyla tecelli eder.

Vedûd; ilâhî sevgidir, ilâhi aşktır, muhabbetullah’tır.

Muhabbet makamı, Muhammed makamıdır.

Muhammed makamı ilâhî sevgi sırrıdır.

Yûnus Emre, Muhammed makamının erlerindedir.

Muhammed makamı Tevhîd sırrıdır.

Birlik, muhabbet makamının sırrıdır.

Tüm varlık birbiriyle muhabbet halindedir.

Tüm varlık “Vedûd” esmâsıyla var olur.

Her varlık "Vedûd" esmâsıyla birbirine tutunur.
Hidrojen oksijenle muhabbet eder, su tecelli eder.
Toprak su ile muhabbet eder, yeşillikler tecelli eder.
Ateş her varlıkta ölçüsüyle muhabbet halindedir.
Rüzgâr her an muhabbetle eser.
Hücreler birbiriyle "Vedûd" esmâsıyla birleşir, bedenlere dönüşür.

Varlıktaki "Vedûd" esmâsını anlayan, yaşamını muhabbet içinde geçirir.

Bu muhabbet, Allah sevgisinden başka bir şey değildir.
Cümle varlık bir aşkı ilâhîden şekillenip gelir.
Bir aşkı ilâhîyle sürmektedir.
Her varlık birbiriyle meveddet halindedir.
Her varlık birbirine ulvî sevgiyle bağlıdır.
Allah'ın sevgisine ulaşmak, her şeyin o sevgiyle sarılı olduğunu hissetmektir.

Meveddet, o sevgiyi yaşantımıza geçirmektir.
O sevgiyi hisseden, kimsenin kâlbini kıramaz, hakkını yiyemez, kimse hakkında dedikodu edemez.

Meveddet, Hazreti Muhammed'in makamından sunulan ilâhî lütûftur.

İşte Yûnus bu makamla müşerref olmuştur.
Bu makama eren, her anını Halk'ı tutan Hakk'tır sevgisiyle yaşar.

Halk'ta Hakk secdesiyle yaşar.
Meveddet, mü'mînlik makamıdır.
Meveddet, Erenlerin makamıdır
Er kişi, varlığı tutan Hakk'ı varlıkta her an seyrederek.
Er kişi, ilâhî sevginin o derin hissiyle yaşar.
Er kişiler, meveddet boyutunda yaşarlar.
Onlara kötülük yapılırsa da onlar kimseye kötülük yapmazlar.

Onlar her an ilâhi muhabbetullah üzeredirler.

Yûnus Emre'mizin şu şiiri, meveddet boyutundan gelen bir sesleniştir.

“Döğene elsiz gerek
Sövene dilsiz gerek
Derviş gönülsüz gerek
Sen derviş olamazsın.”

Derviş olmanın yolu, meveddet boyutunu hissetmektir.
Derviş olan, kimseye kırılmaz, kimseye gönül koymaz.
Çünkü derviş bilir ki, her varlığın ardında varlığın sahibi vardır.

O sahip de, zâtı mutlak olan Allah'tır.

Kamil kimselerin, “İncinsen de incitme sözü” derviş sırtına işaretir.

Meveddet hâlinde yaşayanlar, hep huzur içindedirler.

Allah her varlıktan sevgisini gösterir, bu sevgiyi anlayan her varlığa vedûd boyutunun hissiyle yaklaşır, yâni sevgiyle yaklaşır.

Neyi seversek sevelim, Allah sevgisiyle sevmemiz gerekir.

Çünkü her varlığı şekillendiren, her varlığı kuşatan sadece Allah'tır.

Allah'ın sevgisini unutup dünya malına mülküne, ya da bir kimseye ulvîyet verip sevmek, Allah'a ortak koşmaktır.

Bir kimseye, Allah'ı bırakıp ona yücelik vererek sarılmamalıyız.

Allah'ın dostluğunu çok iyi anlamalıyız, onun sevgi boyutunu çok iyi anlamalıyız.

Bakara Sûresi 165. âyet buna çok güzel bir örnektir.

Bakara Sûresi 165: “Bazı insanlar bazı kimselere sarılırlar, Allah'ı sever gibi onları severler, Allah'ın yanında onlara

bir yücelik verip, eş koşarak onları severler. İmanlarında güçlü olan kimseler ise Allah aşkıyla yaşarlar. Zalim olan kimseler; eğer hakikatleri bilip görenlerden olsalardı, bir sıkıntı görse-ler bile, elbette bütün her şeydeki kuvvet sahibinin Allah oldu-ğunu bilirler ve Allah'ı anlayamayanların daha fazla sıkıntılarda kaldığını anlardı.”

Her varlıkta vedûd boyutunu görebilsek, yâni her varlı-ğın ilâhi bir sevgiyle kuşatıldığını anlayabilirsek, her şeye Al-lah sevgisiyle yaklaşırız.

Allah için severiz, Allah için koşarız, Allah için gayret gösteririz.

Çünkü artık biliriz ki, bir kula koşmak, yardım etmek, onu sevmek Allah'a koşmaktır, Allah'a yardım etmektir, Allah'ı sev-mektir.

Âyette belirtildiği gibi, bir kimseye Allah'ı unutup, ona yü-celik vererek sevmeye kalkarsak, bu Allah'ın sevgisiyle sarıl-mak değil, kendi hevâmıza göre sarılmak olur.

Bu kimse, anne babamız da olabilir, çocuklarımız da olabi-ler, eşimiz, ya da sevgilimiz de olabilir, mürşidimiz de olabilir, mesleğimiz de olabilir.

Sevgi, Allah sevgisiyle olmalıdır.

Allah sevgisiyle sarılanın sevgisi gerçek sevgidir.

İşte Yûnus hep sevgi olsun, birlik olsun gayretiyle koşmuştur.

“Yûnus bu sözleri çatar, sanki balı yağa katar, halka meta-ların satar, yükü gevherdir tuz değil.”

Bu sözleri çatar demek; sözleri birleştirir, birliği hissetti-rir demektir.

Çatmak kelimesi; birbirine dayandırmak, birbiriyle birleş-tirmek, birbirine tutundurmak, yâni birleştirici olmak demektir.

Yûnus'un her sözü birbirine bağlıdır ve halka birliği his-settirmek içindir.

“Yûnus bu sözleri çatar” demekle;

Her sözümle sizlere birliği hissettirmeye gayret gösterdim.

Her sözümle Allah'ın birliğini anlatmaya çalıştım.
Her sözümle, hepimizin dayandığı yer Allah'tır demek istedim.
Birbirinize Hakk nazarıyla bakın demek istedim.
Birbirinize destek olun, birbirinize yardım edin demek istedim.

Sevgide, tevâzûda, tenezzülde buluşun demek istedim.
Hepiniz her an Allah ile birliktesiniz, bunu anlayın, bu şurada yaşayın demek istedim, diye belirtmiştim.

Yûnus, "sanki balı yağa katar" demekle;

Sizleri ilâhi lütuflarla besler.

Sizleri mâide sofrasında ağırlar.

Sizi hakikatlerle besler, doyurur.

Her sorunuza ilâhi cevaplarla yol gösterir.

Sizi Hakk'la ağırlar, Hakk'a misafir eder, Hakk'la buluşturur.

Size ilâhi aşkı hissettirir.

Size ilâhi huzuru hissettirir.

Sizi nice ilâhi zevke eriştirir, demek istemiştir.

Ya da aciz gönlümüzle Yûnus'u biz böyle anladık.

"Halka metaların satar" sözünü inceleyelim.

Önce bu bölümde geçen meta kelimesini inceleyelim.

Metâ kelimesi Kur'ânî bir kelimedir.

Metâ; nimetlenmek, faydalanmak, imkân bulmak, lütûflanmak, istifade etmek demektir.

Lütuflardan, hikmetlerden metâlanan kimseler; erlik yolunda olgunlaşırlar, hakikatler cihetiyle gelişirler, idrak ve anlayışta ilerlerler.

Metâ kelimesinin çoğulu emtiâdır.

İnsan hakikat yolunda yararlandığı her şey metâ olarak adlandırılır.

Ve ayrıca insanın beşeri bedeninin ihtiyaçları da metâ olarak adlandırılır.

Şimdi Kur'ân'dan bir örnek verelim.

Hûd Sûresi 3: "Ve enistagfirû rabbekum summe tûbû ileyhi yumettikum metâan hasenen ilâ ecelin musemmen ve yuti kulle zî fadlin fadleh ve in tevellev fe innî ehâfu aleykum azâbe yevmin kebîr."

Meâli: "Sizi vücûdlandırmanın mağfiretini anlayın, sonra da yaptığınız yanlışları bir daha yapmamak üzere O'na yönelin. Kalan zamanınızı güzel bir şekilde hakikatlerden faydalanarak geçirin. O sizi sıfatlandırandır, bütün her şeydeki sıfatların sahibidir. Eğer hakikatlerden yüz çevirirseniz, ben o vakit büyük bir sıkıntılarda kalmanızdan korkarım."

İşte burada geçen metâ kelimesi, hakikatlerden faydalanmak olarak belirtilmiştir.

İnsan varlığın sonsuz hikmetlerle, sırlarla sarılı olduğunu anlamalı ve bunlardan lütuflanmalıdır.

Yûnus "Halka metaların satar" demekle de;

Halk'a Allah'ın değerlerini sunar.

Allah'a ait olan hikmetleri hatırlatır.

Allah'a ait olan lütuflarla besler.

İlme dayalı değerler sunar.

Varlıktaki hakikatleri hissettirir.

Allah'a ait nice sırlara kapılar açar.

Nice resûlün, nice nebî'nin sırlarını bir vücûdda olduğunu belirtir.

Cümle sırların bir vücûdda olduğunu anlatmaya çalışır.

Mânâ evine daldık

Vücut seyrini kıldık

İki cihan seyrini

Cümle vücutta bulduk

Yedi yer yedi göğü
Dağları denizleri
Uçmağ ile tamuyu
Cümle vücutta bulduk

Gece ile gündüzü
Gökte yedi yıldızı
Levhte yazılı sözü
Cümle vücutta bulduk

Musa ağdığı Tûr'u
Yoksa Beyt_ül Mü'mur'u
İsrafil çalan sûru
Cümle vücutta bulduk

Tevrat ile İncil'i
Furkan ile Zebur'u
Bunlardaki beyanı
Cümle vücutta bulduk

Yûnus'un sözleri hak
Cümlemiz dedik sadak
Nerd'istersen orda Hak
Cümle vücutta bulduk

Yûnus “yükü gevherdir tuz değil” demekle;
Cevher; bir şeyin özü, damarı, aslı, kaynağı demektir.
Burada anladığımız kadarıyla Yûnus şöyle demek istemiştir.
Yûnus'un gönlünde taşıdığı yük, Allah'a ait olan hakikatlerdir.

Ulvî boyutunun cevherleridir.

Hepimizin kaynağı ancak Allah'tır.

Allah'tan gelen her şey O'nun cevheridir.

Hepimiz Allah'tan süzülüp geldik.

Hepimizin özü O'dur.

Tüm Âlem Allah'a ait olan değerlerle, sıfatlarla kaplıdır.

İşte her bir nitelik Allah'ın cevheridir.

Her bir varlık bir damardır, o damar Allah'a bağlıdır.

İşte Yûnusun bildirdiği hakikatler cevherdir, değerlidir.

Asla tuz gibi eriyip gitmez.

Tüm varlığın kaynağı ancak Allah'tır.

Hud Sûresinde bu belirtilir.

Hud Sûresi 4: "İlâllâhi merciukum ve huve alâ kulli şeyin kadîr."

İlâ Allâh merciu kum : Allah'dır, dönülecek yer, merkez, kaynak,
siz,

Ve huve ala kulli şeyin : O, bütün her şeydeki,

Kadir : Kudret, Güç, her şeye muktedir olan,

Meâli: "Kaynağınız ancak Allah'tır ve O bütün her şeydeki kudrettir."

Cümle âlemin tek kaynağı, rahîm boyutu, Allah'tır.

Bütün âlem bir ûlvî deryadan süzülüp geldi, an be an gelmektedir.

Her varlık aynı özden geldi, zaman diliminde zamanı gelince, belli bir mekânda açığa çıktı.

Ayrı ayrı gibi görünen varlığın aslı tektir.

Hepimizin kaynağı aynı yerdir.

Hepimiz bir rahîmiyetten geldik.

Hepimiz bir kaynaktan geldik, zaman içinde farklı farklı şekillere büründük.

Görünen görünmeyen tüm varlık aynı özden süzülüp geldi.
Hiçbir varlığın diğer varlığa üstünlüğü yoktur.
Her varlık birbiriyle kardeştir.
Birbirine, birbiriyle bağlıdır.
Yerde ve gökte nice âlemler vardır ki, hepsinin kaynağı birdir.
Bir ağaç düşünün, ağaçtaki yüzlerce yaprak, çiçek, meyve,
dalları gövdesi aynı tohumdan gelir.
Yumurtadan çıkan bir hayvanı düşünün, hayvanın tüm vücûdu, hücreleri, organları aynı yumurtadan gelir.
Bir insan vücûdu düşünün, insan vücûdunun içindeki sonsuz hücre, aynı ceninden süzülüp gelir.
İşte bu âlem de aynı kaynaktan gelir.
Hepimizin geldiği kaynağa “Hû- El Hû- Allah” denilmiştir.
O ûlvî boyuta “Allah” denilmiştir.
İşte, hepimizin aslı O’dur.
Hepimizin geldiği kaynak tektir, o da O’dur.
Hepimizin geldiği ve döndüğü yer O’dur.
Dünya denen yer, O’nun zâhir boyutudur.
Biri vefat ettiğinde, camîlerde okunan:
“İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn.” (Bakara Sûresi 156)
“Allah’tan geldi, O’na döndü.”
“O idi, O’na döndü.”
“Aslı O’dur, gelen O’dur, görünen O’dur, aslına dönen O’dur.”
Bir damla su deryadan gelir, deryaya döner.
Bilene ölüm diye bir şey yoktur.
İşte hepimiz, Allah dediğimiz ûlvî sistemin görüntüleriyiz.
Hepimizin merkezi aynıdır.
Hepimiz kardeşiz.
Hepimiz O’nunla birbirimize bağlıyız.
Her varlık birbiriyle kardeştir.
İnsan vücûdunda, zâhirde görünen cümle varlığın yapısı vardır.

İnsan tüm âlemin merkezidir.

İnsan Allah'ın cevher damarıdır.

Allah'a ait sırlar, insanın vücûd şehrinde vardır.

İnsan ilk andan beri, süzülüp gelen tüm varlığın toplandığı bir merkezdir.

Gördüğümüz her varlık; su olsun, toprak olsun, ateş olsun, hava olsun, bitkisel boyut olsun, hayvansal boyut olsun, insan vücûdunda tüm özellikleriyle vardır.

Kesret gibi görünen varlık, özde aynıdır.

Okumanın da sınavı işte budur.

Kesrette kalmamak, vahdeti görmek.

Vücûdlarda olan ilâhî sırlara ulaşmak.

İşte, hepimizin kaynağı Allah'tır.

Hepimiz Allah'ın zâhire çıkmış boyutuyuz.

Hepimiz O'yuz.

O hepimiz.

“Huvel evvelu vel âhiru vez zâhiru vel bâtın “Hadid Sûresi 3 Hepimizin; özü, aslı, kaynağı, mayası, merkezi Allah'tır.

Bu hakikate ulaşmanın tek yolu; kişinin kendi vücûduna dönmesi, orada yolculuk yapması, hakikatlere bir bir şahit olmasıyla mümkündür.

İşte “insiye olmak” denilen budur.

İnsan vücûdu bir mektuptur.

O mektupta, mektup sahibine ait olan tüm sırlar ve mektubun sahibi vardır.

Kâf Sûresi 16: “Biz ona şah damarından daha yakınız.”

Nasıl ki ipek böceği, ipeği kendinden çıkarır ve kendinden çıkardığı ipeğin içine kendini gizler.

İşte Allah da bu âlemi kendinden açığa çıkarır ve kendinden açığa çıkardığı bu âleme kendini gizler.

Cümle âlem O'nun kendinden başka bir şey değildir.

O'nu idrak etmek ancak ve ancak:

O'na ait olan; evvel boyutunu, âhir boyutunu, zâhir boyutunu, bâtın boyutunu anlamak, Tevhîd şuuruna ulaşmakla mümkündür.

Zebur, Tevrat, İncil, Kur'ân, tüm asliyetiyle insanda gizlidir.

Ve asla bozulmamıştır.

Allah, katından sunduğunu korur.

“Aslı O'dur, gelen O'dur, görünen O'dur, aslına dönen O'dur”

İllâ Hû.

İşte Yûnus Emre, bu ilâhisinde, her varlığın Allah'ın cevheri olduğunu belirtir.

Bu hakikati görmemiz gerektiği bize bildirilir.

Bu hakikati görenler, bu şuurda yaşarlar.

Ve hiçbir varlığa, ayrı bir kimlik vererek bakmazlar.

Tüm varlığın Allah'ın kimliğini taşıdığını bilerek hareket ederler.

Bu kitabımızda “gönüller yıkılmasın, gönüller yapılsın” duygusunu hissettirmeye çalıştık.

Gönül yıkmanın da yapmanın da sebebi dildir.

Dilimizi nerede tutmamız, nerede güzel sözler etmemiz gerektiğini bilmeliyiz.

Onu için Kâmil kimseler; “Dokuz düşün bir söyle” demişler.

Ne kadar muhteşem bir öğüt.

Çoğumuz hiç düşünmeden konuşuyoruz.

Gönüller kırıyoruz.

Hüzünler veriyoruz.

Ağzımızdan çıkan sözlerin nereye gideceğini göremiyoruz.

Gönüllere acı ekiveriyoruz.

Ya olumsuz konuşarak, beyinlere neler ekiyoruz, beyinlerimize neler ekiliyor hiç düşünüyor muyuz?

Birbirimizin beyinlerine neler ekiyoruz, acaba hiç düşünüyor muyuz?

Ya küçücük çocukların beyinlerine neler ekliyoruz.

Bir anne babanın söylediği her bir kelime, ufacık çocukların beyinlerine ekiliyor.

Peki, bu ekilen kelimeler, zamanı gelince nasıl duygu ve düşüncelelere, nasıl eylemlere dönüşüyor hiç düşünüyor muyuz?

Bir çiftçi tarlasına ne ekerse, o tarlada muhakkak ki o çıkaracaktır.

Ağzımızdan çıkan sözlerin kaynağı, zamanında bizlerin beyinlerine ekilen ekimlerden dolaydır.

Onun için hepimiz, konuşmadan önce; “Ağzımdan çıkan kelimeler, nelere kapı açar?” diyerek çok iyi düşünmeliyiz.

Ağzımızdan çıkan sözler, bizim gönlümüzün göstergesidir.

Aklımız ve gönlümüz ne ise, ağzımızdan çıkan sözler ona göre çıkar.

Dilden akan sözler, kişinin aynasıdır, kişinin kişiliğini gösterir.

Kur’ân’ın muhteşem öğütlerinden:

“Ağzınızdan çıkan sözler güzel olsun, güzelliğe kapı açsın.”

“Ağzınızdan çıkan sözler habis olmasın, kötülüğe kapı açmasın.”

İbrâhîm Sûresi 24: “Kelimeten tayyibeten-güzel kelimeler.”

İbrâhîm Sûresi 26: “Kelimetin habîsetin-zararlı kelimeler.”

İşte ağzımızdan çıkan güzel sözler gönüller yapacaktır.

Ağzımızdan çıkan zararlı sözler gönüller yıkacaktır.

Ağzımızdan çıkan her bir kelime çok önemlidir.

Ağızdan çıkan her bir kelime, gönülleri etkileyiverir.

Ağızdan çıkan kelimeler, daha çocuk iken, beynimize ekilen bilgilerin, ağız çeşmesinden akmasına sebep olur.

Ağzımızdan çıkan kelimeler, ya bizim iyi niyetli, ya da kötü niyetli olduğumuzu gösterir.

Ağzımızdan çıkan kelimeler, olumlu mu olumsuz mu, negatif mi pozitif mi?

Huzura mı huzursuzluğa mı kapı açıyor?

Çok ama çok iyi düşünmeliyiz.

Onun için atalarımız “Dokuz düşün bir söyle” demişler.

Ağzımızdan çıkan sözler, gönül yıkıyor mu, karamsarlığa yol açıyor mu, hüznü veriyor mu, korku veriyor mu?

Ağzımızdan çıkan kelimeler, karşımızdaki kişiyi, ilmi düşüncelere, birliğe, huzura, merhamete mi yönlendiriyor?

Yoksa, asılsız şeyler, hurâfeler, yargılamalar, ötelemeler, küçük görmeye, kötülüğe mi yönlendiriyor?

Ağzımızdan çıkan kelimeler, geldiğimiz ve gideceğimiz kaynak olan Allah’ı mı hatırlatıyor.

Yoksa, ağzımızdan çıkan kelimeler, Allah’tan koparıyor, ego-sal alana mı sürüklüyor?

Bunları çok iyi düşünmeliyiz.

Ağzımızdan çıkan sözler, gurur, kibir hissettiriyor mu?

Yoksa tevâzû, samimiyet, güzel davranışlar mı hissettiriyor?

İşte ağzımızdan çıkan her bir kelime bizim kişiliğimizi gösterir.

Kişinin gönlü neyse, ağzından çıkan kelimeler de odur.

İnsanlardan duyduğumuz her söz nelere kapı açıyor, çok iyi fark etmeliyiz.

Birini dinlediğimizde onun ağzından çıkan sözleri çok iyi analiz etmeliyiz.

Hemen inanmamalıyız, hemen red de etmemeliyiz.

Her bir kelimenin, ne kapılar açacağını çok iyi süzebilmeliyiz.

Kullandığımız kelimeler bizim gönlümüzün dışı yansımasıdır.

Gönlümüz neyle yoğrulmuşsa ağzımızdan o kelimeler çıkar.

Negatifliğe ya da pozitifliğe kapı açacak kelimeleri çok iyi bilmeliyiz

Ağzımızdan çıkan kelimeler olumlu mu olumsuz mu? Çok iyi düşünmeliyiz.

Ağzımızdan çıkan kelimeler olumlu olmalı, olumluluğa yönlendirmelidir.

Eğer bizler Tevhîdi şuura erişmişsek, davranışlarımız ona göre olur.

O zaman, her varlığa Hakk nazarıyla bakarız, hiçbir varlığı hor görmeyiz.

Hiç kimseyle alay etmemeliyiz.

Herkese sevgi içinde davranmalıyız.

Kimseyle alay ederek gönüller kırmamalıyız.

Kur'ân'daki muhteşem öğütleri unutmamalıyız.

“Lâ yeshar-alay etme.” Hucurât Sûresi 11

Alay etme kimseyle.

Kimsenin gönlünü yıkma.

Bak Kur'ân ne kadar güzel edebi öğütler sunuyor.

Tüm hücrelerinle duy âyeti.

Tüm kâlbini duy.

Tüm vicdanınla duy.

Tüm rûhunla duy.

Kimseyle alay etme.

Kimseyi hor görme.

Kimseyi hiçe sayma.

Kimseyi dışlama.

Kimsenin kâlbini kırma.

Alay eden olma.

Sevindiren, huzur veren ol.

Kimseye karşı böbürlenme.

Birinin eksikliğini arayıp, onu alaya alma.

Birini kusurlu görüp, ondan iğrenme.

Kimsenin inancıyla ibadetiyle alay etme.

Kimsenin giysisi ile alay etme.

Kimsenin örfü, âdeti, geleneğiyle alay etme.

Kimsenin şekliyle, diliyle, mesleğiyle, yoksulluğuyla alay etme.

Kimseni arkasından çekiştirme, ktlme.
Kimseye alaycı bakışlarla bakma, kimseyi horlama.
Bil ki birini alaya alman, seni kibre düşürecektir.
Bil ki birine hor bakman, seni şeytanlaştıracaktir.
Birinin kusurunu aramak, seni fitneci durumuna düşürecektir.
İnsan insanla eğlenir mi hiç?
İnsan insanı aşağılar mı hiç?
İnsan insanla alay eder mi hiç?
İnsan insanın gönlünü yıkarak mı hiç.
Neden birini kk görürsün?
Neden biriyle alay edersin?
Sen Allah'ın kulusun da o değil mi?
Seni yaratan Allah da, onu yaratan değil mi?
şeytan Âdem'i hor görüp, şeytan olmadı mı?
Firavun, Mûsâ'ya hor bakıp, onu alaya alıp, kendi kibrinde boğulmadı mı?
Nemrut, İbrâhîm'i kk grrek, ona tepeden bakarak, kendi başını yakmadı mı?
Nedir bir düşün, Nemrut'un burnundan giren onun ölümüne sebep olan sinek?
İnsanları ya da bir varlığı hor görmek, alaya almak, insan olana yakışır mı hiç?
Birini alaya alıp, onun kâlbini incitmek kadar kötü bir şeyt olabilir mi?
Birinin eksikliğini arayıp, onun eksikliğiyle alay etme.
Birinin hatasını görüp, onun hatasını birine anlatıp, onu alaya alma, onu kk görme.
Hiç unutmama, sen de beşersin, her zaman hataya düşersin.
Birini alaya alarak düştüğün durumu bir düşün.
Alaya aldığın kişinin bedenini sen mi yarattın?
Onun bedenini sen mi şekillendirdin?

Ona nefes aldırıp verdiren sen misin?

Onların kâlbini attıran, kanını dolaştıran sen misin?

Yaratılan her şeyi anlama içinde ol, hiçbir varlığı hor görme, alaya alma.

Ağaçlara, taşlara, kuşlara, arılara, solucanlara, farelere, sineklere her bir mahlukâta muhtaçtır insanoğlu.

Onlar olmazsa insanın yaşamı olmaz.

Yaratılan her şey bir birine bağlıdır, gel bu bağın ne olduğunu anla ve her varlığa karşı saygı içinde ol.

Saffat Sûresi 12-13: "Bel acibte ve yesharûn."

12-13: "Festeftihim e hum eşeddu halkan em men halaknâ, innâ halaknâhum min tînin lâzib. Bel acibte ve yesharûn."

Meâli: "Artık onlar araştırsınlar; halk oluştaki güç onların mı, yoksa her şeyi halk eden Bizim mi? Muhakkak ki onları bir özend, bir bütünlük içinde Biz halk ettik. Bilakis sen yaratılışı anlamada hayret içindesin. Onlar ise alay ederler, önemsemezler."

Bakara Sûresi 212: "Dünya hayatının çıkarı için koşanlar, hakikatleri anlamak istemediler, hakikati anlamak için koşanlarla da alay ettiler."

Mütaffifin Sûresi 30: "Bi him yetegâmezûne-alaycı bakışlarla bakmak."

Kimseyle alay etme, alaycı bakma.

Kimseye hor bakma.

İnsanların inançlarıyla, ibadetleriyle alay etme.

İnsanların inançlarını, ibadetlerini hor görme.

Herkes kendi inandığı şekliyle Allah'a yönelir.

Kendi duygusuyla Allah'a inanır ve O'nu gönlünde hisseder.

İnanç ve ibadet, Allah ile kul arasında bir bağıdır.

Kimseyi namazlı namazsız diye ayırma, kimseye hor bakma.

Bil ki gönülleri ancak Allah bilir.

Başı örtülü kardeşimin başörtüsüyle alay etme.

Başı örtüsüz kardeşimin başı açıklığıyla alay etme.
Bırak herkes inandığı gibi giyinsin.
Sen sen ol, vücûdların dışına bakma, özüne bak.
Başörtüsüne bakayım derken, başın sahibini unutma.
Saçı görünüyör deyip, saçına bakarken saçın sahibini unutma.
Vücûdun sahibini unutma, sahibinin o vücûdda her an tecelli ettiğini unutma.

Sûretlere bakayım derken, siretlerde olan Hakk'ı görmeyi unutma.

Hucurât Sûresi 11: “Bir topluluk bir toplulukla alay etmesin, belki de o alay edilenler daha hayırlıdır. Kadınlar da kadınları alaya almasın, belki de o alaya alınanlar daha hayırlıdır. Birbirinizin ayıbını aramayın. Birbirinize kötü isimler, kötü lakaplar takıp çağırmayın.”

Ey kardeşim!

Kur'ân'ı tüm kâlbine oku.

Tüm vicdanınla oku.

Tüm rûhunla oku.

Kur'ân'ı duy, anla, hayatına geçir.

Gönül yıkmak istemiyorsan, her varlığın özünün Allah olduğunu gör.

Gönül yıkan huzur bulamaz.

Er kişiler; “sakın gönül yıkma, kimsenin âhını alma” demişler.

“Ah bir gün gelir seni bulur” demişler.

Yine Kur'ân'da sunulan muhteşem öğüdü de kâlbine duyalım.

Hucurât Sûresi 12: “Ve lâ tecessesû ve lâ yağteb ba'dukum ba'dâ e yuhıbbu ehadukum en yekule lahme ahîhi meyten fe kerihumûh.”

Meâli: “Bazınız bazınızın arkasından çekiştirmesin, dedikodusunu yapmasın, gizli yönlerini, hatalarını araştırmasın. Sizlerden biriniz ölü kardeşinizin etini yemek ister mi? İşte tiksindiniz.”

Gel kardeşim bu âyeti de;
Tüm kâlbınle duy.
Tüm vicdanınla duy.
Tüm rûhunla duy.
Tüm hücrelerinle duy.
Kimsenin dedikodusunu yapma.
Kimseyi çekiştirme.
Kimseyi aşağılama.
Kimseye hor bakma.
Kimseyi hedef gösterme.
Kardeşin senin onun hakkında dedikodu yaptığını duysa,
gönlü yıkılır.
Gel dedikodu ederek gönüller yıkma.
Kimseyi çekiştirerek gönülleri kırma.
Dedikodu yapma.
Kimsenin arkasından çekiştirme.
Kimse hakkında gıybet etme.
Kimsenin hatasını, gizli yönlerini araştırma.
Bil ki dedikodu yapmak, arkadan çekiştirmek, ölü kardeşinin etini yemekten bile kötüdür.
Ölü kardeşinin etini yer misin?
Yemezsin değil mi?
Düşünmesi bile rahatsız edici değil mi?
O zaman gel gönüller yıkma.
Gönül Kâbesini yıkma.
Gönül bedeninin Kâbesidir.
O Kâbeyi kırma.
Dedikodu edip, insanların arkasından çekiştirmek, ölü eti yemekten bile iğrenç ise, neden dedikodu ederiz?
Hazreti Muhammed'e biri gelir.
Hazreti Muhammed ona süt ikram eder.

O da der ki: "Orucum ya Muhammed."

Hazreti Muhammed: "Buyur süt iç" der.

Kişi yine der: "Orucum ya Muhammed."

Hazreti Muhammed: "Hayır oruç değilsin, buyur süt iç."

O kişi ısrar eder: "Orucum ya Muhammed, sabahtan beri bir şey yiyip içmedim."

Hazreti Muhammed: "Az önce et yedin."

O kişi der: "Yemedim ya Muhammed."

Hazreti Muhammed: "Az önce dedikodu yapmadın mı? Dedikodu yapıp, çekiştirmek ölü kardeşinin etini yemek gibidir, onun için sen oruçlu değilsin."

Hazreti Muhammed der ki: "Gıybet, birinizin kardeşini hoşlanmayacağı şeyle anmasıdır!"

Orada bulunan bir adam: "ya benim söylediğim onda varsa, bu da mı gıybettir?" dedi.

Hazreti Muhammed şöyle cevap verdi: "Eğer söylediğin onda varsa gıybetini yapmış oldun. Eğer söylediğin onda yoksa bir de bühtanda (iftirada) bulundun demektir." (Müslim, Birr 70)

Gıybet yâni dedikodu yapıp çekiştirmek, ne kadar büyük bir günah ki, ölü kardeşin etini yemekten bile kötü tutulmuştur.

Gıybet, toplumda bozgunculuk çıkartan bir davranıştır.

Hümeze Sûresi

"Arkadan çekiştiren, alay eden, dedikodu edenlerin vah o hâllerine."

"Arkadan çekiştiren, alay eden, dedikodu edenler Allah'ın rahmetinden uzaklaşmışlar."

Hümeze Sûresi:

1- Arkadan çekiştiren, alay eden, dedikodu edenlerin vah o hallerine.

2- O halde olan kimseler; mal toplama ve onu sayma derdine düşerler.

3- O malî ile birlikte ebediyen yaşayacağını zanneder.

4- Kimse ebediyen yaşayamaz. Elbette o halde olanların içlerinde dışlanmışlık, birliğe ulaşamama, bölüp dağıtmışlık halleri vardır.

5- Onlarda hakikatleri düşünüp anlama yoktur, ikilikten kurtulma yoktur.

6- Allah'ı anlayıp aydınlığa ulaşamazlar, içlerinde her an yanan cehalet ateşi vardır.

7- Cehalet hâli onların kâlblerini sarmıştır.

8- Şüphesiz onların kâlbleri hakikatleri anlamaya kapalıdır.

9- Cehaletin adetleriyle, söylenen yalanlarla devam edip giderler.

Gel kardeşim:

Kur'ân'ı tüm kâlbine oku, anla, hayatına geçir.

Kur'ân'ı tüm vicdanınla oku, anla, hallerine geçir.

Kur'ân'ı tüm rûhunla oku, onunla diril, ölümsüzlerden ol.

Kur'ân'ı duy, anla, hayatına geçir.

Gel kardeşim.

Kur'ân'ı anla.

Hazreti Muhammedi gönlünde hisset.

Onun merhamet dolu davranışını hisset.

Gönüller yap.

Sevindirenlerden ol.

Bak Kur'ân'dan ne güzel başka bir öğüt.

Nisâ Sûresi 104 : "Lâ tehin-duyarsız, ilgisiz olma."

Gel kardeşim bu âyeti de;

Tüm kâlbimizle duyalım.

Tüm vicdanımızla duyalım.

Tüm rûhumuzla duyalım.

Tüm hücrelerimizle duyalım.

Duyarsız olmayalım

İlgisiz olmayalım.
Hiçe saymayalım.
Görmezden gelmeyelim.
Bana ne, sana ne demeyelim.
Beni ilgilendirmez demeyelim.
Bil ki çevrende ateş varsa, seni de etkileyecektir.
Bil ki çevrende zulüm varsa, seni de vuracaktır.
Bil ki çevrende sıkıntı varsa, seni de sıkacaktır.
Her şeye duyarlı ol.
Her şeye karşı ilgili ol.
Yaratılan her varlık, değerler taşır.
Varlığı görmezden gelme.
Onları tanımaya çalış.
Onları anlamaya çalış.
Seninle olan bağını gör.
Sana verilen beyin, anlamın, tanımanın, bilmenin içindir.
Başkalarının inançlarını hiçe sayma.
Başkalarının duygularını yok sayma.
Çevrende olan olaylarla ilgilen, duyarsız kalma.
Zulme ya da iyiliğe kapı açan her olayı incele.
İncele ki zulmün kaynağını gör.
İncele ki iyilikle gelen güzelliği gör.
Zulüm ne acılar getiriyor anla.
Çevrende aç, susuz, biri mi var?
İlgilen, bana ne deme.
İlgilen, duyarsız olma.
İlgilen, görmezden gelme.
Çevrende sıkıntıları olan biri mi var?
İlgilen, beni ilgilendirmez deme.
İlgilen, ilgisiz kalma.

İlgilen, kaçma.

Başkalarına karşı, saygısız olma, kaba davranma, burun kıvrırma.

Onların da senin gibi yaratılmış bir varlık olduğunu asla unutma.

Onlar da senin gibi aynı yaratıcı tarafından şekillendirilmiş bir varlık.

Başkalarını asla hor görme, kimseyi aşağılama.

Ben duygusuyla yaşama, biz duygusuna eriş.

Herkesin bedeninde Allah'tan gayrı bir kudret yok.

Her varlık senin bir zerren.

Her varlık bir bütünün zerrelere

Duyarsız olma.

İlgisiz olma.

Görmezden gelme.

Bana ne, sana ne deme.

Beni ilgilendirmez deme.

Seni ilgilendirmez deme.

Komşunla ilgilen.

Akrabanla ilgilen.

Ailenle ilgilen.

Çevrendeki her varlıkla ilgilen.

Gönüller yap.

Gönüllere umut ol.

Gönüllerin sevinci ol.

Gönüllerin dayanağı ol.

Bil ki ilgi ve alâka sevginin göstergesidir.

Bil ki ilgi ve alâka huzur getirir.

Bil ki ilgi ve alâka iyiliklere kapı açar.

Duyarsız olma.

İlgisiz olma.

Ayrımcı olma.

Hor bakma.

Yok sayma.

İlâhi aşkı gönlünle hisset öyle davran.

Allah bize bir gönül vermiş.

Gönüle ilâhi aşkı nasip etmiş.

Herkese aşk içinde davran, davran ki gönüllere şifa ver.

Nasıl ki Allah bir ise, tüm varlık o bir ağacın yaprakları gibi birlik içindedir.

Bu birlikten ayrılma, hep birlik şuuruyla davran.

Rahmet insanı Hazreti Muhammed ne güzel öğütler vermiş.

Hazreti Muhammed: “Ey insanlar! Şunu iyi bilin ki, Rabbiniz birdir, atanız da birdir. Arap’ın Arap olmayana, Arap olmayanın Arap’a, beyazın siyaha, siyahın beyaza bir üstünlüğü yoktur...”

“Size birlik şuuruyla hareket etmenizi tavsiye eder; çokluk gözülle bakmaktan, birlikten kopmaktan, şiddetle kaçınmanızı isterim. (Tirmizi)

“Cem-Birlik şuurundan ayrılmayınız. (Ebû Davûd)

“Kardeşini kırma, tartışmaya girme ona yerine getiremeyeceğin sözü verme.” (Tirmizi)

“Zenginlik mal çokluğu değil, gönül tokluğudur.”

“Umut verip güven aşılıp da yarı yolda bıraktığın insanın gönül sadakasını iki dünyada da veremezsin.”

“Kişinin kâlbinde iman ve küfür bir arada bulunmaz. Güvenilirlik ve hâinlik de bir arada olmaz.” İbn-i Hanbel

“Mü’min, insanların kendisine güvendiği kimsedir. Müslüman, dilinden ve elinden Müslümanların sâlim olduğu kişidir. Nefsim kudret elinde bulunan Allah’a andolsun ki, kötülüklerinden komşusunun emîn olmadığı kimse huzura eremez.” İbn-i Hambel

Hazreti Muhammed'in sunduğu tüm öğütler, insanlığın huzuru içindir.

O güzel insanın insanlığa sunduğu muhteşem bilgilerden bazıları şöyledir:

Okuyun, düşünün, araştırın.

İlim öğrenin.

Asla ilimden dönmeyin.

Asla ilim ifade etmeyen şeylere yönelmeyin.

Görünen varlığın aslını anlamak için tefekkür içinde olun.

Eşyanın hakikatini öğrenin.

Allah hakikatini mutlaka öğrenin

Bizi yaratan, bedenimizin sahibi olup, vücûdumuzda her an tecellileriyle kendini göstermektedir.

O bize şah damarından yakındır, onu kendinizde arayın.

Tevhîd şuuruna erişin, her an o şuurda yaşayın.

Allah ahlakına erişin, hep o şuurda yaşayın.

Hepimiz Allah'ın kuluyuz.

Hiç kimsenin hiç kimseden üstünlüğü yoktur.

Hepimiz yaratılan diğer varlıklar gibi, gökte uçan kuşlar gibi bir varlığız.

Haddi aşmayın.

Dinin hakikatini iyi öğrenin.

Sizden önceki topluluklar haddi aştıkları için yok olup gittiler.

Hiçbir varlığa hor bakmayın.

Hiç kimseye zulüm etmeyin.

Hiç kimsenin hakkını yemeyin.

Çalmayın, çırpmayın.

Kadınları dövmeyin.

Kadın erkek eşittir, biri diğerinden üstün değildir.

Kız çocuklarını zorla evlendirmeyin, onların eşlerini seçmelerinin önünü açın.

Çocuklarınızı iyi eğitin, onlara ilim ve edeb öğretin.
Hiç unutmayın, en büyük zenginlik, iyi evlat yetiştirmektir.
Kimse açlıktan ölmesin.
Zengin fakiri kandırmasın.
Zengin fakirin hakkını yemesin.
Zengin fakir ayrımcılığı olmasın, her kez çok çalışsın, emeğinin karşılığıyla beslensin.
Çalışamayacak olanlara, çaresiz kalanlara mutlaka yardım edilsin.
Kul hakkına girmeyin.
Kulun âhını almayın.
Dini ticaret haline getirmeyin.
Dinden para kazanmayın, dini alandan menfaat edinmeyin.
İhtiyacı olana yardım edin.
İnsanları inançlarına, ibadetlerine, kültürlerine göre ayırmayın.
Kimseyi kötülemeyin.
Kölelik cariyelik yoktur.
Öldürmeyin.
Zulüm etmeyin.
Zarar vermeyin.
Fitnelik, fâsıklık, yapmayın.
Dedikodu yapıp, çekiştirmeyin.
Batıl olan şeylere yönelmeyin.
Hurafeleri terk edin.
Allah'ın sevgisini hissedin, o sevgiye erişin.
Birbirinizi o sevgiyle sevin.
Kendinizi, yaratılan hiçbir varlıktan üstün görmeyin.
Hiçbir topluluğa hor bakmayın.
Hiç unutmayın ki bedenlerin sahibi Allah'tır ve Allah o bedenlerdedir.
Her varlığa "Semme vecullah" nazarıyla bakın.

Halk'ta Hakk'a nazar edin.
Bedenlerin sûretinde asla kalmayın, bedenlerin ardına bakın.
Tevâzûdan ayrılmayın.
Tenezzül içinde yaşayın.
Sevgiden, saygıdan asla ayrılmayın.
Güzel bakın, güzellikle bakın.
Her varlık Allah'ın güzelliğiyle kuşatılmıştır.
O güzelliği görün.
İnşallah bu öğütleri kâlden duyanlardan oluruz ve uygulayanlardan oluruz.

Ve insan hiç unutmamalıdır ki;
Gönül yıkan, Allah sevgisinden uzaklaşır.
İlâhi aşk duygusunu tatmaktan uzaklaşır.
Merhametten uzaklaşır.
İlâhi huzurdan uzaklaşır.
İlâhi şefkatten uzaklaşır.
Gönül yıkan, kaygı, karamsarlıklara kapılır gider.
Onun bedeni, gurur, kibir gibi duygulara kapılır gider.
O kişi, birlik şuuruyla bakmaktan uzaklaşır.
O kişinin aklı, öfke, nefret gibi duygulara esir olur.
Onun için büyüklerimiz şöyle demişlerdir.
Kimsenin gönlünü yıkma.
Gönül yıkıp ah alma
Gönül yıkan huzur bulmaz.
Sakın kendini ateşe atma

KENDİMİZE ÖĞÜTLER

Gel gönül yıkma.
Gönül yapanlardan ol.
Gönül Allah'ın kadehidir.
O kadehi sakın kırma.
Gel kırılсан da kırma.
Sabredenlerden ol.
Gel üzülсен de üzme.
Sevindirenlerden ol.
Gel kimseye kötülük etme.
Sana edilse de, tevekkül edenlerden ol.
Gel kimseye hüzün verme.
Hüzünleri alanlardan ol.
Moral verenlerden ol.
Gel hiçbir cânı keder içine koyma.
Gönüllere yaşam gücü verenlerden ol.
Gel kimseyi üzenlerden olma.
Gönülleri sevindirenlerden ol.
Gel sevgiden, umuttan uzaklaştırma.
Gel sevgiye yaklaştıranlardan ol.
Sakın kimseyi incitme.
İncinsen bile incitme, sabret.
Sana yapıłana sitem bile etme.
Sitemin birilerini incitebilir.
Yapılanın hikmetini ara, kendine dersler çıkar.
Asla arabozanlardan olma.

Ne olursa olsun, ara yapanlardan ol.
Dilinle, bakışınla, davranışınla sakın incitme.
Bil ki birini inciten Allah'ı incitir.
Adaletten yana ol.
Tarafsız kalıp da adaleti zedeleme.
Her zaman edepten yana ol.
Ben karışmam deyip, edebi zedeleme.
Asla kimseyi yargılama.
Sen kendini muhasebe et.
Sakın hâinlik yapma.
Güvenilir insan ol.
Kimse de eksik gedik arama.
Sen kendi eksikliğini tamir et.
Sakın kimseyi çekiştirme.
Gel gönül terazinde kendini sorguya çek.
Biri hatanı söylediğinde sakın üzülme.
Tam tersi sevin.
Rabbim hatamı düzeltmem için, kardeşimden beni uyarıyor de.
Biri sana kibirli derse, sakın üzülme.
Tam tersi sevin.
Rabbim, kibirden dönmem için kardeşimden beni uyarıyor de.
Biri sana hâlden, edepten uzak diyorsa, sakın üzülme.
Tam dersi düşün, araştır, hâlini gözden geçir.
Rabbim, edep içinde olmam için, kardeşimden beni uyarıyor de.
Sana çıkar için gelseler de.
Sen sakın kimseye çıkar için gitme.
Sana başka niyetle gelseler de.
Sen samimiyetten asla vazgeçme.

Seni yarı yolda bıraksalar da.
Sen kimseyi yarı yolda bırakma.
İnsanlara yardımdan asla vazgeçme.
Yapacağın yardım mutlaka iyilik üzere olsun.
Yapacağın yardım karşılık beklemeden olsun.
Başkası ne der diye hareket etme.
Sen doğru olanı yap.
Bırak kim ne derse desin.
Yaptığın iyilikleri unut.
Bilerek ya da bilmeden düştüğün hatayı asla unutma.
Beni ilgilendirmez deme.
İnsanların iyiliği için ilgilen.
Herkesi kardeşin bil.
Yaklaşımın kardeşçe olsun.
Paylaşmayı sev.
Sakın cimrilik yapma.
İhtiyacı, sıkıntısı olana tüm kâlbınle koştur.
İyiliği utandırmadan yap.
Her zaman samimi, gönülden davran.
Sevgini, saygını eksik etme.
Göstereceğin saygı, Hakk'ın kendisinedir.
Çünkü bedenlerin özü O'dur.
Gel kimseye dert verme.
Dertleri çözenlerden ol.
Gel karamsarlık verme.
Karamsarlığı umuda döndürenlerden ol.
Gel kaygı verme.
Gönüllere güç verenlerden ol.
Sen dışlansan da, sen sakın dışlama.
Her kim olursa olsun, sevgini asla eksik etme.

Allah her şeyi sevgisinden halk etti.
Bu sevgiyi hisset, sevgiyle davran.
Sana hor baksalar da.
Sen sakın hor bakanlardan olma.
Hiçbir kimseye, hiçbir varlığa sakın hor bakma.
Bil ki Allah her varlığın özünde gizlidir.
Sana surat assalar da.
Sen yüzünden tebessümü hiç eksik etme
Gel kimsenin yoluna taş koyma.
Yolu açanlardan ol.
Gel eksik gedik arama.
Güzellikleri görenlerden ol.
Gel kimsenin hatasını arama.
Kendi hatanı görenlerden ol.
Gel ikilik gözüyle bakma.
Birlik üzere olanlardan ol.
Bak gözün iki tane ama bir görüyor.
Gel bu hikmeti anla, bu hikmete uyanlardan ol
Bak kulağın iki tane ama bir duyuyor.
Gel bir olanın kelâmını duyanlardan ol.
Bak ayakların iki tane ama aynı yolda yürüyor.
Gel Hakk yolunda yürüyenlerden ol.
Bak elin iki tane ama daha güçlü tutunuyor.
Gel Hakk'a daha güçlü tutunanlardan ol.
Gel ikilik üzere bakma.
Birlik şuuruyla bakanlardan ol.
Kâlbine bak, ondan ders al.
O her an aşk içinde atıyor, sen de öyle ol.
Kimseyle alay etme.
Seninle alay etseler de, sen etme.

Rahmetten birileri rahatsız olsa da...
Sen merhametten asla vazgeçme.
Sana acı verseler de, sen sakın verme.
Allah'a sığın ve bekle.
Ne kadar acı çekersen çek.
Sen sakın Allah'ı unutma.
Sana sert davranmalar da, sen sakın davranma.
Yumuşak davranmaktan asla vazgeçme.
İhanet edilsen de sen sakın ihanet etme.
Bil ki sadakat er kişinin davranışıdır.
Başkasının acısı, asla senin sevincin olmasın.
Acıları nasıl bitiririm diye koş.
Başkasının sevinci asla senin üzüntün olmasın.
Sevinenin sevinci senin de sevincin olsun.
Derdi olanın derdini kendi derdin bil.
Derdi olana koş, onu çözmek için çırpın.
Varlığa eşya olarak bakma.
Hakk gözüyle bakanlardan ol.
Hiçbir şeyden korkma.
Korkacaksan sevdiğini kırmaktan kork.
Aşk buldunsa bunu lütuf bil.
Aşkın hatırına maşuğunu kırma.
Aşk öyle bir ulvî duygudur ki.
Kime nasip olacağı belli olmaz.
Sana nasip olduysa ona secde halinde dur.
Sakın secdeden kalkma.
Allah sana aşkı nasip ettiyse.
O aşkı Allah'a şükran içinde yaşa.
Sakın aşka ihanet etme.
O zaman Allah'a ihanet etmiş olursun.

Aşk sırlar dünyasıdır.
Aştan gelen her sır bir lütuftur.
O öyle bir zevk-i ilâhidir ki kıymetini bil.
Sakın o kıymeti zedeleme.

KİTAP KAPAĞI HAKKINDA BİLGİ

Kitap kapağı olarak, masum, gönlü kırılmış, elinde yaprakları dökülmüş bir çiçek taşıyan, bir çocuğu uygun gördük.

Çiçek; gönüldür, aşktır, sevgidir, masumiyettir, saflıktır.

Yapraklar; umutlardır, hayallerdir, güvenilirliktir, beslenmektir, sağlıklı olmaktır.

Çocukken kâlblerin kırılması ile umutlar, hayaller kırılıyor.

Masumiyet zedeleniyor.

Saflıklar kirleniyor

Sevgi, saygı gelişmiyor.

İlk kâlbimizin kırılması bir çocuk iken başlıyor.

Tüm olumlu ya da olumsuz duygular, çocukken beyinlere ekiliyor.

Anne baba kavgasına şahit olan çocuk;

Hüzünleniyor, kırılıyor, ellerini vücûduna bağlıyor.

Yeri geliyor, “yapmayın ne olur yapmayın” diye ağlıyor.

Yeri geliyor için için ağlıyor.

Yeri geliyor içine kapanıp gidiyor.

Yeri geliyor üzüntüden titriyor.

Gidip odasına kapanıyor, aslında gönlüne kapanıyor.

Üzüntüden konuşurken sesi titriyor.

Saflığı, kaygıya dönüyor.

Psikolojik sağlığı bozuluyor.

İşte ilk gönül kırılmalar çocuk yaşta iken beyinlere ekiliyor.

Anne babanın konuştuğu olumsuz sözler, çocuğun beynine ekiliyor.

Bunlar çocuğun davranışlarına yansıyor.
Ve çocuk büyüyünce, anne babadan öğrendiği her şeyi çevresine yansıtıyor.
Gönüller yıkılıyor.
Saflıklar kirleniyor.
Umutlar zedeleniyor.
Aşk, sevgi, kaygıya dönüyor.
Saygıyla davranma duygusu köreltiliyor.
Samimi davranma, ilgili olma, tevâzûlu olma duygusu geliştirilmiyor.
İşte çocuğun hayat yaprakları, çiçekleri bir bir dökülüyor.
Oysa gönül yapmayı, anne baba çocuğuna küçük yaşlarda öğretmelidir.
İşte bundan dolayı kapağa; masum, gönlü kırılmış, elinde yaprakları dökülmüş çiçek taşıyan çocuğun resmini koymayı uygun gördük.

“Gönül ulvî bir Kâbedir
Aşkın kutsal mâbedidir
Yıkma gönül Kâbesini
Gönül Allah'ın evidir.”